بانک احادیث

اهل بیت علیهم السلام

با موضوع:

علم و دانش

جلد(۶)

بسم الله الرحمن الرحیم

بانک احادیث اهل بیت (ع)

نویسنده:

واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر چاپی:

مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

بانک احادیث اهل بیت (ع) جلد ۶ – (علم و دانش)

مشخصات کتاب

سرشناسه:مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان،۱۳۹۰ عنوان و نام پدیدآور:بانک احادیث اهل بیت (ع) جلد ۶ - (علم و دانش)/ واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان. مشخصات نشر:اصفهان:مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰. مشخصات ظاهری:نرم افزار تلفن همراه و رایانه موضوع : احادیث شیعه موضوع : اهل بیت (ع) موضوع : علم و دانش

علم و دانش

علم و دانش

حدیث۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : آفَةُ العِلمِ النِّسیانُ ؛ آفت دانش ، فراموشی است . الخصال ، ص ۴۱۶ .

حدیث۲

قال الامام الهادی - علیه السلام - : العُجْبُ صَارِفٌ عَنْ طَلَبِ الْعِلْمِ، داعٍ إِلَی الغمطِ. امام هادی - علیه السلام - فرمود: خودپسندی، (آدمی را) از طلب علم باز می دارد و به تحقیر دیگران فرا می خواند. «بحار الانوار، ج ۷۲، ص ۱۹۹»

حدیث۳

عَنْ أَبِی عَبْدِاللهِ - علیه السّلام - : طَلَبَةُ الْعِلْمِ ثَلاثَهٌ فَاعْرِفْهُمْ بِأَعْیانِهِمْ وَصِفاتِهِمْ: صِنْفٌ یَطْلُبُهُ لِلْجَدَلِ وَالْمِراءِ، وَ صِنْفٌ یَطْلُبُهُ لِلإِسْتِطالَهِٔ و الخَتلِ وَصِنْفٌ یَطْلَبُهُ لِلْفِقْهِ وَالْعَقْلِ فَصاحِبُ الْجِدَلِ وَالْمِراءِ ... . امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: جویندگان علم بر سه دسته اند پس آنان را با هویت واقعی شان بشناس: دسته ای از آنها دانش را به جهت جدل و مراء فرا می گیرند و دسته ای آن را جهت تفاخر و بزرگ نمائی می آموزند و دسته ای نیز آن را جهت فهمیدن و تعقل یاد می گیرند. پس اهل جدل و مراء آدم مردم آزار است، او در هنگام مناظره مانع از گفتار دیگران می شود و در میدان سخن مجالی برای دیگران قائل نیست و در عین حال خود را حلیم پارسا می نمایاند و حال آنکه باطن وی از خشوع و ورع تهی است و سرانجام خداوند نیز دماغ وی را به خاک می مالد. «معالم الاصول و ملاذ المجتهدین، ص ۱۵»

حدیث۴

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : أقرَبُ النّاسِ مِن دَرجَهِٔ النُّبوَّهِٔ أهلُ الجِهادِ و أهلُ العِلمِ. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: نزدیک ترین مردم به مقام نبوّت، اهل جهاد و دانش اند. «کنزالعمّال، ح ۱۰۶۴۷»

حدیث۵

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - : مَنْ اَرادَ أنْ یَنْظُرَ اِلی آدمَ فِی عِلمِهِ، و اِلی نوُحِ فی حِکمَتِهِ وَ اِلیَ اِبراهیمَ فی حِلمِهِ فَلْیَنْظُر اِلیَ

عَلیِّ بنِ اَبیِ طالِب. رسول خدا - صلی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که می‌خواهد علم و معرفت آدم ابوالبشر و حکمت نوح و حلم ابراهیم را ببیند، پس باید به سوی علی بن ابی طالب نگاه کند. «بحار الانوار، ج ۳۹، ص ۳۵»

حدیث۶

قال امیرالمؤمنین - علیه السّلام - : ... عَلَّمَنی اَلفَ بابٍ یَفْتَحُ مِنْ کُلِّ بابِ اَلفُ بابٍ. امیرالمؤمنین - علیه السّلام - فرمودند: پیامبر - صلی الله علیه و آله - هزار درِ علم و دانش را به من آموخت که از هر در آن هزار در دیگر گشوده می شود. بحار الانوار، ج ۳۸، ص ۳۳۱

حدیث۷

قالَ الامامُ الرّضا - علیه السّلام - : لم یَزَلِ اللهُ عالِماً بِالأشیاءِ قَبْلَ اَنْ یَخْلُقَ الأشیاءَ ... . امام رضا - علیه السّلام - فرمودند: علم خداوند در ازل و پیش از خلقت اشیاء، مثل علم او به اشیاء بعد از خلقت آنها بوده است. «توحید صدوق، ص ۱۴۵»

حدیث۸

قالَ الامامُ الصادق - علیه السّلام - : اِنَّ اللهَ عِلْمٌ لا جَهَلَ فیه، حیاةٌ لامَوتَ فِیه، نورٌ لا ظُلمةَ فیه. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: خداوند (را) علمی است که هیچ جهلی در او نیست، حیاتی است که هیچ موتی در او نیست، نوری است که هیچ جنبه ظلمانی ندارد. «توحید صدوق، ص ۱۳»

حدیث۹

قالَ الامامُ الصادق - علیه السّلام - : فانّه لَیس لِعِلْمِهِ مُنتهی. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: همانا برای علم خداوند پایانی نیست. «توحید صدوق، ص ۱۳۴»

حدیث۱۰

قالَ امیرُ المؤمنین - علیه السّلام - : خَرَقَ عِلْمُه باطِنُ غَیْبُ السّتراتِ و اَحاطَه بغُموضِ عقاید السّریراتِ. امیر مؤمنان - علیه السّلام - فرمودند: علم خداوند ژرفای پرده های غیب را شکافته است و به افکار و عقاید پنهان احاطه دارد. «نهج البلاغه، خطبه ۱۰۸»

حدیث۱۱

عَنْ أمیرِ الْمُؤمِنینَ - عَلَیْهِ السَّلامُ - قالَ: وَ قَدْ جَعَلَ اللهُ لِلْعِلْمِ أهْلاً وَ فَرَضَ عَلی الْعِبادِ طاعَتَهُمْ بِقَوْلِهِ: «و آتُوا الْبُیُوتَ مِنْ أبْوابِها» وَ الْبُیُوتُ هِیِ بُیُوت العِلْمِ الَّذی إسْتَوْدَعَتْهُ الأنبیاءُ وَ أبْوابِها أوْصیاؤُهُمْ. امیر المؤمنین - علیه السلام - فرمودند: خداوند برای «علم» جایگاهی مناسب مقرر داشته است و بر بندگانش اطاعت از آن را واجب گردانده و فرموده: از درب خانه داخل شوید و منظور از بیوت خانه های علم است که به انبیاء داده شده و أبواب آن اوصیاء آن ها هستند. «نور الثقلین، ج ۱، ص ۱۷۷»

حدیث۱۲

قالَ رَسُولُ اللهِ - صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَ آلِه - : عَلِیُّ بْنُ أبی طالِبٍ أقْدَمُ اُمَّتِی سِلْماً وَ أکْثَرُهُمْ عِلْماً وَ أَصَحُّهُمْ دِیناً وَ أفْضَلُهُمْ یَقِیناً و أحْلَمُهُمْ

حِلْماً وَ أسْمَحُهُمْ كفّاً وَ هُوَ الْإمامُ وَ الْخَلِيفَةُ بَعْدِى. پیامبر اکرم – صلی الله علیه و آله – فرمودند: علی بن ابی طالب پیشگام امت من در گرویدن به اسلام است و علم و دانش او از همه بیشتر و دین او از همه کاملتر و یقین او از همه برتر و حلم او از همه بیشتر و دست او از همه بخشنده تر است و او امام و خلیفه پس از من است. «أمالی صدوق، ص ۸»

حدیث۱۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : لا سَهَرَ إلّا فی ثلاثٍ :مُتَهَجِّدٍ بالقرآنِ ، وفی طَلَبِ العِلمِ ، أو عَروسٍ تُهدی إلی زَوجِها . شب زنده‌داری جز برای سه چیز روا نیست: تلاوت قرآن ، تحصیل دانش و یا فرستادن عروس به خانه شوهرش . بحار الأنوار : ۷۶ / ۱۷۸ / ۳ منتخب میزان الحکمهٔ : ۲۸۴

حدیث۱۴

امام علی علیه‌السلام : مُرُوا أولادَكُم بطَلَبِ العِلمِ ؛ فرزندان خود را به آموختن دانش وادارید . کنزالعمّال : ۴۵۹۵۳ منتخب میزان الحکمهٔ : ۶۱۶

حدیث۱۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : اكتُبُوا العِلمَ قبلَ ذَهابِ العُلَماءِ ، وإنّما ذَهابُ العِلمِ بمَوتِ العُلَماءِ ؛ دانش را ، پیش از درگذشت دانشمندان ، بنویسید ؛ زیرا با مرگ دانشمندان ، دانش (آنان) نیز می‌رود . کنز العمّال : ۲۸۷۳۳ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۸۲

حدیث۱۶

الإمامُ الباقرُ علیه‌السلام لسَلَمَةَ بنِ كُهَيلٍ والحَكَمِ بنِ عُتَيبَةَ: شَرِّقا وغَرِّبا لَن تَجِدا عِلما صَحيحا إلّا شَيئا يَخرُجُ مِن عِندِنا أهلَ البَيتِ ؛ امام باقر علیه‌السلام– خطاب به سلمهٔ بن کهیل و حکم بن عتیبه– فرمودند: اگر به شرق و غرب بروید ، هرگز دانش درستی را نخواهید یافت ، مگر همان چیزی که از ما خاندان صادر شود . بحار الأنوار : ۲ / ۹۲ / ۲۰

حدیث۱۷

امام علی علیه‌السلام : أعلَمُ النّاسِ المُستَهتَرُ بِالعِلمِ ؛ داناترین مردم ، کسی است که آزمند دانش باشد . غرر الحکم : ۳۰۷۹ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۶

حدیث۱۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : أعلَمُ النّاسِ مَن جَمَعَ عِلمَ النّاسِ إلی عِلمِهِ ؛ داناترین مردم ، کسی است که دانش مردم را با دانش خود جمع کند . أمالی الصدوق : ۲۷ /۴ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۶

حدیث۱۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : لَو خِفتُمُ اللّه حَقَّ خِیفَتِهِ لَعُلِّمتُمُ العِلمَ الّذی لا جَهلَ مَعَهُ ؛ اگر از خدا ، چنان که سزد ، می‌ترسیدید علمی به شما آموخته می‌شد که جهل و نادانی با آن همراه نبود . کنزالعمّال : ۵۸۸۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۶

حدیث۲۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : عِلمُ الباطِنِ سِرٌّ مِن أسرارِ اللّه عز و جل ، وحُکمٌ مِن حُکمِ اللّه ، یَقذِفُه فی قُلوبِ مَن شاءَ مِن عِبادِهِ ؛ علم باطنی ، رازی از رازهای خداوند عز و جل و حکمتی از حکمتهای خداست و آن را در دل هر کس از بندگانش که خواهد ، می‌افکند . کنزالعمّال : ۲۸۸۲۰ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۶

حدیث۲۱

امام صادق علیه‌السلام : لَیتَ السِّیاطَ عَلی رُؤوسِ أصحابی حَتّی یَتَفَقَّهوا فی الحَلالِ والحَرا م؛ کاش بالای سر اصحابم تازیانه بود تا در احکام حلال و حرام فقیه شوند . المحاسن : ۱ / ۳۵۸ / ۷۶۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۲۲

امام باقر علیه‌السلام : اِعلَمْ أ نَّهُ لا عِلمَ کطَلَبِ السَّلامَةِ ، ولا سَلامَةَ کسَلامَةِ القَلبِ ؛ بدان که هیچ دانشی چون طلب سلامتی نیست و هیچ سلامتیی مانند سلامت دل نمی‌باشد . تحف العقول : ۲۸۶ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۲۳

امام علی علیه‌السلام : خَیرُ العُلومِ ما أصلَحَکَ؛ بهترین دانشها، دانشی است که تو را اصلاح کند. غرر الحکم : ۴۹۶۲ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۲۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : خَیرُ العِلمِ ما نَفَعَ؛ بهترین دانش آن است که سودمند باشد . أمالیالصدوق : ۳۹۴ / ۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۲۵

امام کاظم علیه‌السلام : رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلّم وارد مسجد شد ، دید عدّه‌ای گرد مردی جمع شده‌اند، فرمودند: چه خبر است؟ عرض شد : علاّمه است . فرمودند: علاّمه یعنی چه؟ عرض کردند: او داناترین مردم است به نسل و نسب‌های اعراب و جنگهای ایشان و به روزگار جاهلیّت و اشعار و زبان عربی . پیامبر صلی الله علیه و آله و سلّم فرمودند: اینها دانشی است که اگر کسی نداند، به او زیانی نرساند و اگر کسی بداند ، او را سودی نبخشد . أمالی الصدوق : ۲۲۰/۱۳ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۲۶

امام علی علیه‌السلام : وَاعلَم أ نَّهُ لا خَیرَ فی عِلمٍ لا یَنفَعُ ، ولا یُنتَفَعُ بِعِلمٍ لا یَحُقُّ تَعَلُّمُهُ . بدان که در دانش ناسودمند خیری نیست و آموختن دانشی که سزاوار آموختن نیست ، سودی ندهد . نهج البلاغهٔ : الکتاب ۳۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۲۷

امام علی علیه‌السلام : العُلومُ أربَعَةٌ : الفِقهُ لِلأديانِ ، والطِّبُّ لِلأبدانِ ، والنَّحوُ لِلّسانِ ، والنُّجومُ لِمَعرِفَةِ الأزمانِ ؛ دانشها چهار گونه‌اند: دانش فقه برای شناخت ادیان ، دانش پزشکی برای سلامتی بدن‌ها ، دانش نحو برای تصحیح گویش‌ها و دانش ستاره شناسی برای شناخت اوقات . بحار الأنوار : ۱ / ۲۱۸ / ۴۲ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۲۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : العِلمُ عِلمانِ : عِلمُ الأديانِ ، وعِلمُ الأبدانِ؛ دانش بر دو قسم است : شناخت ادیان و شناخت کالبدها . بحار الأنوار : ۱ / ۲۲۰ / ۵۲ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۲۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : إنّما العِلمُ ثَلاثَةٌ : آيَةٌ مُحكَمَةٌ أو فَرِيضَةٌ عادِلَةٌ ، أو سُنَّةٌ قائمَةٌ ، وما خَلاهُنَّ فهُوَ فَضلٌ ؛ علم سه تاست : آیه‌ای روشن و نسخ ناشده ، یا فریضه‌ای میانه ، یا سنّتی پا برجای . و ماسوای اینها فضیلتی غیر ضرور است . الکافی : ۱ / ۳۲ / ۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۳۰

لا يَستَوِى عِندَ اللّه فى العُقوبةِ الّذينَ يَعلَمونَ والّذينَ لا يَعلَمونَ ، نَفَعَنا اللّه وإيّاكُم بِما عَلِمنا ، وجَعَلَهُ لِوَجهِهِ خالِصا ، إنَّهُ سَمِيعٌ مُجيبٌ؛ کیفر کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند، نزد خداوند یکسان نیست . خداوند ما و شما را از علمی که داریم بهره‌مند سازد و آن را برای خود خالص گرداند، همانا او شنوا و پذیرنده (دعا) است . الإرشاد : ۱ / ۲۳۰ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۳۱

امام علی علیه‌السلام : اعقِلوا الخَبَرَ إذا سَمِعتُموهُ عَقلَ رِعايَةٍ لا عَقلَ رِوايَةٍ؛ فإنَّ رُواةَ العِلمِ كَثيرٌ ورُعاتَهُ قَليلٌ؛ هر گاه خبری را شنیدید ، در اندیشه به کار بستن آن باشید ، نه به فکر نقل کردنش ؛ زیرا بازگو کنندگان دانش بسیارند و به کار برندگان آن اندک . نهج البلاغهٔ : الحکمهٔ ۹۸ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۳۲

امام علی علیه‌السلام : العِلمُ بِلا عَمَلٍ وَبالٌ ،العَمَلُ بِلا عِلمٍ ضَلالٌ؛ علم بدون عمل وزر و وبال است؛ وعملِ بدون علم گمراهی است. غرر الحکم : ۱۵۸۷ ، ۱۵۸۸ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۳۳

امام علی علیه‌السلام : الدّنيا كُلُّها جَهلٌ إلاّ مَواضِعَ العِلمِ ، والعِلمُ كُلُّه حُجَّةٌ إلاّ ما عُمِلَ بِهِ ؛ دنیا همه‌اش نادانی است، مگر آن جاها که علم باشد و علم همه‌اش حجّت (بردارنده‌اش) است ، مگر علمی که به آن عمل شود . بحار الأنوار : ۲ / ۲۹ / ۹ منتخب میزان

الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۳۴

إمام علی علیه‌السلام: نَّما زَهَّد النّاسَ فی طَلَبِ العِلمِ کَثرَهُما یَرَونَ مِن قِلَّهِ مَن عَمِلَ بِما عَلِم ؛ آنچه مردم را به تحصیل دانش بی‌رغبت کرده ، این است که می‌بینند کمتر عالمی است که به علمش عمل کند . غرر الحکم : ۳۸۹۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۳۵

امام صادق علیه‌السلام : لَیسَ العِلمُ بالتَّعلُّمِ ، إنّما هُو نُورٌ یَقَعُ فی قَلبِ مَن یُریدُ اللّٰهُ تبارکَ وتعالی أن یَهدِیَهُ ؛ علم بـه آموختن نیست، بلکه در حقیقت نوری است که در دل هر کس که خداونـد تبارک و تعالی خواهان هدایتش باشد ، می‌افتد . بحار الأنوار : ۱ / ۲۲۵ / ۱۷ منتخب میزان الحکمهٔ : ۵۷۲

حدیث۳۶

امام صادق علیه‌السلام : عَلَی العالِمِ إذا عَلَّمَ أن لا یَعنُفَ ، وإذا عُلِّمَ أن لا یَأنَفَ ؛ بر دانشمند است که هرگاه آموزش دهد ، درشتی و خشونت نکند و هرگاه کسی بخواهد به او علم آموزد ، ننگش نیاید . تنبیه الخواطر : ۱ / ۸۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۳۷

امـام علی علیه‌السلام : العِلمُ مَقرونٌ بِالعَمَـلِ ، فمَن عَلِمَ عَمِـلَ ، والعِلمُ یَهتِفُ بِالعَمَـلِ ، فـإن أجابَهُ وإلّا ارتَحَلَ عَنهُ ؛ علم و عمل به هم پیوسته‌اند . بنابراین ، هر که بدانـد ، عمل کنـد و هر که عمل کنـد ، بدانـد . علم ، عمل را صـدا می‌زند ، اگر پاسخش داد می‌ماند وگرنه می‌رود . نهج البلاغهٔ : الحکمهٔ ۳۶۶ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۳۸

امام علی علیه‌السلام : ثَمَرَةُ العِلمِ العَمَلُ بِهِ ؛ میوه دانش ، به کار بستن آن است . غرر الحکم : ۴۶۲۴ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۳۹

امام علی علیه‌السلام : ثَمَرَةُ العِلمِ العِبادَةُ؛ میوه دانش ، پرستش است . غرر الحکم : ۴۶۰۰ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۴۰

امام علی علیه‌السلام : ثَمَرَةُ العِلمِ إخلاصُ العَمَلِ ؛ میوه دانش ، خالص گردانیدن عمل (برای خدا) است . غرر الحکم : ۴۶۴۲ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۴۱

امـام علی علیه‌السلام : مَن أکثَرَ الفِکرَ فیمـا تَعَلَّمَ أتقَنَ عِلمَهُ ، وفَهِمَ مـا لَم یَکُن یَفهَم ؛ هرکه در آموخته‌هـایش زیاد بیندیشـد ، دانش

خود را استوار گرداند و آنچه را نمی‌فهمیده است بفهمد . غرر الحکم : ۸۹۱۷ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۴۲

امام کاظم علیه‌السلام : لا عِلمَ إلاّ مِن عالِمٍ رَبّانِیٍّ ، ومَعرِفَهُ العالِمِ بِالعَقلِ ؛ علم، جز از عالم ربّانی به دست نیاید (یا آن را جز از عالم ربّانی نباید فرا گرفت) و شناخت چنین عالمی به خرد است . مستدرك الوسائل : ۱۱ / ۲۵۸ / ۱۲۹۲۶ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۴۳

امام علی علیه‌السلام : ما أخَذَ اللّه عَلی أهلِ‌الجَهلِ أن یَتَعَلَّموا حَتّی أخَذَ عَلی أهلِ العِلمِ أن یُعَلِّموا ؛ خداوند، از جاهلان برای آموختن تعهّد نگرفت ، مگر این که پیش از آن ، دانایان را به آموزش دادن آن متعهّد و موظّف ساخت . نهج البلاغهٔ : الحکمهٔ ۴۷۸ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۸

حدیث۴۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : أیُّما رَجُلٍ آتاهُ اللّه‌عِلما فکَتَمَهُ وهُوَ یَعلَمُهُ ، لَقِیَ اللّه‌عز و جل یَومَ القِیامَهِ مُلجَما بِلِجامٍ مِن نارٍ؛ هر مردی که خداوند به او دانشی دهد و او آن را ، با این که می‌داند ، مخفی نگه دارد ، در روز قیامت در حالی که افساری از آتش بر او زده شده است خداوند عز و جل را دیدار کند . أمالی الطوسیّ : ۳۷۷ / ۸۰۸ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۸

حدیث۴۵

امام باقر علیه‌السلام : مُعَلِّمُ الخَیرِ یَستَغفِرُ لَهُ دَوابُّ الأرضِ ، وحِیتانُ البُحورِ ، وکُلُّ صَغیرَهٍ وکَبیرَهٍ فی أرضِ اللّه وسَمائهِ ؛ جنبندگان زمین و ماهیان دریاها و هر موجود ریز و درشتی در زمین و آسمان خدا ، برای آموزگار خوبیها آمرزش می‌طلبند . ثواب الأعمال : ۱۵۹ / ۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۴۶

امام باقر علیه‌السلام : مَن عَلَّمَ بابَ هُدیً فلَهُ مِثلُ أجرِ مَن عَمِلَ بهِ ، ولا یُنقَصُ اُولئکَ مِن اُجورِهِم شَیئا؛ هر که یک باب هدایت را آموزش دهد ، برای او همانند پاداش کسی باشد که به آن عمل کند و از پاداش عمل کنندگانِ به آن نیز چیزی کاسته نمی‌شود . تحف العقول : ۲۹۷ منتخب میزان الحکمهٔ :

حدیث۴۷

امام باقر علیه‌السلام : تَذاکُرُ العِلمِ ساعَهً خَیرٌ مِن قِیامِ لَیلَهٍ ؛ یک ساعت مذاکره علمی ، بهتر از یک شب عبادت است . الاختصاص : ۲۴۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۸

حدیث۴۸

امام باقر علیه‌السلام : إنَّ قَلبا لَیسَ فیهِ شَیءٌ مِنَ العِلمِ کالبَیتِ الخَرابِ الَّذی لا عامِرَ لَهُ ؛ دلی که در آن چیزی از دانش نباشد، مانند خانه ویرانه‌ای است که آباد کننده‌ای ندارد . أمالیالطوسیّ :۵۴۳/۱۱۶۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۴۹

الامام علی علیه السلام لِکُمَیلٍ لَمّا أخَذَ بِیَدِهِ وأخرَجَهُ إلَی الجَبّانِ فلَمّا أصحَرَتَنَفَّسَ الصُّعَداءَ وقالَ: یا کُمَیلُ ، العِلمُ خَیرٌ مِنَ المالِ ، العِلمُ یَحرُسُکَ وأنتَ تَحرُسُ المالَ ، والمالُ تَنقُصُهُ النَّفَقَةُ ، والعِلمُ یَزکو عَلَی الإنفاقِ ، وصَنیعُ المالِ یَزولُ بِزَوالِهِ . امام علی علیه‌السلام- دست کمیل بن زیاد راگرفت و او را به سوی گورستان برد و چون به صحرا رسید ، آهی از نهاد برکشید و به او فرمودند- : ای کمیل ! دانش بهتر از دارایی است ؛ زیرا دانش از تو نگهبانی می‌کند امّا از دارایی تو باید نگهبانی کنی ، دارایی با خرج کردن کم می‌شود ، امّا دانش با انفاق زیاد می‌گردد . و دست پرورده مال و ثروت با از بین رفتن آن از بین می‌رود (احترام و موقعیت اجتماعی خود را از دست می‌دهد) . نهج البلاغة : الحکمة ۱۴۷. الجبّان والجبّانه : الصّحراء ، وتُسمّی بهما المقابر (النهایه : ۱/۲۳۶)

حدیث۵۰

امام علی علیه‌السلام : إذا أرذَلَ اللّه عَبدا حَظَرَ علَیهِ العِلمَ؛ هر گاه خداوند (بخواهد) بنده‌ای را پست گرداند، او را از علم بی‌بهره سازد . نهج البلاغة : الحکمة ۲۸۸ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

حدیث۵۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : طَلَبُ العِلمِ فَریضَةٌ عَلی کُلِّ مُسلِمٍ ... بِهِ یُطاعُ الرَّبُّ ویُعبَدُ ، وبِهِ تُوصَلُ الأرحامُ ، ویُعرَفُ الحَلالُ مِنَ الحَرامِ ، العِلمُ إمامُ العَمَلِ والعَمَلُ تابِعُهُ ، یُلهَمُ بِهِ السُّعَداءُ ، ویُحرَمُهُ الأشقِیاءُ؛ تحصیل دانش بر هر مسلمانی واجب است ... با دانش است که پروردگار فرمانبری و پرستش می‌شود و با دانش است که پیوندهای خویشاوندی برقرار می‌ماند و حلال از حرام باز شناخته می‌شود . دانش پیشوای عمل است و عمل پیرو آن می‌باشد ، به نیکبختان دانش الهام می‌شود و شوربختان از آن محروم می‌شوند . أمالی الطوسیّ : ۴۸۸ / ۱۰۶۹ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۶

حدیث۵۲

امام علی علیه‌السلام : یا مؤمنُ ، إنّ هذا العِلْمَ والأدبَ ثَمَنُ نفسِکَ ، فاجتَهِدْ فی تَعلُّمِهِما ، فما یَزیدُ مِن عِلمِکَ وأدبِکَ یَزیدُ فی ثَمَنِکَ وقَدْرِکَ ؛ ای مؤمن ! این دانش و ادب جان بهای توست ، پس در فراگرفتن آن دو کوشا باش که هر چه بر دانش و ادبت افزوده شود ، قدر و ارزشت فزونی گیرد . مشکاة الأنوار : ۱۳۵ منتخب میزان الحکمة : ۱۴

حدیث۵۳

امیر المؤمنین علیٌّ علیه‌السلام : لِسائلٍ سَألَهُ عن مُعضِلَةٍ: سَلْ تَفَقُّها ، ولا تَسْأل تَعَنُّتا ؛ فإنّ الجاهِلَ المُتَعَلِّمَ شَبیهٌ بالعالِمِ ، وإنَّ العالِمَ المُتَعَسِّفَ (المُتَعَنِّفَ) شَبیهٌ بالجاهِلِ المُتَعَنِّتِ . امام علی علیه‌السلام- در پاسخ به مردی که از آن حضرت سؤالی مشکل آفرین پرسید- فرمودند: به قصد یاد گرفتن بپرس ، نه برای آزردن و خطا گرفتن ؛ زیرا جاهلی که درصدد آموختن باشد همانند عالم است و عالمی که در بیراهه قدم نهد همچون جاهلی است که به قصد خطا گرفتن می‌پرسد . نهج البلاغة : الحکمة ۳۲۰ منتخب میزان الحکمة : ۲۶۰

حدیث۵۴

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : السُّؤالُ نِصفُ العِلمِ . پرسش نیمی از دانش است . کنزالعمّال : ۲۹۲۶۰

حدیث۵۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : العِلمُ خَزائنُ ومَفاتِيحُهُ السُّؤالُ ، فَاسألُوا رَحِمَكُمُ اللّه‌فإنّهُ يُؤجَرُ أربَعةٌ : السائلُ ، والمُتَكلِّمُ ، والمُستَمِعُ ، والُمحِبُّ لَهُم؛ دانش گنجینه‌هایی است و کلیدهای آن پرسش است ؛ پس ، خدایتان رحمت کند ، بپرسید ، که با این کار چهار نفر اجر می‌یابند : پرسشگر ، پاسخگو ، شنونده و دوستدار آنان . تحف العقول : ۴۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۲۶۰

حدیث۵۶

امام علی علیه‌السلام : غايَةُ الفَضائلِ العِلم؛ اوج فضیلتها دانش است . غرر الحکم : ۶۳۷۹

حدیث۵۷

امام علی علیه‌السلام: إنَّ العِلمَ حَياةُ القُلوبِ ، ونورُ الأبصارِ مِنَ العَمى ، وقُوَّةُ الأبدانِ مِنَ الضَّعفِ؛ همانا دانش، (مایه) زندگی دلهاست و روشن کننده دیدگان کور و نیرو بخش بدنهای ناتوان . أمالی الصدوق : ۴۹۳ / ۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۵۸

امام علی علیه‌السلام : العِلمُ حَياةٌ ؛ دانش ، زندگی است . غرر الحکم : ۱۸۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۵۹

امام علی علیه‌السلام : كَفى بِالعِلمِ شَرَفا أن يَدَّعِيَهُ مَن لا يُحسِنُهُ ، ويَفرَحَ بِهِ إذا نُسِبَ إلَيهِ ، وكَفى بِالجَهلِ ذَمّا يَبرَأُ مِنهُ مَن هُوَ فيهِ ؛ در ارجمندی دانش ، همین بس که کسی هم که آن را نیکو نمی‌داند دم از داشتن آن می‌زند و هر گاه نسبت علم و دانایی به او داده‌شود ، خوشحال‌می گردد ودر نکوهندگی نادانی ، همین بس که ، حتّی آدم نادان و بی‌بهره از دانش از آن بیزاری می‌جوید . منیه المرید : ۱۱۰ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۶۰

العِلمُ ضالَّةُ المُؤمِنِ ؛ دانش ، گمشده مؤمن است . عیون أخبار الرّضا علیه‌السلام : ۲ / ۶۶ / ۲۹۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۶۱

امام علی علیه‌السلام : لا شَرَفَ كَالعِلمِ؛ هیچ شرافتی ، چون دانش نیست . نهج البلاغهٔ : الحکمهٔ ۱۱۳ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۶۲

امام علی علیه‌السلام : العِلمُ أشرَفُ الأحسابِ؛ دانش ، شریفترین شرافت خانوادگی است . کنز الفوائد للکراجکیّ : ۱ / ۳۱۹ منتخب

میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۶۳

امام علی علیه‌السلام : العِلمُ نِعمَ دَلیلٌ؛ دانش ، چه نیکو راهنمایی است . غرر الحکم : ۸۳۷ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۶۴

امام علی علیه‌السلام : العِلمُ مِصباحُ العَقلِ ؛ دانش ، چراغ خرد است . غرر الحکم : ۵۳۶ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۶۵

امام علی علیه‌السلام : رَأسُ الفَضائلِ العِلمُ ، غایَةُ الفَضائلِ العِلم ؛ سرآمد فضیلتها ، دانش است ؛ نقطه پایان فضیلتها دانش است . غرر الحکم : ۵۲۳۴ ۶۳۷۹ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۶۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : العِلمُ رَأسُ الخَیرِ کُلِّهِ ، والجَهلُ رَأسُ الشَّرِّ کُلِّهِ ؛ دانایی ، سرآمد همه خوبیهاست و نادانی سرآمد همه بدیها . بحار الأنوار : ۷۷ / ۱۷۵ / ۹ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۶۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : أکثَرُ النّاسِ قیمَةً أکثَرُهُم عِلما ، وأقَلُّ النّاسِ قیمَةً أقَلُّهُم عِلما ؛ با ارزشترین مردم، کسانی هستند که از دانش بیشتری برخوردارند و کم‌ارزشترین مردم کسانی هستند که از دانش کمتری بهره‌مندند . أمالی الصدوق : ۲۷ / ۴

حدیث۶۸

امام علی علیه‌السلام : حَسْبُکَ مِن الجَهلِ أنْ تُعجَبَ بِعِلْمِکَ؛ در نادانی تو همین بس که به دانش خود مغرور شوی . أمالی الطوسیّ : ۵۶ / ۷۸ منتخب میزان الحکمهٔ : ۱۱۸

حدیث۶۹

امام علی علیه‌السلام : حَسْبُکَ مِن الجَهلِ أنْ تُعجَبَ بِعِلْمِکَ؛ در نادانی تو همین بس که به دانش خود مغرور شوی . أمالی الطوسیّ : ۵۶ / ۷۸ منتخب میزان الحکمهٔ : ۱۱۸

حدیث۷۰

امام علی علیه‌السلام : الجَهلُ أدْوَأُ الدّاءِ؛ نادانی بدترین درد است . غرر الحکم : ۸۲۰ منتخب میزان الحکمهٔ : ۱۱۸

حدیث۷۱

امام صادق علیه‌السلام : لَیسَ العِلمُ بِالتَّعَلُّم ،إنَّما هُوَ نورٌ یَقَعُ فی قَلبِ مَن یُریدُ اللّه تَبارَکَ وتَعالی أن یَهدِیَهُ ، فإن أرَدتَ العِلمَ فَاطلُب أوَّلاً فی نَفسِکَ حَقیقَةَ العُبودِیَّةِ ، وَاطلُبِ العِلمَ بِاستِعمالِهِ ، وَاستَفهِمِ اللّه یُفهِمْکَ ؛ دانش به آموختن نیست ، بلکه نوری است که در دل هر کس که خداوند تبارک و تعالی بخواهد هدایتش کند ، می‌افتد . بنابراین ، اگر خواهان دانش هستی ، نخست حقیقت عبودیت را در جان خودت جویا شو و دانش را از طریق به کار بستن آن بجوی و از خداوند فهم و دانایی بخواه تا تو را فهم و دانایی دهد . بحار الأنوار : ۱ / ۲۲۵ / ۱۷ منتخب میزان الحکمۀ : ۴۰۴

حدیث۷۲

امام صادق علیه‌السلام : جاءَ رَجُلٌ إلی رَسولِ اللّه صلی الله علیه و آله و سلّم فقالَ : یا رسولَ اللّه ، ما العِلمُ ؟ قالَ : الإنصاتُ ، قالَ : ثُمَّ مَه ؟ قالَ : الاستِماعُ ، قالَ : ثُمَّ مَه ؟ قالَ : الحِفظُ ، قالَ : ثُمَّ مَه ؟ قالَ : العَمَلُ بِهِ ، قالَ : ثُمَّ مَه یارَسولَ اللّه ؟ قالَ : نَشرُهُ ؛ مردی‌خدمت رسول‌خدا صلی الله علیه و آله و سلّم آمد و عرض کرد : ای رسول خدا ! علم چیست ؟ فرمودند: خاموشی . عرض کرد : سپس چه ؟ فرمودند: گوش سپردن . عرض کرد : دیگر چه ؟ فرمودند: حفظ و مراقبت . عرض کرد : آن گاه چه ؟ فرمودند: به کار بستن آن . عرض کرد : سپس چه ای رسول خدا ؟ فرمودند: انتشار دادن آن . الکافی : ۱ / ۴۸ / ۴ منتخب میزان الحکمۀ : ۴۰۴

حدیث۷۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : لا یَتِمُّ عَقلُ المَرءِ حَتّی یَتِمَّ فیهِ عَشرُ خِلالٍ ... لا یَسأمُ مِن طَلَبِ العِلمِ طُولَ عُمرِهِ ؛ خرد آدمی کامل نگردد ، مگر آن گاه که ده خصلت در او فراهم آید ... و تا زنده است از طلب دانش خسته نشود . تنبیه الخواطر : ۲ / ۱۱۲ منتخب میزان الحکمۀ : ۴۰۲

حدیث۷۴

امام علی علیه‌السلام : لا۔ یُحرِزُ العِلمَ إلاّ۔ مَنیُطیلُ دَرسَهُ ؛ دانش را به دست نیاورَد ، مگر کسی که مدتها بیاموزد . غرر الحکم : ۱۰۷۵۸ منتخب میزان الحکمۀ : ۴۰۲

حدیث۷۵

عَلی المُتَعَلِّمِ أن یُدئبَ نَفسَهُ فی طَلَبِ العِلمِ، ولا۔ یَمَلَّ مِن تَعَلُّمِهِ ، ولا۔ یَستَکثِرَ ما عَلِم؛ بر دانش‌آموز است ، که خود را در طلب علم کوشا سازد و از آموختن دانش خسته نشود و دانسته‌های خود را زیاد نشمارد . غرر الحکم : ۶۱۹۷ منتخب میزان الحکمۀ : ۴۰۲

حدیث۷۶

امام علی علیه‌السلام : عَلی المُتَعَلِّمِ أن یُدئبَ نَفسَهُ فی طَلَبِ العِلمِ، ولا یَمَلَّ مِن تَعَلُّمِهِ ، ولا یَستَکثِرَ ما عَلِم؛ بر دانش‌آموز است ، که خود را در طلب علم کوشا سازد و از آموختن دانش خسته نشود و دانسته‌های خود را زیاد نشمارد . غرر الحکم : ۶۱۹۷ منتخب میزان الحکمۀ : ۴۰۲

حدیث۷۷

امام سجّاد علیه‌السلام : حقّ استاد تو این است که به او احترام گذاری ، محضرش را موقّر داری ، با دقت به سخنانش گوش بسپاری

، رویت به او باشد و به او توجّه نمایی ، صدایت را بر او بلند نکنی ، هر گاه کسی از او سؤالی کند تو جواب ندهی ، بلکه بگذاری خودش جواب دهد . در محضر او با کسی سخن نگویی ، در حضور او از کسی غیبت نکنی ، اگر پیش تو از او بد گویی شود ، از وی دفاع کنی . عیبهایش را بپوشانی ، خوبیها و صفات نیکش را آشکار سازی ، با دشمن او همنشینی نکنی و با دوستش دشمنی نورزی . هرگاه این کارها را کردی ، فرشتگان خدا دربارهات گواهی دهند که تو برای رضای خداوند جلّ اسمه ، نه برای مردم ، نزد آن استاد رفته‌ای و دانش او را فراگرفته‌ای . الخصال : ۵۶۷ / ۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۷۸

امام سجّاد علیه‌السلام : حقّ شاگرد تو این است که بدانی خداوند ، به واسطه علم و دانشی که به تو داده و از خزانه‌های (دانش) خود برای تو گشوده ، تو را سرپرست شاگردانت ساخته است . بنابراین ، اگر مردم را خوب آموزش دهی و با آنان درشتی و بدرفتاری نکنی و از تعلیمشان به ستوه نیایی ، خداوند از فضل خود بر دانش تو بیفزاید . امّا اگر دانش خود را از مردم مضایقه کنی یا وقتی برای آموختن دانش نزد تو آمدند با ایشان درشتی و بدرفتاری کنی ، بر خداوند عز و جل سزاوار است که علم و شکوه آن را از تو بگیرد و جایگاه تو را از دل مردم بیندازد . عوالی اللآلی : ۴ / ۷۴ / ۵۴ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۷۹

الإمـامُ الصّادقُ علیه‌السلام فی قولِهِ تعالی : «وَ لا تُصَعِّرْ خَدَّکَ لِلنّاسِ»: لِیَکُنِ النّاسُ عِنـدَکَ فی العِلمِ سَواءً؛ امام صادق علیه‌السلام درباره آیه «به تکبر از مردم روی مگردان» فرمودند: باید مردمی که برای آموختن علم نزد تو می‌آیند، در نظرت یکسان باشند . نیه المرید : ۱۸۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۸۰

الإمـامُ الصّادقُ علیه‌السلام فی قولِهِ تعالی : «وَ لا تُصَعِّرْ خَدَّکَ لِلنّاسِ»: لِیَکُنِ النّاسُ عِنـدَکَ فی العِلمِ سَواءً؛ امام صادق علیه‌السلام درباره آیه «به تکبر از مردم روی مگردان» فرمودند: باید مردمی که برای آموختن علم نزد تو می‌آیند، در نظرت یکسان باشند . نیه المرید : ۱۸۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۸۱

امام علی علیه‌السلام : خُذوا مِنَ العِلمِ مابَدا لَکُم ، وإیّاکُم أن تَطلُبوهُ لِخِصالٍ أربَعٍ : لِتُباهوا بِهِ العُلَماءَ ، أو تُماروا بِهِ السُّفَهاءَ ، أو تُراؤوا بِهِ فی المَجالِسِ ، أوتَصرِفوا وُجوهَ النّاسِ إلَیکُم لِلتَّرَؤّسِ؛ از علم ، هر آنچه که برایتان پیش می‌آید فرا گیرید و زنهار که آن را برای چهار کار بیاموزید : برای فخر فروشی بر علما ، یا ستیزه کردن با جاهلان ، یا خودنمایی در مجالس ، یا جلب کردن توجه مردم به خود و ریاست کردن بر آنها . الإرشاد : ۱ / ۲۳۰ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۸۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : مَنِ ابتَغی العِلمَ لِیَخدَعَ بِهِ النّاسَ لَم یَجِدْ رِیحَ الجَنّةِ ؛ هر کس دانش را برای فریفتن مردم بجوید ، بوی بهشت را نیابد . مکارم الأخلاق : ۲ / ۳۶۴ / ۲۶۶۱

حدیث۸۳

پیامبر خـدا صـلی الله علیه و آله و سـلّم : مَن تَعَلَّمَ العِلمَ لِغَيرِ اللّه تَعالى فَلْيَتَبَوَّأْ مَقعَدَهُ مِن نارٍ ؛ هـر كه دانـش را براى غـير خدا بياموزد ، جايگاهش دوزخ باشد . كنزالعمّال : ۲۹۰۳۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۸۴

پیامبر خدا صـلی الله علیه و آله و سلّم : هر كه دانش را براى خدا بياموزد ، به هيچ بابى از آن نرسد مگر اين كه بيش از پيش ، خود را حقيرتر بيند ، با مردم افتاده‌تر شود ، ترسش از خدا بيشتر گردد و در دين كوشاتر شود . چنين كسى از علم بهره‌مند مى‌شود . پس ، بايد آن را بياموزد . امّا كسـى كه دانش را براى دنيا و منزلت يافتن نزد مردم و موقعيت يافتن نزد سلطان و حاكم فرا گيرد ، به هيچ بابى از آن نرسد مگر اين كه خود بزرگ بين‌تر شود و بر مردم بيشتر بزرگى فروشد و از خدا بيشتر غافل شود و از دين بيشتر فاصـله گيرد . چنيـن كسـى از دانش سـود نمى‌برد ؛ بنـابراين ، بايـد (از تحصـيل دانش) خـوددارى ورزد و عليـه خـود حجّت و پشـيمانى و رسوايى در روز قيامت فراهم نياورد . روضه الواعظین : ۱۶ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۸۵

پیامبر خدا صـلی الله علیه و آله و سـلّم : مَن طَلَبَ العِلمَ فهُوَ كالصّائمِ نَهارَهُ ، القائمِ لَيلَهُ ، وإنَّ بابا مِنَ العِلمِ يَتَعَلَّمُهُ الرَّجُلُ خَيرٌ لَهُ مِن أن يَكونَ أبو قُبَيسٍ ذَهَبـا فـأنفَقَهُ فى سَبيلِ اللّه ؛ هر كه دانش بجويـد ، ماننـد كسـى است كه روز خود را به روزه گذرانـد وشـبش را به عبادت . اگر كسـى يک بابِ علم بياموزد ، برايش بهتر است از اين كه كوه ابو قبيس طلا باشـد و او آن را در راه خـدا انفاق كنـد . منیه المرید : ۱۰۰ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۸

حدیث۸۶

پیامبر خدا صـلی الله علیه و آله و سـلّم : طالِبُ العِلمِ طالِبُ الرَّحمَةِ ،طالِبُ العِلمِ رُكنُ الإسلامِ ، ويُعطى أجرَهُ مَعَ النَّبِيّينَ ؛ جوياى دانش ، جويـاى رحمت است . جوينـده دانش ركن اسـلام است و پاداشـش بـا پيـامبران داده مى‌شـود. کنز العمّـال : ۲۸۷۲۹ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۸

حدیث۸۷

پیامبر خدا صـلی الله علیه و آله و سـلّم : إنَّ طـالِبَ العِلمِ تَـبسُطُ لَـهُ الـمَلائكَةُ أجنِحَتَها وتَستَغفِرُ لَهُ ؛ فـرشتگان ، بـالهاى خـود را براى جوينده دانش مى‌گسترانند و برايش آمرزش مى‌طلبند . کنز العمّال : ۲۸۷۴۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۸

حدیث۸۸

پیامبر خـدا صـلی الله علیه و آله و سـلّم : مَن كانَ فى طَلَبِ العِلمِ كانَتِ الجَنَّةُ فى طَلَبِهِ ؛ هر كه در جسـتجوى دانش باشـد ، بهشت در جستجوى او برآيد . كنزالعمّال : ۲۸۸۴۲ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۸

حدیث۸۹

امام علی علیه‌السلام : مَن جاءَتهُ مَنِیَّتُهُ وهُوَ یَطلُبُ العِلمَ فبَینَهُ وبَینَ الأنبیاءِ دَرَجَةٌ؛ هر کس در حال طلب دانش مرگش فرا رسد ، میان او و پیامبران تنها یک درجه تفاوت باشد . مجمع البیان : ۹ / ۳۸۰ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۸

حدیث۹۰

إذا جاءَ المَوتُ لِطالِبِ‌العِلمِ وهُوَ عَلی هذهِ الحالَةِ ماتَ وهُوَ شَهیدٌ ؛ هر گاه جوینده دانش در حال آموختن علم مرگش فرا رسد ، شهید مرده‌است . الترغیب والترهیب : ۱ / ۹۷ / ۱۶ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۸

حدیث۹۱

امام صادق علیه‌السلام : لَو عَلِمَ النّاسُ ما فی طَلَبِ العِلمِ‌لَطَلَبوهُ ولَو بِسَفکِ المُهَجِ وخَوضِ اللُّجَجِ ؛ اگر مردم می‌دانستند که علم چه فوایدی دارد ، هر آینه در جستجوی آن بر می‌آمدند ، گرچه در راه آن خون بریزند و در ژرفای دریاها فرو روند . عوالی اللآلی : ۴ / ۶۱ / ۹ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۸

حدیث۹۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : مَن لَم یَصبِر عَلی ذُلِ‌التَّعَلُّمِ ساعَةً بَقِیَ فی ذُلِّ الجَهلِ أبَدا ؛ هر کس بر خواری ساعتی دانش آموختن صبر نکند، برای همیشه در خواری نادانی بماند . عوالی اللآلی : ۱ / ۲۸۵ / ۱۳۵ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۸

حدیث۹۳

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : اُطلُبوا العِلمَ ولَو بالصِّینِ ؛ فإنَّ طَلَبَ العِلمِ فَریضَةٌ عَلی کُلِّ مُسلِمٍ ؛ دانش را فرا گیرید ، گرچه در چین باشد ؛ زیرا طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است . کنز العمّال : ۲۸۶۹۷ ، ۲۸۶۹۸ منتخب میزان الحکمة : ۳۹۸

حدیث۹۴

امام صادق علیه‌السلام : لَستُ اُحِبُّ أن أری الشّابَّ مِنکُم إلاّ غادیا فی حالَینِ : إمّا عالِما أو مُتَعَلِّما ، فإن لَم یَفعَلْ فَرَّطَ ، فإن فَرَّطَ ضَیَّعَ ، وإنْ ضَیَّعَ أثِمَ ، وإن أثِمَ سَکَنَ النارَ والذی بَعَثَ مُحمّدا بِالحَقِّ؛ دوست ندارم جوان شما را جز در دو حال ببینم : دانشمند یا دانش آموز ؛ زیرا اگر چنین نباشد کوتاهی کرده و چون کوتاهی کند ، ضایع گشته و چون ضایع گردد ، گنهکار باشد و چون گنهکار باشد ، سوگند به آن که محمّد را بحقّ برانگیخت ، در آتش جای گیرد . أمالی الطوسیّ : ۳۰۳ / ۶۰۴

حدیث۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : مَنِ ازدادَ عِلما ولَم یَزدَدْ هُدیً ، لَم یَزدَدْ مِنَ اللّه إلاّ بُعدا ؛ هر که علمش فزونی گیرد و هدایتش افزون نشود ، جز بر دوری او از خدا افزوده نگردد . تنبیه الخواطر : ۲ / ۲۱ منتخب میزان الحکمة : ۴۰۴

حدیث۹۶

امام صادق علیه‌السلام : أشَدُّ النّاسِ عَذاباعالِمٌ لا یُنتَفَعُ مِن عِلمِهِ بِشَیءٍ ؛ در میان مردمان (گنهکار) سخت‌ترین عذاب را عالمی دارد که از علم خود کمترین سودی نبرد . بحار الأنوار : ۲ / ۳۷ / ۵۳

حدیث۹۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : تَناصَحوا فی العِلمِ ؛ فإنَّ خِیانَةَ أحَدِکُم فی عِلمِهِ أشَدُّ مِن خِیانَتِهِ فی مالِهِ ، وإنَّ اللّه سائلُکُم یَومَ القِیامَـةِ ؛ در دانش، بـا یکدیگر یکرنگ باشـید؛ زیرا خیانت هر یک از شـما در علمش، بدتر از خیانت کردن در مال است و در روز قیامت خداوند از شما بازخواست می کند . أمالي الطوسيّ : ۱۲۶ / ۱۹۸ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۹۸

امام علی(سـلام الله علیه): العِلمُ یُنجِدُ، الحِکمَةُ تُرشِدُ؛ دانش روشـنی می‌بخشد و حکمت ره می‌نماید. علم و حکمت: ج ۱ ص ۷۲ ح ۱۸۲

حدیث۹۹

امـام باقر(سـلام الله علیه): إنّ الفَقیهَ حَقّ الفَقیهِ: الزاهِـدُ فی الـدنیا، الراغِبُ فی الآخِرَةِ؛ فقیه، حقیقتاً کسـی است که به دنیا بی اعتنا و به آخرت مشتاق باشد. الکافی: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸

حدیث۱۰۰

امام علی(سـلام الله علیه): اِعلَمُوا أنّ کَمالَ الدّینِ طَلَبُ الْعِلمِ وَالْعَمَلُ بِهِ؛ بدانید که کمال دین در طلب دانش و به کار بستن آن است. الکافی، ج ۱، ص ۳۰

حدیث۱۰۱

امام باقر(سلام الله علیه): إنّ مَفاتیحَ العِلمِ السُّؤالُ؛ کلیدهای دانش پرسیدن است. علم و حکمت: ج ۱ ص ۳۴۶ ح ۹۶۷

حدیث۱۰۲

امام باقر(سلام الله علیه): العِلمُ عِمادُ الرِّوحِ؛ دانش، ستون روح است. علم و حکمت، ج ۱، ص ۷۶، ح ۲۰۴.

حدیث۱۰۳

امام جواد(سـلام الله علیه): الشِّریفُ کُلُّ الشِّریفِ مَن شَرَفُهُ عِلمُهُ. شریفِ به تمام معنا کسی است که دانشش مایه شرف او گردد. علم و حکمت: ج ۱ ص ۵۴ ح ۱۰۳

حدیث۱۰۴

پیامبر خدا(صلی الله علیه و آله): العِلمُ رَأسُ الخَیرِ کُلِّهِ؛ دانش منشأ هرگونه خیری است. علم و حکمت: ج ۱ ص ۴۰ ح ۲۹

حدیث۱۰۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: خداوند چهارچیز را در چهار چیز قرار داده است : ۱.برکت علم را ر احترام به استاد ۲.بقای ایمان را در تعظیم خدا به وسیله انجام بی چون چرای دستوراتش ۳.لذت و برکت زندگی را در نیکی به پدر و مادر ۴.و آزادی از جهنم را در آزار ندادن مردم. نصایح، صفحه ۲۳۰

حدیث۱۰۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هرکس یک مساله شرعی از احادیث ما پیرامون حلال و حرام و مسائل دینی اش را بیاموزد خدای تعالی هزار گناه او را بیامرزد و شهری از طلا به وسعت دنیا برایش در بهشت بنا کند و به عدد هر موئی که در بدنش قرار دارد برایش حج مقبول می نویسند. بحارالانوار جلد ۱ صفحه ۲۱۴

حدیث۱۰۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هرکس یک مساله شرعی از احادیث ما پیرامون حلال و حرام و مسائل دینی اش را بیاموزد خدای تعالی هزار گناه او را بیامرزد و شهری از طلا به وسعت دنیا برایش در بهشت بنا کند و به عدد هر موئی که در بدنش قرار دارد برایش حج مقبول می نویسند. بحارالانوار جلد ۱ صفحه ۲۱۴

حدیث۱۰۸

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند : هرکس که خداوند به او علم دین عطا کرده باشد و او آن را به مردم تعلیم ندهد، پس از مرگ داوند را در حالی ملاقات می کند که بر دهانش لجام آهنین زده باشند. بحارالانوار جلد ۲ صفحه ۶۸

حدیث۱۰۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: طالِبُ العِلمِ مَحفوفٌ بِعِنایَةِ اللّهِ؛ عنایت خداوند جویای دانش را فرا گرفته است. حکمت نامه پیامبر اعظم(ص)، ج ۱، ص ۳۱۳، ح ۳۰۹

حدیث۱۱۰

پیامبر اکرم (صلّی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: أَعلَمُ النّاسِ مَن جَمَعَ عِلمَ النّاسِ إلی عِلمِهِ؛ داناترین مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید. کنزالعمال، ج ۱۰، ص۱۴۳، ح ۲۸۷۳۱

حدیث۱۱۱

رسول اکرم)صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: لَوکانَ الدّینُ مُعَلَّقاً بِالثُّرَیّا لَتَناوَلَهُ اُناسٌ مِن أبناء فارِسَ؛ اگر دین به ستاره ثریّا آویزان باشد، مردمانی از ایرانیان آن را به زیر خواهند کشید. کنزالعمّال ، ح ۳۴۱۳۰ .

حدیث۱۱۲

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: یا مُؤمِنُ اِنَّ هذَا العِلمَ وَالْاَدَبَ ثَمَنُ نَفْسِکَ فَاجْتَهِد فی تَعَلُّمِهما ، فَما یَزیدُ مِنْ عِلْمِکَ وَ اَدَبِکَ یَزیدُ فی ثَمَنِکَ وَ قَدْرِکَ ، فَاِنَّ بِالْعِلْم تَهْتَدی اِلی رَبِّکَ وَ بِالْاَدَبِ تَحْسِنُ خِدْمَةَ رَبِّکَ وَبِأَدَبِ الْخِدْمَةِ یَسْتَوجِبُ الْعَبْدُ وَلایَتَهُ وَقُرْبَهُ ، فَاقْبَلِ

النَّصیحَهً کی تَنْجُوَ مِنَ الْعَذابِ؛ ای مؤمن! به تحقیق این دانش و ادب بهای جان توست پس در آموختن آن دو بکوش که هر چه بر دانش و ادبت افزوده شود بر قیمت و قَدْرت افزوده می‌شود ؛ زیرا با دانش به پروردگارت راه می‌یابی و با ادب به پروردگارت خوش خدمتی می‌کنی و با ادب در خدمت‌گزاری، بنده سزاوار دوستی و نزدیکی به او می‌شود . پس [این [نصیحت را بپذیر تا از عذاب بِرَهی. جامع الأخبار، ص ۳۱۰، ح ۸۵۲

حدیث۱۱۳

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: العِلمُ وَراثَهٌ کَریمَهٌ ، وَ الاداب حُلَلٌ مُجَدَّدَهٌ ، وَ الفِکرُ مِرآهٌ صافِیَهٌ؛ علم میراث گرانبهائی است و ادب لباس فاخر و زینتی است و فکر آئینه ای است صاف. نهج البلاغه

حدیث۱۱۴

امام علی(علیه السلام) فرمودند: لا ـ یُدرَکُ العِلمُ بِراحَهِٔ الجِسمِ ؛ دانش با تن‌آسایی به دست نمی‌آید . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۱۰۶۸۴

حدیث۱۱۵

امام علی(علیه السلام) فرمودند: مَن لَم یَتَعَلَّم فِی الصِّغَرِ لَم یَتَقَدَّم فِی الکِبَرِ ؛ هرکه در کودکی نیاموزد ، در بزرگی پیشرفت نمی‌کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۸۹۳۷

حدیث۱۱۶

امام علی(علیه السلام) فرمودند: مَنِ اتَّجَرَ بِغَیرِ عِلمٍ فَقَدِ ارتَطَمَ فِی الرِّبا ؛ هر کس بدون آگاهی از دانش [فقه] به تجارت بپردازد ، در ربا فرو می‌رود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۸۴۰۱

حدیث۱۱۷

امام علی(علیه السلام) فرمودند: مَن سَألَ فِی صِغَرِهِ أجابَ فِی کِبَرِهِ ؛ هر که در خردسالی بپرسد ، در بزرگْسالی پاسخ می‌دهد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۸۲۷۳

حدیث۱۱۸

امام علی(علیه السلام) فرمودند: مَن خَلا ـ بِالعِلمِ لَم تُوحِشهُ خَلوَهٌ ؛ هر کس با دانش خلوت کند ، هیچ خلوتی او را به وحشت نمی‌اندازد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۸۱۲۵

حدیث۱۱۹

امام علی(علیه السلام) فرمودند: لِطالِبِ العِلمِ عِزُّ الدُّنیا وَ فَوزُ الآخِرَهِٔ ؛ جوینده دانش را عزّت دنیا و رستگاری آخرت است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۷۳۴۹

حدیث۱۲۰

امام علی(علیه السلام) فرمودند: کُلُّ شَیءٍ یَنقُصُ عَلَی الإنفاقِ إلّاالعِلمَ ؛ هر چیزی با بخشیدن کم می‌شود ، مگر دانش . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۶۸۸۸

حدیث۱۲۱

امام علی(علیه السلام) فرمودند: قَولُ لا اَعلَمُ نِصفُ العِلمِ ؛ گفتنِ نمی‌دانم، نیمی از دانش است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۶۷۵۸

حدیث۱۲۲

امام علی(علیه السلام) فرمودند: عِلمٌ بِلا عَمَلٍ کَشَجَرٍ بِلا ثَمَرٍ ؛ علم بی عمل ، درخت بی‌ثمر را می‌مانَد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۶۲۹۰

حدیث۱۲۳

امام علی(علیه السلام) فرمودند: جَمالُ العِلمِ نَشرُهُ وَ ثَمَرَتُهُ العَمَلُ بِهِ ، وَ صِیانَتُهُ وَضعُهُ فِی أهلِهِ ؛ زیبایی علم به نشر آن است ، و میوه‌اش عمل کردن به آن ، و نگاهداشتِ آن قراردادنش میان اهل آن . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۴۷۵۴

حدیث۱۲۴

امام علی(علیه السلام) فرمودند: تَمامُ العِلمِ العَمَلُ بِمُوجَبِهِ ؛ کمال علم ، عمل کردن به مقتضای آن است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۴۴۸۲

حدیث۱۲۵

امام علی(علیه السلام) فرمودند: بِحُسنِ العَمَلِ تُجنی ثَمَرَةُ العِلمِ لا بِحُسنِ القَولِ ؛ با کردار نیک ، میوه علم چیده می‌شود ، نه با گفتار نیک . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۴۲۹۶

حدیث۱۲۶

امام علی(علیه السلام) فرمودند: إنَّما زُهدَ النّاسِ فی طَلَبِ العِلمِ کَثرَةُ ما یَرَونَ مِن قِلَّةِ مَن عَمِلَ بِما عَلِمَ ؛ آنچه مردم را به تحصیل دانش بی‌رغبت کرده ، این است که بسیار می‌بینند آنان که به آنچه آموخته‌اند عمل می کنند ، اندک‌اند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۳۸۹۵

حدیث۱۲۷

امام علی(علیه السلام) فرمودند: ألا لا یَستَحیِیَنَّ مَن لا یَعلَمُ أن یَتَعَلَّمَ فَإنَّ قِیمَةَ کُلِّ امرِئٍ مَا یَعلَمُ ؛ آگاه باشید که آن‌که نمی‌داند، نباید از آموختن شرم کند ؛ زیرا ارزش هر کس به چیزی است که می‌داند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۲۷۸۷

حدیث۱۲۸

امام علی(علیه السلام) فرمودند: أُطلُبُوا العِلمَ تُعرَفُوا بِهِ وَ اعمَلُوا بِه تَکُونُوا مِن أهلِهِ ؛ دانش را بجویید تا به آن شناخته شوید و به آن عمل کنید تا از اهلش باشید . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۲۵۳۱

حدیث۱۲۹

امام علی(علیه السلام) فرمودند: اِکتَسِبُوا العِلمَ یَکسِبکُمُ الحَیاةَ ؛ دانش کسب کنید تا به شما زندگی و بالندگی بخشد . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۲۴۸۶

حدیث۱۳۰

امام علی(علیه السلام) فرمودند: اَلعِلمُ خَیرٌ مِنَ المالِ ، اَلعِلمُ یَحرُسُکَ وَ أنتَ تَحرُسُ المالَ ؛ دانش، برتر از ثروت است ؛ [زیرا] دانش تو را پاس می‌دارد ، امّا ثروت را تو می‌پایی . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۱۹۲۳

حدیث۱۳۱

امام علی(علیه السلام) فرمودند: اَلعِلمُ یُنجیکَ ، الجَهلُ یُردیکَ ؛ دانش، نجاتت می‌دهد و نادانی تباهت می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث ۱۵۰

حدیث۱۳۲

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلّم) می فرمایند: مَن کَتَبَ عَنِّی عِلما أو حَدیثالم یَزَلْ یُکتَبْ لَهُ الأجرُ ما بَقِیَ ذلکَ العِلمُ والحَدیثُ؛ هر کس دانشی یا حدیثی از من بنویسد تا آن دانش و حدیث باقی است ، برایش اجر نوشته شود . کنز العمّال : ۲۸۹۵۱

حدیث۱۳۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلّم) فرمودند: المؤمنُ إذا ماتَ وتَرَکَ وَرَقةً واحِدَةً علَیها عِلمٌ تَکونُ تِلکَ الوَرَقةُ یَومَ القِیامَةِ سِترا فیما بَینَهُ وبَینَ النارِ ، وأعطاهُ اللّه تبارکَ وتعالی بکُلِّ حَرفٍ مَکتوبٍ علَیها مَدینَةً أوسَعَ مِن الدنیا سَبعَ مَرّاتٍ ؛ هر گاه مؤمن بمیرد و یک برگه که روی آن علمی نوشته شده باشد از خود برجای گذارد ، روز قیامت آن برگه پرده میان او و آتش می‌شود و خداوند تبارک و تعالی به ازای هر حرفی که روی آن نوشته شده ، شهری هفت برابر پهناورتر از دنیا به او می‌دهد . أمالی الصدوق : ۴۰ / ۳

حدیث۱۳۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلّم) فرمودند: اکتُبُوا العِلمَ قبلَ ذَهابِ العُلَماءِ ، وإنّما ذَهابُ العِلمِ بِمَوتِ العُلَماءِ؛ دانش را ، پیش از درگذشت دانشمندان ، بنویسید ؛ زیرا با مرگ دانشمندان ، دانش (آنان) نیز می‌رود . کنز العمّال : ۲۸۷۳۳

حدیث۱۳۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : قَیِّدُوا العِلمَ بالکِتابِ؛ علم را ، با نوشتن در بند کشید . کنز العمّال : ۲۹۳۳۲

حدیث۱۳۶

امام علی علیه‌السلام : کِتابُ الرجُلِ عُنوانُ عَقلِهِوبُرهانُ فَضلِهِ ؛ نوشته (و نامه) انسان ، نشانِ خِرد او و دلیل فضل اوست . غرر الحکم : ۷۲۶۰ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۸۲

حدیث۱۳۷

قال رسول الله –صلی الله علیه وآله –: کل جلوس فی المسجد لغو الا ثلاثهٔ : قراءهٔ مصل ، او ذکرالله اوسائل عن علم ؛ هر نشستی در مسجد لغو است مگر در سه حالت : خواندن قرآن ، گفتن ذکر خدا، سؤ ال(جستوی) علم . (میزان الحکمه ، ج ۴، ص ۳۹۳، بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۸۸).

حدیث۱۳۸

قال علی – علیه السلام –: نوم علی یقین خیر من صلاهٔ فی شک ؛ خوابیدن با علم و یقین بهتر از نماز و نیایش خدا با شک و تردید است . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۱۳۰)

حدیث۱۳۹

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله –: نوم علی علم خیر من صلاهٔ علی جهل ؛ خواب با علم بهتر از نماز با جهل است . (نهج الفصاحه ، م ۳۱۴۰، ص ۶۳۳)

حدیث۱۴۰

قال الصادق – علیه السلام –: قال لقمان لابنه : لکل شی ء علامهٔ یعرف بها و یشهد علیها و ان للدین ثلاث علامات : العلم و الایمان و العمل به ، (الی ان قال) و للعامل ثلاث علامات الصلوهٔ و الصیام و الزکوهٔ ؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود: برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است : ۱ – علم ۲ – ایمان ، ۳ – عمل به ایمان ، تا آن جا که فرمود: برای عامل به دین سه علامت است : ۱ – نماز ۲ – روزه ، ۳ – زکات . (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث۱۴۱

امام صادق(علیه السلام) فرمودند: کن عالما او متعلما او احب اهل العلم و لاـ تکن راعبا فتهلک ببعضهم؛ یا دانشمند باش یا دانشجوی یا دوست دار دانشمندان و دشمن علم و اهل آن مباش که به سبب آن هلاک می شوی. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴.

حدیث۱۴۲

امام علی(علیه السلام) فرمودند: الحکمهٔ ضاله المومن فخذ الحکمهٔ و لو من اهل النفاق؛ دانش، گم شده ی مسلمانان است، پس دانش بیاموز، اگر چه از غیر مسلمان باشد. نهج البلاغه، حکمت ۲۰۵.

حدیث۱۴۳

امام علی (علیه السلام) فرمودند: ایها الناس اعلموا ان کمال الدین طلب العلم و العمل به، الا وان طلب العلم اوجب علیکم من طلب المال؛ ای مردم! بدانید که کمال دین در آموختن علم و عمل کردن به آن است. آگاه باشید که دانش آموزی بر شما واجب تر است از کسب مال. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۰.

حدیث۱۴۴

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طالب العلم، مخوف بعنایهٔ الله؛ جوینده ی دانش، در پناه عنایت خداوند است. عوالی اللالی، ج ۱، ص ۲۹۲.

حدیث۱۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: طلب العلم فریضهٔ علی کل مسلم الا ان الله یجب بغاهٔ العلم؛ طلب علم بر هر انسانی واجب است. همانا خداوند علم آموزان را دوست دارد. اصول کافی، ج ۱،ص ۳۰.

حدیث۱۴۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : مَن أرادَ عِلمَ الأوَّلینَ والآخِرینَ فَلْیُثَوِّرِ القرآنَ ؛ هرکه خواهان علم پیشینیان و آیندگان ، از اوّل تا به آخر دنیاست ، در قرآن کاوش و تأمل کند . فلیُثَوِّر القرآن : أی لینقّر عنه ویفکّر فی معانیه وتفسیره وقراءته (النهایه : ۱ / ۲۲۹) .کنز العمّال : ۲۴۵۴

حدیث۱۴۷

امام محمد باقر (علیه السلام)فرمودند: خدا رحمت کند بنده‌ای را که علم را زنده کند . کافی ، ج ۱ ، ص ۴۱

حدیث۱۴۸

امام محمد باقر (علیه السلام)فرمودند: هر که علم و دانش را جوید برای آنکه به علما فخر فروشی کند ، یا با سفهابستیزد ، و یا مردم را متوجه خود نماید ، باید آتش را جای نشستن خود گیرد . بحارالانوار ، دار احیاء الترا العربی ، ۲ ، ص ۳۸

حدیث۱۴۹

امام محمد باقر (علیه السلام)فرمودند: آن که از شما به دیگری علم بیاموزد ، پاداش او (نزد خدای تعالی) به مقدارپاداش دانشجوست ، و از او هم بیشتر می‌باشد. کافی ، ج ۱ ، ص ۳۵

حدیث۱۵۰

واضع العلم عند غیر أهله کمقلّد الخنازیر الجوهر و اللّؤلؤ و الذّهب؛ آن که علم به نااهل سپارد چنان است که گوهر و مروارید و طلا به خوکان آویزد. نهج الفصاحه

حدیث۱۵۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نوم علی علم خیر من صلاه علی جهل؛ خواب با علم بهتر از نماز با جهل است. نهج الفصاحه

حدیث۱۵۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: المتعبّد بغیر فقه کالحمار فی الطّاحون؛ کسی که بی دانش عبادت کند چون الاغ آسیاست. نهج الفصاحه

حدیث۱۵۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من الصّدقه أن یعلّم الرّجل العلم فیعمل به و یعلّمه؛ از جمله صدقه این است که مرد علم آموزد و بدان عمل کند و تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث۱۵۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من عمل علی غیر علم کان ما یفسد أکثر ممّا یصلح؛ هر که بی علم عمل کند بیش از آنچه اصلاح می کند، افساد خواهد کرد. نهج الفصاحه

حدیث۱۵۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من سلک طریقا یلتمس فیه علما سهّل اللّه له طریقا إلی الجنّه؛ هر که به جستجوی علم راهی سپرد خدا برای وی راهی سوی بهشت بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث۱۵۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من زهد فی الدّنیا علّمه اللّه بلا تعلّم و جعله بصیرا؛ هر که از دنیا بگذرد خدایش بدون تعلم علم آموزد و بصیرت دهد. نهج الفصاحه

حدیث۱۵۷

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من أفتی بغیر علم کان إثمه علی من أفتاه و من أشار علی أخیه بأمر یعلم أنّ الرّشد فی غیره فقد خانه؛ هر که بدون علم فتوی دهد گناه حاصل از آن را به گردن دارد و هر که به برادر خویش کاری سفارش کند و داند که مصلحت در غیر آن است به وی خیانت کرده است. نهج الفصاحه

حدیث۱۵۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من طلب العلم لیجاری به العلماء أو لیماری به السّفهاء أو یصرف به وجوه النّاس إلیه أدخله اللّه النّار؛ هر که علم جوید که به وسیله آن با دانشوران هم چشمی کند یا با سفیهان مجادله کند یا توجه عامه را به سوی

خود جلب کند، خدایش به جهنم برد. نهج الفصاحه

حدیث۱۵۹

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من طلب العلم کان کفّاره لما مضی؛ هر که علم جوید کفاره گناهان گذشته وی باشد. نهج الفصاحه

حدیث۱۶۰

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من جادل فی خصومه بغیر علم لم یزل فی سخط اللّٰه حتّی ینزع؛ هر که در مناقشه ای بدون علم مجادله کند در خشم خدا باشد تا دست بردارد. نهج الفصاحه

حدیث۱۶۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: من طلب العلم تکفّل اللّٰه برزقه؛ هر که علم جوید خدا عهده دار روزی او شود. نهج الفصاحه

حدیث۱۶۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: منهومان لا یشبعان: طالب العلم و طالب المال؛ دو گرسنه اند که سیری نپذیرند طالب علم و طالب مال. نهج الفصاحه

حدیث۱۶۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل الّذی یتعلّم العلم فی صغره کالنّقش علی الحجر و مثل الّذی یتعلّم العلم فی کبره کالّذی یکتب علی الماء؛ حکایت کسی که در کوچکی علم آموزد چون نقش بر سنگ است حکایت کسی که در بزرگی علم آموزد چون کسی است که بر آب نویسد. نهج الفصاحه

حدیث۱۶۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل الّذی یتعلّم العلم ثمّ لا یحدّث به کمثل الّذی یکنز الکنز فلا ینفق منه؛ حکایت کسی که علم آموزد و از آن سخن نکند چون کسی است که گنجی نهد و از آن خرج نکند. نهج الفصاحه

حدیث۱۶۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما من خارج خرج من بیته فی طلب العلم إلّا وضعت له الملائکه أجنحتها رضا بما یصنع حتّی یرجع؛ هر که از خانه خویش به طلب دانش بیرون شود فرشتگان به سبب رضایتی که از رفتار او دارند بالهای خویش برای وی بگسترند تا باز گردد. نهج الفصاحه

حدیث۱۶۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما خرج رجل من بیته یطلب علما إلّا سهل اللّٰه له طریقا إلی الجنّه؛ هر کس از خانه خویش به جستجوی علمی برون شود خدا برای وی راهی بسوی بهشت بگشاید. نهج الفصاحه

حدیث۱۶۷

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما تصدّق النّاس بصدقه أفضل من علم ینشر؛ هیچ صدقه ای که مردم دهند از علمی که منتشر شود بهتر نیست. نهج الفصاحه

حدیث۱۶۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أتی اللّٰه عالما علما إلّا أخذ علیه المیثاق أن لا یکتمه؛ خدا به عالمی علم نداده مگر آنکه از او پیمان گرفته که علم خویش را نهان ندارد. نهج الفصاحه

حدیث۱۶۹

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما استرذل اللّٰه عبدا إلّا حطّ عنه العلم و الأدب؛ خدا بنده ای را پست نشمارد مگر آنکه علم و ادب را از او فرو گذارد. نهج الفصاحه

حدیث۱۷۰

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یشبع عالم من علمه حتّی یکون منتهاه الجنّه؛ عالم از علم خویش سیر نگردد تا سرانجام به بهشت رسد. نهج الفصاحه

حدیث۱۷۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منّی إلا عالم أو متعلّم؛ هیچ کس از من نیست به جز دانشمند یا دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث۱۷۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس من أخلاق المؤمن التّملّق و لا الحسد إلّا فی طلب العلم؛ تملق و حسد بر مؤمن روا نیست مگر در طلب علم. نهج الفصاحه

حدیث۱۷۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لو کان العلم معلّقا بالثّریّا لتناوله قوم من أبناء فارس؛ اگر علم به ثریا آویخته بود، گروهی از فرزندان فارس بدان می رسیدند. نهج الفصاحه

حدیث۱۷۴

پیـامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: لو خفتم اللّه تعـالی حقّ خیفته لعلمتم العلم الّذی لاـ جهـل معه، و لو عرفتم اللّه تعالی حقّ معرفته لزالت لدعائکم الجبال؛ اگر از خدا چنانچه شایسته ترسیدن از اوست، ترس داشتید علمی که به جهل آمیخته نیست نصیبتان می شد و اگر خدا را چنان که شایسته شناختن اوست، می شناختید به دعای شما کوهها جابجا می شد. نهج الفصاحه

حدیث۱۷۵

پیـامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: لکلّ شـی ء طریق و طریق الجنّه العلم؛ هر چیزی راهی دارد و راه بهشت دانش است. نهج الفصاحه

حدیث۱۷۶

پیامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرمایند: کلّ علم وبال یوم القیامه إلّا من عمل به؛ همه علم ها روز قیامت وبال است مگر علمی که بدان عمل کنند. نهج الفصاحه

حدیث۱۷۷

پیـامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: کـلّ صاحب علم غرثان إلی علم؛ هر دانشـمندی گرسـنه علم دیگر است. نهج الفصاحه

حدیث۱۷۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کفی بالمرء علما أن یخشی اللّه و کفی بالمرء جهلا أن یعجب بنفسه؛ در علم مرد همین بس که از خدا ترسد و در جهل مرد همین بس که مفتون خویش باشد. نهج الفصاحه

حدیث۱۷۹

پیامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: کاتم العلم یلعنه کلّ شـی ء حتّی الحوت فی البحر و الطّیر فی السّـماء؛ همه چیز حتی ماهی دریا و مرغ هوا نهان کننده علم را لعنت کنند. نهج الفصاحه

حدیث۱۸۰

پیـامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: قلیـل العمـل ینفع مع العلم و کثیر العمـل لا ینفع مع الجهل؛ عمل انـدک با علم سودمند افتد و عمل بسیار با جهل سود ندهد. نهج الفصاحه

حدیث۱۸۱

پیـامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: فضل العلم أفضل من فضل العباده؛ فضـیلت علم بیشتر از فضـیلت عبادت است. نهج الفصاحه

حدیث۱۸۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الغدّ و الرّواح فی تعلیم العلم أفضل عند اللّه من الجهاد؛ صبح و شب در کار تعلیم علم به سر بردن نزد خدا از جهاد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث۱۸۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم لا یحلّ منعه؛ منع علم روا نیست. نهج الفصاحه

حدیث۱۸۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم و المال یستران کلّ عیب و الجهل و الفقر یکشفان کلّ عیب؛ علم و مال هر عیبی را بپوشاند و جهل و فقر هر عیبی را نمایان کند. نهج الفصاحه

حدیث۱۸۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم میراثی و میراث الأنبیاء من قبلی؛ علم میراث من و میراث پیامبران پیش از من است. نهج الفصاحه

حدیث۱۸۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم علمان: فعلم فی القلب فـذلک العلم النّافع، و علم علی اللّسان فذلک حجّه اللّه علی ابن آدم؛ علم دو علم است علمی که در قلب است و علم نافع همین است و علمی است که بر زبان است و او حجت خدا بر فرزند آدم است. نهج الفصاحه

حدیث۱۸۷

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم خزائن و مفتاحها السّؤال فسلوا یرحمکم اللّه فإنّه یوجر فیه أربعه: السّائل و المعلّم و المستمع و المحبّ لهم؛ علم گنجینه هاست و کلید آن پرسش است بپرسید تا خدا بر شما رحمت آرد که خدا در کار علم چهار کس را پاداش می دهد پرسنده و آموزگار و شنونده و کسی که دوستدار ایشان است. نهج الفصاحه

حدیث۱۸۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم حیاه الإسلام و عماد الإیمان و من علم علما أتم اللّه له أجره و من تعلّم فعمل علّمه اللّه ما لم یعلم؛ علم حیات اسلام و ستون ایمان است و هر که علمی بیاموزد خدا پاداش او را کامل کند و هر که تعلیم گیرد و عمل کند خدا آنچه نمی داند به او تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث۱۸۹

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم أفضل من العمل و خیر الأعمال أوسطها؛ علم از عبادت افضل است و بهترین عملها عملی است که معتدل تر است. نهج الفصاحه

حدیث۱۹۰

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العلم أفضل من العباده و ملاک الدّین الورع؛ علم از عبادت بهتر است و اساس دین ترس خداست. نهج الفصاحه

حدیث۱۹۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العالم إذا أراد بعلمه وجه اللّه تعالی هابه کلّ شی ء و إذا أراد أن یکثر به الکنوز هاب من کلّ شی ء؛ عالم اگر از علم خویش رضای خدا خواهد همه چیز از او بترسد و اگر خواهد به وسیله آن گنجها بیندوزد از همه چیز بترسد. نهج الفصاحه

حدیث۱۹۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علم لا ینفع کنز لا ینفق منه؛ علمی که سود ندهد گنجی است که از آن انفاق نکنند. نهج الفصاحه

حدیث۱۹۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علیک بالعلم فإنّ العلم خلیل المؤمن و الحلم وزیره و العقل دلیله و العمل قیّمه و الرّفق أبوه و اللّین أخوه و الصّبر أمیر جنوده؛ علم جوئید که علم یار مؤمن است و بردباری وزیر اوست و عقل دلیل اوست و عمل سرپرست اوست و ملایمت پدر اوست و مدارا برادر اوست و صبر امیر سپاهیان اوست. نهج الفصاحه

حدیث۱۹۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علّموا و لا تعنفوا فإنّ المعلّم خیر من المعنف؛ تعلیم دهید و خشونت مکنید که آموزگار بهتر از خشونت گر است. نهج الفصاحه

حدیث۱۹۵

علّموا و یسّروا، و لا تعسّروا و بشّروا و لا تنفّروا و إذا غضب أحدکم فلیسکت؛ تعلیم دهید و سهل گیرید و سخت مگیرید گشاده رویی کنید و خشونت مکنید و چون یکی از شما خشمگین شود، خاموش ماند. نهج الفصاحه

حدیث۱۹۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: علم لا ینفع ککنز لا ینفق منه و علی کلّ شی ء زکاه و زکاه الجسد الصّیام؛ علمی که سود ندهد چون گنجی است که از آن خرج نکنند و هر چیزی زکاتی دارد و زکات تن روزه داشتن است. نهج الفصاحه

حدیث۱۹۷

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عالم ینتفع بعلمه خیر من ألف عابد؛ دانشمندی که از علم او سود برند، از هزار

عابد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث۱۹۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم و مسلمه؛ جستن علم بر هر مرد مسلمان و هر زن مسلمان واجب است. نهج الفصاحه

حدیث۱۹۹

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم و واضع العلم عند غیر أهله کمقلّد الخنازیر الجوهر و اللؤلؤ و الذهب؛ جستن علم بر هر مسلمانی واجب است و آن که علم را پیش نا اهلان نهد چنان است که گوهر و مروارید و طلا به گرازان آویزد. نهج الفصاحه

حدیث۲۰۰

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم ساعه خیر من قیام لیله و طلب العلم یوما خیر من صیام ثلاثه أشهر؛ ساعتی علم جستن بهتر از نمازگزاری یک شب است و روزی علم جستن بهتر از سه ماه روزه داری است. نهج الفصاحه

حدیث۲۰۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم أفضل عند اللّٰه من الصّلاه و الصّیام و الحجّ و الجهاد فی سبیل اللّٰه عزّ و جلّ؛ جستن علم نزد خدا از نماز و روزه و حج و جهاد در راه خدا عز و جل بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث۲۰۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم و أنّ طالب العلم یستغفر له کلّ شیء حتّی الحیتان فی البحر؛ جستن علم بر هر مسلمانی واجب است و همه چیز، حتی ماهیان دریا برای جویای علم آمرزش می طلبند. نهج الفصاحه

حدیث۲۰۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم طالب الرّحمه طالب العلم رکن الإسلام و یعطی أجره مع النّبیّین؛ جویای علم جویای رحمت است، جویای علم رکن اسلام است و پاداش او را با پیامبران دهند. نهج الفصاحه

حدیث۲۰۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم للّٰه أفضل عند اللّٰه من المجاهد فی سبیل اللّٰه؛ هر که علم برای رضای خدا جوید نزد خدا از مجاهد فی سبیل اللّٰه بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث۲۰۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم بین الجهال کالحیّ بین الأموات؛ جویای علم میان جاهلان چون زنده میان مردگانست. نهج الفصاحه

حدیث۲۰۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: طالب العلم تبسط له الملائکه أجنحتها رضا بما یطلب؛ فرشتگان بالهای خویش برای طالب علم بگسترانند که از آنچه وی می جوید، رضایت دارند. نهج الفصاحه

حدیث۲۰۷

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سلوا أهل الشّرف عن العلم فإن کان عندهم علم فاکتبوه فإنّهم لا یکذبون؛ شریفان را از علم بپرسید اگر علمی نزد ایشان بود بنویسید که آنها دروغ نمی گویند. نهج الفصاحه

حدیث۲۰۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سلوا اللّه علما نافعا و تعوّذوا باللّه من علم لا ینفع؛ از خدا عملی سودمند بخواهید و از علمی که سود ندهد به خدا پناه برید. نهج الفصاحه

حدیث۲۰۹

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ستکون فتن یصبح الرّجل فیها مؤمنا و یمسی کافرا إلّا من أحیاه اللّه بالعلم؛ فتنه ها خواهد بود که در اثنای آن مرد به صبح مؤمن باشد و به شب کافر شود مگر آن که خدایش به علم زنده دارد. نهج الفصاحه

حدیث۲۱۰

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: سبع یجری للعبد أجرهنّ و هو فی قبره بعد موته: من علّم علما، أو أجری نهرا، أو حفر بئرا، أو غرس نخلا، أو بنی مسجدا، أو ورّث مصحفا، أو ترک ولدا یستغفر له بعدموته؛ هفت چیز است که پاداش آن برای بنده در قبر او و پس از مرگش دوام دارد کسی که علمی تعلیم دهد، یا نهری به جریان آورد یا چاهی حفر کند یا نخلی بکارد یا مسجدی بسازد یا مصحفی به ارث گذارد یا فرزندی به جا نهد که پس از مرگش برای او آمرزش خواهد. نهج الفصاحه

حدیث۲۱۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیّر سلیمان بین المال و الملک و العلم فاختار العلم فاعطی الملک و المال لاختیاره العلم؛ سلیمان پیغمبر را میان ملک و دانش مخیر کردند دانش را برگزید ملک را نیز بدو دادند برای آنکه دانش را برگزیده بود. نهج الفصاحه

حدیث۲۱۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیر ما یخلّف الإنسان بعده ثلاث ولد صالح یدعو له و صدقه تجری یبلغه أجرها

و علم ينتفع به من بعده؛ بهترین چیزی که انسان پس از خود وا می گـذارد سه چیز است فرزنـد پارسا که برای او دعا کنـد و صدقه جاری که پاداش آن بدو رسد و دانشی که پس از وی از آن بهره مند شوند. نهج الفصاحه

حدیث۲۱۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خير الدّنيا و الآخره مع العلم و شرّ الدّنيا و الآخره مع الجهل؛ نیکی دنیا و آخرت با دانش همراه است و بدی دنیا و آخرت با نادانی قرین است. نهج الفصاحه

حدیث۲۱۴

پیامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: خمسه من مصائب الـدّنيا فوت الحبيب و ذهاب المال و شـماته الأعـداء و ترك العلم و امرأه سوء؛ پنـج چیز از مصـائب دنیـاست: مرگ دوست و تلف شـدن مـال و سـرزنش دشـمنان و ترک دانش و زن بـد. نهج الفصاحه

حدیث۲۱۵

پیامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حفظ الغلام الصّغير كالنّقش فى الحجر و حفظ الرّجل بعد ما يكبر كالكتاب على المـاء؛ محفوظـات طفـل نـورسماننـد نقشـی است که بر سـنگ رقم زننـد و محفوظـات مرد بزرگ ماننـد نوشـته بر آب است. نهج الفصاحه

حدیث۲۱۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حسن السّؤال نصف العلم؛ نیک پرسیدن یک نیمه دانستن است. نهج الفصاحه

حدیث۲۱۷

پیامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: ثلاث من حقائق الإيمان: الإنفاق من الإقتار و إنصافك النّاس من نفسك و بذل العلم للمتعلّم؛ سه چیز از حقـایق ایمـان است: بخشـش با تنگـدستی و رعایت انصاف در باره مردم بر ضـرر خویش و بـذل علم برای دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث۲۱۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرمایند: تناصـحوا فى العلم و لا يكتم بعضـكم بعضا فإنّ الخيانه فى العلم أشدّ من الخيانه فى المال؛ در کار دانش یار همـدیگر باشـید و دانش خود را از یکـدیگر پوشـیده مداریـد که خیانت در علم بـدتر از خیانت در مال است. نهج الفصاحه

حدیث۲۱۹

پیامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: تعلّموا ما شئتم أن تعلموا فلن ينفعكم اللّه بالعلم حتّى تعملوا بما تعلمون؛ هر چه خواهید بیاموزید زیرا خداوند شما را از علم منتفع نکند مگر آن که هر چه را می دانید بکار بندید. نهج الفصاحه

حدیث۲۲۰

پیـامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: تعلّموا العلم و تعلّموا للعلم السّکینه و الوقار و تواضـعوا لمن تعلّمون منه؛ دانش بیاموزید و با دانش وقار و آرامش آموزید و نسبت به آموزگار خویش فروتن باشید. نهج الفصاحه

حدیث۲۲۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الاقتصاد فی النّفقه نصف المعیشه و التّودّد إلی النّاس نصف العقل و حسن السّؤال نصف العلم؛ میـانه روی در خرج یـک نیمه معیشت است و دوستی بـا مردم یـک نیمه عقـل است و خوب پرسـیدن یـک نیمه دانش است. نهج الفصاحه

حدیث۲۲۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أیّما ناشئ نشأ فی طلب العلم و العباده حتّی یکبر أعطاه اللّه یوم القیامه ثواب اثنین و سبعین صدّیقا؛ هر طفلی که در طلب علم و عبادت بزرگ شود خداوند ثواب هفتاد و دو صدیق به او عطا کند. نهج الفصاحه

حدیث۲۲۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّما شفاء العیّ السؤال؛ علاج نادانی سؤال است. نهج الفصاحه

حدیث۲۲۴

پیامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرمایند: إنّما العلم بالتّعلّم و إنّما الحلم بالتّحلّم و من یتحرّ الخیر یعطه و من یتّق الشّرّ یوقه؛ علم از تعلم و حلم از تظـاهر به حلم حاصـل می شود هر که جویـای خیر باشـد همـانش دهنـد و هر که از شـر بگریزد از آن بر کنار ماند. نهج الفصاحه

حدیث۲۲۵

إنّ من معادن التّقوی تعلّمک إلی ما قد علمت علم ما لم تعلم و النّقص فیما قد علمت قلّه الزّیاده فیه و إنّما یزهد الرّجل فی علم ما لم یعلم قلّه الانتفاع بما قد علم؛ از جمله منابع پرهیزکاری این است که ندانسـته ها را بیاموزی و به دانسته ها ضـمیمه کنی، اگر افزایش دانش کم شود مایه نقصان آن می شود و کسـی که از دانسـته های خود کمتر سود برد، در آموختن ندانسته ها سستی می کند. نهج الفصاحه

حدیث۲۲۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ ممّا یلحق المؤمن من عمله و حسناته بعد موته علما نشره و ولدا صالحا ترکه و مصـحفا ورّثه أو مسـجدا بناه أو بیتا لابن السّبیل بناه أو نهرا أجراه أو صدقه أخرجها من ماله فی صحّته و حیاته تلحقه من بعد موته؛ از جمله اعمال و نیکی های مؤمن که بعـد از مرگ بـدو می رسـد دانشـی است که منتشـر کرده باشـد و فرزند پارسائی است که به جا

گذاشته باشد و قرآنی است که به ارث گذاشته باشد یا مسجدی که بنا کرده باشد یا خانه ای که برای کاروانیان بپا کرده باشد یا نهری که به کمک او جریان یافته باشد یا مالی که در دوران صحت و حیات از مال خویش جدا کرده باشد همه اینها پس از مرگ بدو می رسد. نهج الفصاحه

حدیث۲۲۷

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ لکلّ شی ء دعامه و دعامه هذا الدّین الفقه و لفقیه واحد أشدّ علی الشّیطان من ألف عابد؛ هر چیزی اساسی دارد و اساس این دین دانش است و یک دانشمند برای شیطان از هزار عابد بدتر است. نهج الفصاحه

حدیث۲۲۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ علما لا ینتفع منه لکنز لا ینفق منه؛ دانشی که از آن سود نبرند مثل گنجی است که از آن خرج نکنند. نهج الفصاحه

حدیث۲۲۹

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ الملائکه لتضع أجنحتها لطالب العلم رضا بما یطلب؛ فرشتگان بالهای خود را برای طالب علم پهن می کنند زیرا از آنچه می جوید، رضایت دارند. نهج الفصاحه

حدیث۲۳۰

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ اللّه تعالی یسأل العبد عن فضل علمه کما یسأله عن فضل ماله؛ خداوند از بنده می پرسد که فزونی دانش خود را کجا صرف کرده همچنان که از فزونی مال می پرسد. نهج الفصاحه

حدیث۲۳۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ الفتنه تجی ء فتنسف العباد نسفا و ینجو العالم منها بعلمه؛ فتنه بیاید و بندگان را مغلوب کند و دانشمند به کمک دانش خود از آن رهائی یابد. نهج الفصاحه

حدیث۲۳۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ العلماء هم ورثه الأنبیاء ورثوا العلم فمن أخذه أخذ بحظّ وافر؛ دانشمندان وارث پیامبرانند و دانش را از آن ها میراث برده اند هر کس دانش فرا گیرد سهم فراوان از میراث پیامبران گرفته است. نهج الفصاحه

حدیث۲۳۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللّهمّ إنّی أعوذ بک من علم لا ینفع و قلب لا یخشع و دعاء لا یسمع و نفس لا تشبع أعوذ بک اللّهمّ من شرّ هؤلاء الأربع؛ خدایا از دانشی که سود ندهد و دلی که سوز ندارد و دعائی که شنیده نشود و نفسی که سیری نپذیرد به تو پناه می برم خدایا از این چهار چیز به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث۲۳۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللّهمّ إنّی أعوذ بک من علم لا ینفع و عمل لا یرفع، و دعاء لا یسمع؛ خدایا از دانشی که سود ندهد و عملی که مقبول نیفتد و دعائی که شنیده نشود به تو پناه می برم. نهج الفصاحه

حدیث۲۳۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللّهمّ انفعنی بما علّمتنی و علّمنی ما ینفعنی و زدنی علما؛ خدایا مرا به آنچه تعلیم داده ای منتفع کن و آنچه را برای من نافع است به من بیاموز و دانش مرا فزون کن. نهج الفصاحه

حدیث۲۳۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اللّهمّ أغننی بالعلم و زیّنّی بالحلم و أکرمنی بالتّقوی و جمّلنی بالعافیه؛ خدایا مرا به علم توانگر ساز و به حلم زینت بخش و به تقوی عزیز کن و به عافیت زیبائی ده. نهج الفصاحه

حدیث۲۳۷

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ألا ـ أعلّمک خصلات ینفعک اللّه تعالی بهنّ؟ علیک بالعلم فإنّ العلم خلیل المؤمن و الحلم وزیره و العقل دلیله و العمل قیّمه و الرّفق أبوه و اللّین أخوه و الصّبر أمیر جنوده؛ می خواهی صفاتی به تو بیاموزم که خداوند تو را به آنها منتفع سازد؟ دانش آموز که دانش دوست مؤمن است و بردباری پشتیبان او و عقل رهبر و عمل قیم و مدارا پدر و ملایمت برادر اوست و صبر امیر سپاه وی به شمار می رود. نهج الفصاحه

حدیث۲۳۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أکثر النّاس قیمه أکثرهم علما؛ هر که به دانش از دیگران پیش تر است، قیمتش از دیگران بیشتر است. نهج الفصاحه

حدیث۲۳۹

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أفضل الصّدقه أن یتعلّم المرء المسلم علما ثمّ یعلّمه أخاه المسلم؛ بهترین صدقه ها آن است که مرد مسلمان دانشی بیاموزد و به برادر مسلمان خود تعلیم دهد. نهج الفصاحه

حدیث۲۴۰

أفضل الأعمال العلم باللّه إنّ العلم ینفعک معه قلیل العمل و کثیره و إنّ الجهل لا ینفعک معه قلیل العمل و لا کثیره؛ بهترین کارها خداشناسی است کاری که با دانش قرین است اندک و بسیار آن سودمند است و کاری که با نادانی قرین است نه اندک آن سود می دهد و نه بسیار. نهج الفصاحه

حدیث۲۴۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أغد عالما أو متعلّما أو مستمعا أو محبّا و لا تکن الخامسه فتهلک؛ دانشمند باش یا دانش آموز یا مستمع یا دوستدار علم و پنجمی مباش که هلاک خواهی شد. نهج الفصاحه

حدیث۲۴۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعلم النّاس من جمع علم النّاس إلی علمه؛ دانشمندتر از همه مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید. نهج الفصاحه

حدیث۲۴۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلبوا العلم من المهد إلی اللّحد؛ از گهواره تا گور دانش بجوئید. نهج الفصاحه

حدیث۲۴۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: اطلبوا العلم و لو بالصّین فإنّ طلب العلم فریضه علی کلّ مسلم إنّ الملائکه تضع أجنحتها لطالب العلم رضا بما یطلب؛ دانش را بجوئید اگر چه در چین باشد زیرا طلب دانش بر هر مسلمانی واجب است و فرشتگان بال خویش را برای طالب علم پهن می کنند زیرا از آنچه وی در طلب آن است خشنود هستند. نهج الفصاحه

حدیث۲۴۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشدّ النّاس حسره یوم القیامه رجل أمکنه طلب العلم فی الدّنیا فلم یطلبه و رجل علّم علما فانتفع به من سمعه منه دونه؛ دو کس روز رستاخیز از همه مردم بیشتر حسرت می خورند یکی مردی که در دنیا برای طلب دانش فرصت داشته ولی به جستجوی آن برنخاسته است یکی دیگر مردی که دانشی به دیگری آموخته و شاگرد وی از آن بهره مند شده ولی او بی بهره مانده است. نهج الفصاحه

حدیث۲۴۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا مات الإنسان انقطع عمله إلّا من ثلاث صدقه جاریه أو علم ینتفع به أو ولد صالح یدعو له؛ وقتی انسان بمیرد دنباله کارهای نیک او بریده شود جز سه چیز صدقه جاری و دانشی که کسان از آن بهره ور شوند و فرزند درست کاری که برای او دعا کند. نهج الفصاحه

حدیث۲۴۷

پیامبراکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أتی علیّ یوم لا أزداد فیه علما یقرّبنی إلی اللّه تعالی فلا بورک لی فی طلوع الشّمس ذلک الیوم؛ اگر روزی بر من بگذرد و در آن روز دانشی نیاموزم که مرا به خداوند نزدیک کند، طلوع آفتاب آن روز بر من مبارک مباد. نهج الفصاحه

حدیث۲۴۸

پیامبر اکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: آفَةُ العِلمِ النِّسیانُ وَ إضاعَتَهُ أن تُحدِّثَ به غَیرَ أهلِه؛ آفت دانش فراموشی است و دانشی که به نا اهل سپاری، تلف می شود. نهج الفصاحه

حدیث۲۴۹

امام هادی(علیه السلام) می‌فرمایند: همانا استاد و شاگرد هر دو در رشد و ترقی شریک‌اند. (بحارالانوار/۷۵/۳۶۶)

حدیث۲۵۰

امام هادی (علیه السلام) می فرمایند: خیر من الخیر فاعله ، و أجمل من الجمیل قائله ، و أرجح من العلم حامله ، و شر من الشر جالبه ، و أهول من الهول راکبه؛ بهتر از نیکی نیکوکار است ، و زیباتر از زیبایی ، گوینده آن است ، و برتر از علم حامل آن است ، و بدتر از بدی ، عامل به آن است ، و وحشتناکتر از وحشت ، آورنده آن است . مسند الامام الهادی ، ص ۳۰۴

حدیث۲۵۱

امام محمد باقر (ع) می فرمایند: خدا رحمت کند بنده ای را که علم را زنده کند . کافی ، ج ۱ ، ص ۴۱

حدیث۲۵۲

قالَ الإمامُ الْحَسَنُ الْمُجتبی - عَلَیْهِ السَّلام - : حُسْنُ السُّؤالِ نِصْفُ الْعِلْمِ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: کسی که عادت سؤال و حالت پرس و جو دارد مثل آن است که نصف علم ها را فرا گرفته باشد. کلمهٔ الإمام الحسن - علیه السلام -، ص ۱۲۹

حدیث۲۵۳

قالَ الإمامُ الْحَسَنُ الْمُجتبی - عَلَیْهِ السَّلام - : تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ، فَإنْ لَمْ تَسْتَطیعُوا حِفْظَهُ فَاکْتُبُوهُ وَ ضَعُوهُ فی بُیُوتِکُمْ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: علم و دانش را ـ از هر طریقی ـ فرا گیرید، و چنانچه نتوانستید آن را در حافظه خود نگه دارید، ثبت کنید و بنویسید و در منازل خود در جای مطمئن قرار دهید. احقاق الحقّ، ج ۱۱، ص ۲۳۵

حدیث۲۵۴

قالَتْ فاطِمَةُ الزَّهْراء - سلام الله علیها - : وَ حَرَّمَ اللّه(الشِّرْکَ إخْلاصاً لَهُ بِالرُّبُوبِیَّةِ، فَاتَّقُوا اللّه حَقَّ تُقاتِهِ، وَ لا تَمُوتُنَّ إلاّ وَ أنْتُمْ مُسْلِمُونَ، وَ أطیعُوا اللّه فیما أمَرَکُمْ بِهِ، وَ نَهاکُمْ عَنْهُ، فَإنَّهُ، إنَّما یَخْشَی اللّهَ مِنْ عِبادِهِ الْعُلَماءِ ؛ حضرت فاطمه زهرا - سلام الله علیها - فرمودند: خداوند سبحان شرک را (در امور مختلف) حرام گرداند تا آن که همگان تن به ربوبیّت او در دهند و به سعادت نائل آیند ;پس آن طوری که شایسته است باید تقوای الهی داشته باشید و کاری کنید تا با اعتقاد به دین اسلام از دنیا بروید. بنابر این باید اطاعت و پیروی کنید از خداوند متعال در آنچه شما را به آن دستور داده یا از آن نهی کرده است، زیرا که تنها علماء و دانشمندان (اهل معرفت) از خدای سبحان خوف و وحشت خواهند داشت. ریاحین الشّریعهٔ، ج ۱، ص ۳۱۲

حدیث۲۵۵

قالَ الْامامُ علی - علیه السلام - : أعَزُّ الْعِزِّ الْعِلْمُ، لاِنَّ بِهِ مَعْرِفَةُ الْمَعادِ وَ الْمَعاشِ، وَ أذَلُّ الذُّلِّ الْجَهْلُ، لاِنَّ صاحِبَهُ أصَمٌّ، أبْکَمٌ، أعْمی،

حَیْرانٌ ؛ امام علی – علیه السلام – فرمودند: عزیزترین عزّت ها علم و کمال است، برای این که شناخت معاد و تأمین معاشِ انسان، به وسیله آن انجام می پذیرد. و پست ترین ذلّت ها جهل و نادانی است، زیرا که صاحبش همیشه در کری و لالی و کوری می باشد و در تمام امور سرگردان خواهد بود. نزهة الناظر و تنبیه الخاطر، ص ۷۰، ح ۶۵

حدیث۲۵۶

قالَ الْامامُ علی – علیه السلام – : اَلْمُلُوکُ حُکّامٌ عَلَی النّاسِ، وَ الْعِلْمُ حاکِمٌ عَلَیْهِمْ، وَ حَسْبُکَ مِنَ الْعِلْمِ أنْ تَخْشَی اللّهَ، وَ حَسْبُکَ مِنَ الْجَهْلِ أنْ تَعْجِبَ بِعِلْمِکَ ؛ امام علی – علیه السلام – فرمودند: ملوک بر مردم حاکم هستند و علم بر تمامی ایشان حاکم خواهد بود، تو را در علم کافی است که از خداوند ترسناک باشی؛ و به دانش و علم خود بالیدن، بهترین نشانه نادانی است. أمالی طوسی، ج ۱، ص ۵۵

حدیث۲۵۷

قالَ الْامامُ علی – علیه السلام – : اَلْعِلْمُ وِراثَةٌ کَریمَةٌ، وَ الْادَبُ حُلَلٌ حِسانٌ، وَ الْفِکْرَةُ مِرآةٌ صافِیَةٌ، وَ الْاعْتِذارُ مُنْذِرٌ ناصِحٌ، وَ کَفی بِکَ أَدَباً تَرْکُکَ ما کَرِهْتَهُ مِنْ غَیْرِکَ ؛ امام علی – علیه السلام – فرمودند: علم؛ ارثیه ای با ارزش، و ادب؛ زیوری نیکو، و اندیشه؛ آئینه ای صاف، و پوزش خواستن؛ هشدار دهنده ای دلسوز خواهد بود. و برای با أدب بودنت همین بس که آنچه برای خود دوست نداری، در حقّ دیگران روا نداشته باشی. بحارالأنوار، ج ۱، ص ۱۶۹، ح ۲۰

حدیث۲۵۸

قال رَسُولُ اللّهِ – صلی الله علیه وآله – : مَنْ زارَ عالِماً فَکَأنَّما زارَنی، وَ مَنْ صافَحَ عالِماً فَکَأنَّما صافَحَنی، وَ مَنْ جالَسَ عالِماً فَکَأنَّما جالَسَنی، وَ مَنْ جالَسَنی فِی الدُّنْیا أجْلَسْتُهُ مَعی یَوْمَ الْقِیامَةِ؛ رسول خدا – صلی الله علیه و آله – فرمودند: هر کس به دیدار و زیارت عالم و دانشمندی برود مثل آن است که مرا زیارت کرده، هر که با دانشمندی دست دهد و مصافحه کند مثل آن که با من مصافحه نموده، هر شخصی همنشین دانشمندی گردد مثل آن است که با من مجالست کرده، و هر که در دنیا با من همنشین شود، در آخرت همنشین من خواهد گشت. مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۳۰۰، ح ۲۱۴۰۶

حدیث۲۵۹

قال رَسُولُ اللّهِ – صلی الله علیه وآله – : اَلْعالِمُ بَیْنَ الْجُهّالِ کَالْحَی بَیْنَ الْامْواتِ، وَ إنَّ طالِبَ الْعِلْمِ یَسْتَغْفِرُلَهُ کُلُّ شَیء حَتّی حیتانِ الْبَحْرِ، وَ هَوامُّهُ، وَ سُباعُ الْبَرِّ وَ أنْعامُهُ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ، فَإنّهُ السَّبَبُ بَیْنَکُمْ وَ بَیْنَ اللّهِ عَزَّوَجَلَّ، وَ إنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ فَریضَةٌ عَلی کُلِ مُسْلِم؛ رسول خدا – صلی الله علیه و آله – فرمودند: دانشمندی که بین گروهی نادان قرار گیرد همانند انسان زنده ای است بین مردگان، و کسی که در حال تحصیل علم باشد تمام موجودات برایش طلب مغفرت و آمرزش می کنند، پس علم را فرا گیرید چون علم وسیله قرب و نزدیکی شما به خداوند است، و فراگیری علم، بر هر فرد مسلمانی فریضه است. بحارالأنوار، ج ۱، ص ۱۷۲، ح ۲۵

حدیث۲۶۰

پیامبر خدا ـ صلّی الله علیه و آله و سلّم ـ می فرمایند : أفضل العبادة الفقه؛ برترین عبادت، فقه (فهم دین) است. الخصال: ۳۰ / ۱۰۴.

حدیث۲۶۱

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: قال لقمان لابنه : لکل شی ء علامهٔ یعرف بهاو یشهد علیها و ان للدین ثلاث علامات : العلم و الایمان و العمل به ، (الی ان قال) وللعامل ثلاث علامات الصلوهٔ و الصیام و الزکوهٔ؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود:برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود، به درستی که برای دین سه علامت است: ۱- علم، ۲- ایمان، ۳- عمل به ایمان تا آنجا که فرمودند: برای عامل به دین سه علامت است : ۱- نماز، ۲- روزه ، ۳- زکات . (مستدرک الوسائل ، ج ۱، ص ۱۸۳)

حدیث۲۶۲

امام جعفر صادق (علیه السلام) : طلب العلم فریضهٔ؛ کسب دانش واجب است . اصول کافی ، ج ۱ ، ص ۳۵

حدیث۲۶۳

پیامبراکرم صلی الله علیه وآله : تَمامُ التَّقْوی اَنْ تَتَعَلَّمَ ما جَهِلْتَ وَ تَعْمَلَ بِما عَلِمْتَ؛ تمام تقوا این است که آنچه را نمی‌دانی بیاموزی و بدانچه می‌دانی عمل کنی. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۰ .

حدیث۲۶۴

امام علی علیه‌السلام می فرمایند : مردم سه گروهند: دانشمند خداشناس، دانش‌جوی در راه رستگاری و فرومایگانی بی اراده و سرگردان که هر دعوتی را اجابت می‌کنند و به هر طرف که باد بیاید به همان طرف می‌روند، از نور دانش روشنایی نمی‌گیرند و به پایگاه محکمی پناه نمی‌برند. نهج البلاغه، قصار ۱۴۷.

حدیث۲۶۵

پیامبراکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله وسلم می فرمایند: یا عَلیُّ وَ لِلصّالِحِ ثَلاثُ عَلاماتٍ: یُصْلِحُ ما بَیْنَهُ وَ بَیْنَ اللّهِ تَعالی بِالْعَمَلِ الصّالِحِ وَ یُصْلِحُ دینَهُ بِالْعِلْمِ وَ یَرْضی لِلنّاسِ ما یَرْضی لِنَفْسِهِ؛ ای علی! انسان صالح سه نشانه دارد: با عمل صالح، میان خود و خداوند را اصلاح می‌کند، با علم، دینش را اصلاح می‌نماید و برای مردم، همانی را می‌پسندد که برای خود می‌پسندد. میراث حدیث شیعه، ج ۲، ص ۳۵، ح ۱۲۲.

حدیث۲۶۶

پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می فرمایند : چهار چیز بر هر عاقل و خردمندی از امّت من واجب است. گفته شد: ای پیامبر خدا! آن چهار چیز کدام‌اند؟ فرمودند: گوش فرادادن به دانش، نگهداری، نشر و عمل به آن. تحف العقول، ص ۵۷.

حدیث۲۶۷

امام علی علیه‌السلام : عِلمُ الْمُنافِقِ فی لِسانِهِ وَعِلْمُ الْمُؤْمِنِ فی عَمَلِهِ؛ دانش منافق در زبان او و دانش مؤمن در کردار اوست. غررالحکم، ح۶۲۸۸.

حدیث۲۶۸

امام علی علیه السلام می فرمایند: مِنْ عَلامَةِ اَحَدِهِمْ (الْمُتَقینَ) اَنَّکَ تَری لَهُ قُوَّةً فی دینٍ... وَحِرْصا فی عِلْمٍ وَعِلْما فی حِلْمٍ؛ از نشانه‌های پرهیزکاران این است که می‌بینی در دین نیرومند... در کسب دانش حریص و دارای علم همراه با بردباری‌اند. نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳.

حدیث۲۶۹

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: تجربه ها پایان نپذیرد و شخص عاقل از آنها بر دانش خود بیفزاید. (غررالحکم ، باب تجربه)

حدیث۲۷۰

سبک نشمارد علم و اهل علم را مگر احمق و نادان. غررالحکم ، باب حماقت

حدیث۲۷۱

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: الْعِلْمُ وِرَاثَةٌ كَرِيمَةٌ وَ الْآدَابُ حُلَلٌ مُجَدَّدَةٌ وَ الْفِكْرُ مِرْآةٌ صَافِيَةٌ؛ دانش، میراثی گرانبها ، و آداب ، زیورهای همیشه تازه ، و اندیشه ، آیینه ای شفاف است. نهج البلاغه، حکمت ۵

حدیث۲۷۲

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: به راستی که علم خدای سبحان باطن ها و نهان ها را فرا گرفته و برون ها را شماره کرده است. غررالحکم ، باب معرفت خدا

حدیث۲۷۳

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: نادانی شخص ثروتمند ، او را پست گرداند ، و علم و دانش فقیر و نیازمند ، او را برافرازد. غررالحکم ، باب جهل

حدیث۲۷۴

پیامبراکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند : اَلْعِلمُ إمامُ الْعَمَلِ وَالْعَمَلُ تابِعُهُ يُلهَمُ بِهِ السُّعَداءُ وَ يُحْرَمُهُ الْأشقياءُ؛ دانش پیشوای عمل و عمل پیرو آن است. به خوشبختان دانش الهام می‌شود و بدبختان از آن محرومند. الأمالی، طوسی، ص ۴۸۸، ح ۳۸.

حدیث۲۷۵

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم می فرمایند : خَيْرُ الدُّنْيا وَ الْآخِرَةِ مَعَ العِلْمِ وَ شَرُّ الدُّنْيا وَ الْآخِرَةِ مَعَ الْجَهْلِ ؛ خیر دنیا و آخرت با دانش و شرّ دنیا و آخرت با نادانی است. بحارالأنوار، ج۱، ص ۲۰۴، ح ۲۳ .

حدیث۲۷۶

امام علی (علیه السلام): نَکَدُ الْعِلْمِ الْکَذِبُ وَ نَکَدُ الْجِدِّ اللَّعِبُ؛ آفت علم دروغ و آفت جدیت، بازی است. غرر الحکم ، ح ۱۰۰۰۰.

حدیث۲۷۷

امام علی (علیه السلام): ما اَخَذَ اللّه میثاقاً مِنْ اَهْلِ الْجَهْلِ بِطَلَبِ تِبْیانِ الْعِلْمِ حَتّی اَخَذَ میثاقاً مِنْ اَهْلِ الْعِلْمِ بِبَیانِ الْعِلْمِ لِلجُهّالِ؛ لِاَنَّ الْعِلْمَ کانَ قَبْلَ الْجَهْلِ؛ خداوند، از مردم نادان پیمانی برای جستجوی دانش نگرفت، مگر این‌که پیمان بیان کردن دانش برای نادانان را از اهل دانش گرفت، چرا که دانش، پیش از نادانی بود. امالی، مفید، ص ۶۶، ح ۱۲.

حدیث۲۷۸

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): اِنَّ الْعَبْدَ لَیُذْنِبُ الذَّنْبَ فَیَنْسی بِهِ الْعِلْمَ الَّذی کانَ قَدْ عَلِمَهُ؛ انسان گناه می کند، پس با آن، علمی را که پیشتر می‌دانسته، از یاد می‌برد. عدّة الداعی، ص ۱۹۷.

حدیث۲۷۹

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): لَو خِفْتُمُ اللّه حَقَّ خیفَتِهِ لَعَلِمْتُمُ الْعِلْمَ الَّذی لا جَهلَ مَعَهُ ، وَ لَو عَرَفْتُمُ اللّه حَقَّ مَعْرِفَتِهِ لَزالَتْ بِدُعائِکُمُ الْجِبالُ؛ اگر از خدا چنانکه باید می‌ترسیدید، به دانشی ناب دست می‌یافتند و اگر خدا را چنانکه باید می‌شناختید، با دعایتان کوه‌ها از میان می‌رفتند. کنز العمّال، ح ۵۸۸۱.

حدیث۲۸۰

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): ما مِنْ عالِمٍ اَو مُتَعَلِّمٍ یَمُرُّ بِقَرْیَةٍ مِنْ قُرَی الْمُسْلِمینَ اَو بَلْدَةٍ مِنْ بِلادِ الْمُسْلِمینَ وَ لَمْ یَاْکُلْ مِنْ طَعامِهِمْ وَ لَمْ یَشْرَبْ مِنْ شَرابِهِمْ وَ دَخَلَ مِنْ جانِبٍ وَ خَرَجَ مِنْ جانِبٍ اِلّا رَفَعَ اللّه تَعالی عَذابَ قُبورِهِمْ اَرْبَعینَ یَوْما؛ هیچ دانشمند و یا دانش‌اندوزی از روستایی از روستاها و یا شهری از شهرهای مسلمانان نمی گذرد و از خوراک آنان نمی‌خورد و از نوشیدنی آنان نمی‌نوشد و از یک طرف وارد نمی‌شود و از طرف دیگر خارج نمی گردد، جز آنکه خدای متعال عذاب قبرهایشان را تا چهل روز بر می‌دارد. جامع الأخبار ، ص ۵۰۷، ح ۱۴۰۵.

حدیث۲۸۱

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): تَناصَحوا فِی الْعِلْمِ ، فَاِنَّ خیانَةَ اَحَدِکُمْ فی عِلْمِهِ اَشَدُّ مِنْ خیانَتِهِ فی مالِهِ وَ اِنَّ اللّه سائِلُکُمْ یَوْمَ الْقیامَةِ؛ در دانش، خیرخواه یکدیگر باشید که خیانت هر یک از شما در دانشش، سخت‌تر از خیانت او در مالش می‌باشد و خداوند روز قیامت از شما بازخواست می کند. امالی طوسی، ص ۱۲۶، ح ۱۹۸.

حدیث۲۸۲

امام علی (علیه السلام): اَلا لا تَنالُ الْعِلْمَ اِلّا بِسِتَّةٍ ؛ سَأُنبیکَ عَنْ مَجموعِها بِبَیانٍ: ذَکاءٌ وَ حِرصٌ وَاصْطِبارٌ وبُلْغَةٌ ؛ و اِرشادُ اُستادٍ وَ طولُ زَمانٍ؛ هرگز به دانش دست نمی‌یابی مگر با شش چیز؛ که من در این سخن، تو را از همه آنها آگاه می کنم: هوش، حرص، شکیبایی، شایستگی؛ راهنمایی استاد و درازای زمان. آداب المتعلّمین، ص ۸۲.

حدیث۲۸۳

امام علی (علیه السلام): خُذوا مِنْ کُلِّ عِلْمٍ اَحْسَنَهُ فَاِنَّ النَحْلَ یَاْکُلُ مِنْ کُلِّ زَهْرٍ اَزْیَنَهُ فَیَتَوَلَّدُ مِنْهُ جَوهَرانِ نَفیسانِ: اَحَدُهُما فیهِ شِفاءٌ لِلنّاسِ وَ الْآخَرُ یُسْتَضاءُ بِهِ؛ از هر دانشی بهترینش را انتخاب کنید، زنبورِ عسل از هر گلی زیباترینش را می‌خورد. در نتیجه دو جواهر گران‌بها از آن تولید می‌شود: یکی (عسل) برای مردم شفاست و دیگری (موم) که از آن روشنایی می گیرند. غرر الحکم ، ح ۵۰۸۲.

حدیث۲۸۴

امام رضا (علیه السلام): رَحِمَ اللّهُ عَبْدا اَحیا اَمْرَنا ... یَتَعَلَّمُ عُلومَنا وَ یُعَلِّمُهَا النّاسَ ، فَاِنَّ النّاسَ لَوْ عَلِموا مَحاسِنَ کَلامِنا لَاَتَّبَعونا؛ رحمت خدا بر بنده‌ای را که امر ما را زنده کند... دانش‌های ما را فرا گیرد و به مردم بیاموزد. اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می‌دانستند، از ما پیروی می کردند. معانی الأخبار ، ص ۱۸۰، ح ۱.

حدیث۲۸۵

وَ الْمُتَعَلِّمُ یَحْتاجُ اِلی رَغْبَةٍ وَ اِرادَةٍ و فَراغٍ وَ نُسُکٍ وَ خَشْیَةٍ وَ حِفْظٍ وَ حَزْمٍ؛ دانش اندوز به شوق، اراده، فراغت، عبادت، ترس از خدا، مراقبت و آینده‌نگری نیاز دارد. مصباح الشریعه، ص ۱۵.

حدیث۲۸۶

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): مَنْ جاءَهُ الْمَوتُ وَ هُوَ یَطْلُبُ الْعِلْمَ لِیُحْیِیَ بِهِ الْاِسلامَ کانَ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ الاَنبیاء دَرَجَةٌ واحِدَةٌ فِی الْجَنَّةِ؛ هر کس در جستجوی دانش باشد تا با آن اسلام را زنده کند و مرگ او فرا رسد، در بهشت میان او و پیامبران تنها یک درجه فاصله است. منیة المرید ، ص ۱۰۰.

حدیث۲۸۷

امام سجاد (علیه السلام): لَوْ یَعْلَمُ النّاسُ ما فی طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبوهُ وَ لَو بِسَفْکِ الْمُهَجِ وَ خَوضِ اللُّجَجِ اِنَّ اللّهَ تَبارَکَ وَ تَعالی اَوحی اِلی دانیالَ : اِنَّ اَمْقَتَ عَبیدی اِلَیَّ الْجاهِلُ الْمُسْتَخِفُّ بِحَقِّ اَهْلِ الْعِلْمِ ، التّارِکُ لِلْاِقْتِداءِ بِهِمْ وَ اِنَّ اَحَبَّ عَبیدی اِلَیَّ التَّقیُّ الطّالِبُ لِلثَّوابِ الْجَزیلِ اَللاّزِمُ لِلْعُلَماءِ التّابِعُ لِلْحُلَماءِ القابِلُ عَنِ الْحُکَماءِ؛ اگر مردم می‌دانستند که در جستجوی دانش چه چیزی [نهفته] است، بی‌گمان در پی آن می‌رفتند، حتّی اگر با ریخته شدن خون و فرو رفتن در اعماق دریا باشد. خدای تبارک و تعالی به دانیال وحی کرد: منفورترین بندگانم نزد من، نادانی است که حق اهل علم را سبک بشمارد و پیروی از ایشان را رها کند و محبوب‌ترین بندگانم نزد من، تقوا پیشه‌ای است که جویای پاداش فراوان، همراه دانشمندان، پیرو بردباران و پذیرای حکیمان باشد. کافی ، ج ۱، ص ۳۵، ح ۵.

حدیث۲۸۸

امام علی (علیه السلام): کُلَّ وِعاءٍ یَضیقُ بِما جُعِلَ فیهِ اِلاّ وِعاءُ الْعِلْمِ فَاِنَّهُ یَتَّسِعُ بِهِ؛ هر ظرفی که در آن چیزی ریخته شود پر می‌شود، مگر ظرف دانش که هر چه در آن ریخته شود جا باز می کند. نهج البلاغه ، حکمت ۲۰۵.

حدیث۲۸۹

امام علی (علیه السلام): اَلْعِلْمُ عِلْمانِ : مَطْبوعٌ ومَسْموعٌ ، ولا یَنْفَعُ الْمَسْموعُ اذا لَمْ یَکُنِ الْمَطْبوعُ؛ علم دو گونه است: فطری و شنیدنی، علم شنیدنی مفید واقع نمی‌شود اگر علم فطری نباشد. نهج البلاغه ، حکمت ۳۳۸.

حدیث۲۹۰

امام علی (علیه السلام): کُلَّمَا ازْدادَ عِلْمُ الرَّجُلِ زادَتْ عِنایَتُهُ بِنَفْسِهِ وَ بَذَلَ فی ریاضَتِها وَ صَلاحِها جُهْدَهُ؛ هر اندازه دانش انسان بیشتر شود، توجه او به خودش بیشتر می گردد و در ریاضت و رشد و اصلاح نَفْس، کوشش بیشتری می‌نماید. غرر الحکم ، ح ۷۲۰۴.

حدیث۲۹۱

امام صادق (علیه السلام): اَلْعِلْمُ مَقْرونٌ اِلَی الْعَمَلِ ، فَمَنْ عَلِمَ عَمِلَ ، ومَنْ عَمِلَ عَلِمَ ، وَالْعِلْمُ یَهْتِفُ بِالْعَمَلِ فَاِنْ اَجابَهُ وَ اِلاّ ارْتَحَلَ عَنْهُ؛ دانش، با عمل همراه است، پس هر که دانست، عمل کرد و هر که عمل کرد، دانست و دانش، به عمل فرا می‌خواند. پس اگر او را اجابت کرد، چه بهتر وگرنه از او جدا می گردد. کافی ، ج ۱، ص ۴۴، ح ۲.

حدیث۲۹۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): طَلَبُ الْعِلْمِ فَریضَةٌ عَلی کُلِّ مُسْلِمٍ ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنْ مَظانِّهِ ، وَاقْتَبِسوهُ مِنْ اَهْلِهِ؛ در پی دانش بودن، بر هر مسلمانی واجب است، پس دانش را از جایی که احتمال بودنش هست، بجویید و آن را از اهلش فراگیرید. امالی طوسی، ص ۵۶۹، ح ۱۱۷۶.

حدیث۲۹۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): قَلْبٌ لَیْسَ فیهِ شَیءٌ مِنَ الحِکمَةِ کَبَیْتٍ خَرِبٍ ، فَتَعَلَّموا وعَلِّموا ، وتَفَقَّهوا ولا تَموتوا جُهّالاً ؛ فَاِنَّ اللّه لا یَعذِرُ عَلَی الْجَهْلِ؛ دلی که در آن حکمت نیست، همچون خانه‌ای ویران است. پس بیاموزید و آموزش دهید، بفهمید و نادان نمیرید که خدای عزّ و جلّ، بهانه‌ای را برای نادانی نمی‌پذیرد. الفردوس ، ح ۴۵۹۰.

حدیث۲۹۴

امام علی (علیه السلام): یا مُؤمِنُ اِنَّ هذَا الْعِلْمَ وَالْاَدَبَ ثَمَنُ نَفْسِکَ فَاجْتَهِدْ فی تَعَلُّمِها فَما یَزیدُ مِنْ عِلْمِکَ وَ اَدَبِکَ یَزیدُ فی ثَمَنِکَ وَ قَدْرِکَ، فَاِنَّ بِالْعِلْمِ تَهْتَدی اِلی رَبِّکَ؛ ای انسان با ایمان، در حقیقت این دانش و ادب، بهای توست، پس در آموختن آن بکوش، زیرا هرچه بر دانش و ادبت افزوده شود، بر ارج و بهای تو افزوده می‌شود، چرا که با دانش به سوی پروردگارت هدایت می‌شوی. روضة الواعظین، ص ۱۱.

حدیث۲۹۵

امام صادق علیه‌السلام می فرمایند : لَسْتُ اُحِبُّ اَنْ اَرَی الشّابَّ مِنْکُمْ اِلاّ غادیاً فی حالَیْنِ : اِمّا عالِماً اَوْ مُتَعَلِّما ، فَاِنْ لَمْ یَفْعَلْ فَرَّطَ ، فَاِنْ فَرَّطَ ضَیَّعَ ، وَ اِنْ ضَیَّعَ اَثِمَ ، وَ اِنْ اَثِمَ سَکَنَ النّارَ وَ الَّذی بَعَثَ مُحَمَّدا بِالْحَقِّ ؛ دوست ندارم جوانانِ شما را جز در دو حالت ببینم : دانشمند یا دانش‌اندوز . اگر جوانی چنین نکند ، کوتاهی کرده و اگر کوتاهی کرد ، تباه ساخته و اگر تباه ساخت ، گناه کرده است

و اگر گناه کند ، سوگند به آن کس که محمّد صلی‌اللهعلیه‌وآله را به حق برانگیخت ، دوزخ‌نشین خواهد شد . امالی طوسی ، ص ۳۰۳، ح ۶۰۴ .

حدیث۲۹۶

امام باقر علیه‌السلام می فرمایند : کانَ اَبی زَیْنُ الْعابِدینَ علیه‌السلام اِذا نَظَرَ اِلَی الشَّبابِ الَّذینَ یَطْلُبونَ الْعِلْمَ اَدْناهُمْ اِلَیْهِ وَ قالَ : مَرحَبا بِکُمْ اَنْتُمْ وَدائِعُ الْعِلْمِ وَ یوشِکُ اِذْ اَنْتُمْ صِغارُ قَوْمٍ اَنْ تَکونوا کِبارَ آخَرینَ ؛ پدرم [امام] زین‌العابدین علیه‌السلام ، هر گاه به جوانانی که دانش می‌اندوختند ، می‌نگریست ، آنان را به خود نزدیک می‌کرد و می‌فرمود : آفرین بر شما که امانت‌های [مردم برای آموختن]دانشید و به‌زودی شما کم‌سالان جامعه ، بزرگان جامعه‌ای دیگر می‌شوید . الدر النظیم فی مناقب الائمة اللهامیم ، ص ۵۸۷ .

حدیث۲۹۷

پیامبر صلی‌اللهعلیه‌وآله وسلم می فرمایند : مَنْ تَعَلَّمَ فی شَبابِهِ کانَ بِمَنْزِلَةِ الْوَشْمِ فِی الْحَجَرِ وَ مَن تَعَلَّمَ وَ هُوَ کَبیرٌ کانَ بِمَنْزِلَةِ الْکِتابِ عَلی وَجْهِ الْماءِ ؛ هر کس در جوانی‌اش بیاموزد ، آموخته‌اش مانند نقش بر سنگ است و هر کس در بزرگ‌سالی بیاموزد، مانند نوشتن بر روی آب است . نوادر راوندی ، ص ۱۳۲، ح ۱۶۹ .

حدیث۲۹۸

امام رضا(علیه السلام) می فرمایند: از نشانه‌های دین فهمی ، حلم و علم است ، و خاموشی دری از درهای حکمت‌است . خاموشی و سکوت ، دوستی آور و راهنمای هر کار خیری است . (تحف العقول ، ص ۴۶۹)

حدیث۲۹۹

امام علی (علیه‌السلام) می فرمایند: اِنَّ الْعِلْمَ حَیاةُ الْقُلوبِ وَ نورُ الْاَبْصارِ مِنَ الْعَمی وَ قُوَّةُ الْاَبْدانِ مِنَ الضَّعْفِ؛ به راستی که دانش، مایه حیات دل‌ها، روشن کننده دیدگان کور و نیروبخش بدن‌های ناتوان است. امالی صدوق، ص ۴۹۳، ح ۱.

حدیث۳۰۰

رَحِمَ اللّه‌عَبْدا اَحیا اَمْرَنا ... یَتَعَلَّمُ عُلومَنا وَ یُعَلِّمُهَا النّاسَ ، فَاِنَّ النّاسَ لَوْ عَلِموا مَحاسِنَ کَلامِنا لاَتَّبَعونا؛ رحمت خدا بر بنده‌ای را که امر ما را زنده کند. دانش‌های ما را فرا گیرد و به مردم بیاموزد. اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می‌دانستند، از ما پیروی می‌کردند. معانی الأخبار ، ص ۱۸۰، ح ۱.

حدیث۳۰۱

امام صادق (علیه السلام): وَ الْمُتَعَلِّمُ یَحْتاجُ اِلی رَغْبَةٍ وَ اِرادَةٍ و فَراغٍ وَ نُسُکٍ وَ خَشْیَةٍ وَ حِفْظٍ وَ حَزْمٍ؛ دانش اندوز به شوق، اراده، فراغت، عبادت، ترس از خدا، مراقبت و آینده‌نگری نیاز دارد. مصباح الشریعه، ص ۱۵.

حدیث۳۰۲

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): اِنَّ اللّه‌ تَعالی قَدْ تَکَفَّلَ لِطالِبِ الْعِلْمِ بِرِزْقِهِ خاصَّةً عَمّا ضَمِنَهُ لِغَیْرِهِ؛ بی‌گمان خداوند متعال روزی جویای دانش را به‌طور ویژه، افزون بر آنچه برای دیگران تضمین کرده، به عهده گرفته است. منیة المرید ، ص ۱۶۰.

حدیث۳۰۳

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): مَنْ جاءَهُ الْمَوتُ وَ هُوَ یَطْلُبُ الْعِلْمَ لِیُحْیِیَ بِهِ الْاِسلامَ کانَ بَیْنَهُ وَ بَیْنَ الْاَنبیاء دَرَجَةٌ واحِدَةٌ فِی الْجَنَّةِ؛ هر کس در جستجوی دانش باشد تا با آن اسلام را زنده کند و مرگ او فرا رسد، در بهشت میان او و پیامبران تنها یک درجه فاصله است. منیة المرید ، ص ۱۰۰.

حدیث۳۰۴

امام سجاد (علیه السلام): لَوْ یَعْلَمُ النّاسُ ما فی طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبوهُ وَ لَو بِسَفْكِ الْمُهَجِ وَ خَوضِ اللُّجَجِ اِنَّ اللّه تَبارَكَ وَ تَعالی اَوحی اِلی دانیالَ : اِنَّ اَمْقَتَ عَبیدی اِلَیَّ الْجاهِلُ الْمُسْتَخِفُّ بِحَقِّ اَهْلِ الْعِلْمِ ، التّارِکُ لِلْاِقْتِداءِ بِهِمْ وَ اِنَّ اَحَبَّ عَبیدی اِلَیَّ التَّقیُّ الطّالِبُ لِلثَّوابِ الْجَزیلِ اَللاّزِمُ لِلْعُلَماءِ التّابِعُ لِلْحُلَماءِ القابِلُ عَنِ الْحُکَماءِ؛ اگر مردم می‌دانستند که در جستجوی دانش چه چیزی [نهفته] است، بی‌گمان در پی آن می‌رفتند، حتّی اگر با ریخته شدن خون و فرو رفتن در اعماق دریا باشد. خدای تبارک و تعالی به دانیال وحی کرد: منفورترین بندگانم نزد من، نادانی است که حق اهل علم را سبک بشمارد و پیروی از ایشان را رها کند و محبوب‌ترین بندگانم نزد من، تقوا پیشه‌ای است که جویای پاداش فراوان، همراه دانشمندان، پیرو بردباران و پذیرای حکیمان باشد. کافی ، ج ۱، ص ۳۵، ح ۵.

حدیث۳۰۵

امام علی (علیه السلام): کُلُّ وِعاءٍ یَضیقُ بِما جُعِلَ فیهِ اِلاّ وِعاءُ الْعِلْمِ فَاِنَّهُ یَتَّسِعُ بِهِ؛ هر ظرفی که در آن چیزی ریخته شود پر می‌شود، مگر ظرف دانش که هر چه در آن ریخته شود جا باز می‌کند. نهج البلاغه ، حکمت ۲۰۵.

حدیث۳۰۶

امام علی (علیه السلام)می فرمایند: ای جویای دانش! دانش فضیلت‌های بسیاری دارد: سَرِش تواضع، چشمش دوری از حسد، گوشش فهم، زبانش راستگویی، حافظه‌اش جستجو، دلش خوش‌نیّتی، عقلش شناخت اشیاء و امور، دستش رحمت، پایش دیدار دانشمندان، همّتش سلامت، حکمتش تقوا، قرارگاهش نجات، جلودارش عافیت، مَرکبش وفا، سلاحش نرمی سخن، شمشیرش خشنودی، کمانش سازگاری، سپاهش گفتگو با دانشمندان، داراییش ادب، اندوخته‌اش پرهیز از گناهان، توشه‌اش نیکی، جایگاهش، گفت‌وگو و مذاکره، رهنمایش هدایت و دوستش، عشق به نیکان است. کافی ، ج ۱، ص ۴۸، ح ۲.

حدیث۳۰۷

امام علی (علیه السلام): کُلَّما ازْدادَ عِلْمُ الرَّجُلِ زادَتْ عِنایَتُهُ بِنَفْسِهِ وَ بَذَلَ فی ریاضَتِها وَ صَلاحِها جُهْدَهُ؛ هر اندازه دانش انسان بیشتر شود، توجه او به خودش بیشتر می‌گردد و در ریاضت و رشد و اصلاح نَفْس، کوشش بیشتری می‌نماید. غرر الحکم ، ح ۷۲۰۴.

حدیث۳۰۸

امـام صادق (علیه السـلام): اَلْعِلْمُ مَقْرونٌ اِلَی الْعَمَلِ ، فَمَنْ عَلِمَ عَمِلَ ، ومَنْ عَمِلَ عَلِمَ ، وَالْعِلْمُ یَهْتِفُ بِالْعَمَلِ فَاِنْ اَجابَهُ وَ اِلاّ ارْتَحَلَ عَنْهُ؛ دانش، با عمل همراه است، پس هر که دانست، عمل کرد و هر که عمل کرد، دانست و دانش، به عمل فرا می‌خوانـد. پس اگر او را اجابت کرد، چه بهتر و گرنه از او جدا می‌گردد. کافی ، ج ۱، ص ۴۴، ح ۲.

حدیث۳۰۹

امـام علی (علیه السـلام): اَعَزُّ الْعِزِّ الْعِلْمُ ؛ لاِءَنَّ بِهِ مَعْرِفَةُ الْمَعـادِ وَ الْمَعـاشِ، وَ اَذَلُّ الـذُّلِّ الْجَهْـلُ ؛ لاِءَنَّ صـاحِبَهُ اَصَمٌّ ، اَبْکَمُ ، اَعْمی ، حَیْرانٌ؛ عزیزترین عزّت، دانش است، چرا که بـا آن معـاد شـناخته می‌شود و راه کسب معـاش به دست می‌آیـد و خوارترین خواری، نادانی است، چرا که نادان کر و لال و کور و سرگردان است. نزههٔ الناظر، ص ۷۰، ح ۶۵.

حدیث۳۱۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): طَلَبُ الْعِلْمِ فَریضَةٌ عَلی کُلِّ مُسْلِمٍ ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنْ مَظانِّهِ ، وَاقْتَبِسوهُ مِنْ اَهْلِهِ؛ در پی دانش بودن، بر هر مسـلمانی واجب است، پس دانش را از جایی که احتمال بودنش هست، بجویید و آن را از اهلش فراگیرید. امالی طوسی، ص ۵۶۹، ح ۱۱۷۶.

حدیث۳۱۱

رسول اکرم (صـلی الله علیه و آله): اِذا اَتی عَلَیَّ یَوْمٌ لا اَزْدادُ فیهِ عِلْماً ، فَلا بورِکَ فی طُلوعِ شَمْسِ ذلِکَ الْیَوْمِ؛ هرگاه روزی بیاید که در آن بر دانشم نیفزایم، پس طلوع خورشید آن روز بر من مبارک مباد. المعجم الأوسط ، ج ۶ ص ۳۶۷ ح ۶۶۳۶.

حدیث۳۱۲

رسول اکرم (صـلی الله علیه و آله): قَلْبٌ لَیْسَ فیهِ شَیءٌ مِنَ الحِکمَةِ کَبَیْتٍ خَرِبٍ ، فَتَعَلَّموا وعَلِّموا ، وتَفَقَّهوا ولا تَموتوا جُهّالاً ؛ فَاِنَّ اللّه لاـ یَعـذِرُ عَلَی الْجَهْـلِ؛ دلی که در آن حکمت نیست، همچون خـانه‌ای ویران است. پس بیاموزیـد و آموزش دهیـد، بفهمیـد و نادان نمیرید که خدای عزّ و جلّ، بهانه‌ای را برای نادانی نمی‌پذیرد. الفردوس ، ح ۴۵۹۰.

حدیث۳۱۳

امام علی (علیه السـلام): یا مُؤمِنُ انّ هذَا الْعِلْمَ وَالْاَدَبَ ثَمَنُ نَفْسِکَ فَاجْتَهِدْ فی تَعَلُّمِها فَما یَزیدُ مِنْ عِلْمِکَ وَ اَدَبِکَ یَزیدُ فی ثَمَنِکَ وَ قَـدْرِکَ، فَـاِنَّ بِـالْعِلْمِ تَهْتَـدی اِلی رَبِّـکَ؛ ای انسان با ایمان، در حقیقت این دانش و ادب، بهای توست، پس در آموختن آن بکوش، زیرا هرچه بر دانش و ادبت افزوده شود، بر ارج و بهـای تو افزوده می‌شود، چرا که بـا دانش به سوی پروردگارت هـدایت می‌شوی. روضهٔ الواعظین، ص ۱۱.

حدیث۳۱۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): اَ لْعِلْمُ حَیاةُ الْاِسْلامِ وَ عِمادُ الْایمانِ وَ مَنْ عَلِمَ عِلْما اَتَمَّ اللّه لَهُ اَجْرَهُ وَ مَنْ تَعَلَّمَ فَعَمِلَ عَلَّمَهُ اللّه ما لَمْ یَعْلَمْ ؛ علم، حیـات اسـلام و تکیه‌گـاه ایمـان است و هر کس علمی بیاموزد، خداونـد پاداش او را تمام گردانـد و هر کس بیاموزد و عمل کند، خداوند، تعلیم دهد به او آنچه را که نمی‌داند. نهج الفصاحه، ح ۲۰۱۹.

حدیث۳۱۵

إذا ظَهَرتِ البِدَعُ فی اُمّتی فلْیُظهِرِ العالِمُ علمَهُ ، فمَن لَم یَفعل فعَلَیهِ لَعنهُ اللّهِ؛ هرگاه بدعت‌ها در میان امت من آشکار شد، بر عالم است که علمش را آشکار کند و هر کس نکند، لعنت خدا بر او. الکافی : ج ۱ ، ص ۵۴ ، ح ۲

حدیث۳۱۶

حضرت علی(علیه السلام) می فرمایند: اَعَزُّ العِزِّ العِلمُ ؛ لاِءَنَّ بِهِ مَعرِفَهُ المَعادِ وَ المَعاشِ، وَ اَذَلُّ الذُّلِّ الجَهلُ ؛ لاِءَنَّ صاحِبَهُ اَصَمٌّ ، اَبکَمُ ، اَعمی ، حَیرانٌ؛ عزیزترین عزّت، دانش است، چرا که با آن معاد شناخته می‌شود و راه کسب معاش به دست می‌آید و خوارترین خواری، نادانی است، چرا که نادان کر و لال و کور و سرگردان است. نزههٔ الناظر، ص ۷۰، ح ۶۵

حدیث۳۱۷

حضرت علی (علیه السلام) می فرمایند: اِنَّ العِلمَ حَیاهُ القُلوبِ وَ نورُ الْاَبصارِ مِنَ العَمی وَ قُوَّهُ الْاَبدانِ مِنَ الضَّعفِ؛ به راستی که دانش، مایه حیات دل‌ها، روشن کننده دیدگان کور و نیروبخش بدن‌های ناتوان است. امالی صدوق، ص ۴۹۳، ح ۱

حدیث۳۱۸

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: اِکتَسِبُوا العِلمَ یَکسِبکُمُ الحَیاهَ؛ دانش کسب کنید تا به شما زندگی (و بالندگی) بخشد. غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۴۸۶

حدیث۳۱۹

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: قَدرُ الرَّجُلِ عَلی قَدرِ هِمَّتِهِ ، وَ عَمَلُهُ عَلی قَدرِ نِیَّتِهِ؛ ارزش آدمی به اندازه همّت او ، و عملش به اندازه نیّت اوست. غررالحکم و دررالکلم ، ح ۶۷۴۳

حدیث۳۲۰

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تَمامُ التَّقوی اَن تَتَعَلَّمَ ما جَهِلتَ وَ تَعمَلَ بِما عَلِمتَ؛ تمام تقوا این است که آنچه را نمی دانی بیاموزی و بدانچه می دانی عمل کنی. تنبیه الخواطر، ج ۲، ص ۱۲۰

حدیث۳۲۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: یا مَعشَرَ الفِتیانِ، حَصِّنوا اَعراضَکُم بِالاَْدَبِ وَ دینَکُم بِالعِلمِ ای جوانان! آبرویتان را با ادب و دینتان را با دانش حفظ کنید. تاریخ یعقوبی ، ج ۲، ص ۲۱۰

حدیث۳۲۲

رسول اکرم صلی الله علیه و آله می فرمایند: اَلْعِلْمُ حَیاهُ الْإِسْلامِ وَ عِمادُ الْایمانِ وَ مَنْ عَلِمَ عِلْما اَتَمَّ اللّه لَهُ اَجْرَهُ وَ مَنْ تَعَلَّمَ فَعَمِلَ عَلَّمَهُ

اللّه ما لَمْ يَعْلَمْ ؛ علم، حیات اسلام و تکیه گاه ایمان است و هر کس علمی بیاموزد، خداوند پاداش او را تمام گرداند و هر کس بیاموزد و عمل کند، خداوند، تعلیم دهد به او آنچه را که نمی‌داند. نهج الفصاحه، ح ۲۰۱۹

حدیث۳۲۳

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله و سلم می فرمایند: اِنَّ اللّه تَعالی قَد تَكَفَّلَ لِطالِبِ العِلمِ بِرزقِهِ خاصَّةً عَمّا ضَمِنَهُ لِغَيرِهِ بی گمان خداوند متعال روزی جویای دانش را به طور ویژه، افزون بر آنچه برای دیگران تضمین کرده، به عهده گرفته است. منیۀ المرید ، ص ۱۶۰

حدیث۳۲۴

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خَيرُ الدُّنيا وَالآخِرَةِ مَعَ العِلمِ وَشَرُّ الدُّنيا وَالآخِرَةِ مَعَ الجَهل خیر دنیا و آخرت با دانش است و شرّ دنیا و آخرت با نادانی. الحیاة، ج۱، ص۳۵

حدیث۳۲۵

امام باقر(علیه السلام) فرمودند: تَعَلَّمُوا العِلمَ فَإنَّ تَعَلُّمَهُ حَسَنَةٌ، وَطَلَبَهُ عِبَادَةٌ؛ دانش بیاموزید که آموختن آن، پاداش دارد و جستوجوی آن عبادت است. بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۱۸۹

حدیث۳۲۶

امام علی(علیه السلام) فرمودند: اِكتَسِبُوا العِلمَ يكسِبكمُ الحَياةَ ؛ دانش کسب کنید تا به شما زندگی (و بالندگی) بخشد. غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۴۸۶

حدیث۳۲۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جالِسِ العُلَماءَ يزدَد عِلمُك وَ يحسُن اَدَبُك وتَزك نَفسُك؛ با علما معاشرت کن تا علمت زیاد، ادبت نیکو و جانت پاک شود. مطالب السؤول، ص ۴۹

حدیث۳۲۸

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: بادِروا اَحداثَكم بِالحَديثِ قَبلَ اَن تَسبِقَكم اِلَيهِمُ المُرجِئَةُ؛ به آموختن حدیث (معارف دینی) به جوانانتان ، پیش از آن‌که منحرفین آنان را گمراه سازند، اقدام نمایید. تهذیب الأحکام ، ج ۸ ، ص ۱۱۱، ح ۳۸۱

حدیث۳۲۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: اَلنّاسُ رَجُلانِ: عالِمٌ وَ مُتَعَلِّمٌ وَ لا خَيرَ فيما سِواهُما مردم، دو گروهند: دانشمند و دانش اندوز و در غیر این دو، خیری نیست. (نهج الفصاحه، ح ۳۱۴۵)

حدیث۳۳۰

دانش با ایمان آباد گردد. نهج البلاغه ، خ ۱۵۵

حدیث۳۳۱

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند : خدا بنده ای را پست نمی شمارد مگر آن که علم و ادب را از او فرو گذارد. (نهج الفصاحه ، ح ۲۵۶۸)

حدیث۳۳۲

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: کسی را که علم از او می آموزید محترم دارید و کسی را که علم بدو می آموزید محترم دارید. (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۱۸۴)

حدیث۳۳۳

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند : آفت دانش فراموشی است و دانشی که به نااهل سپاری تلف می شود. (نهج الفصاحه ، ح ۵)

حدیث۳۳۴

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند : نیکی دنیا و آخرت با دانش همراه است و بدی دنیا و آخرت با نادانی قرین است. نهج الفصاحه ، ح ۱۴۸۲

حدیث۳۳۵

امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند : ای مردم بدانید کمال دین طلب علم و عمل بدانست ، بدانید که طلب علم بر شما از طلب مال لازم تر است زیرا مال برای شما قسمت و تضمین شده. عادلی (که خداست) آن را بین شما قسمت کرده و تضمین نموده و به شما می رساند ولی علم نزد اهلش نگهداشته شده و شما مأمورید کـه آن را از اهلش طلب کنید ، پس آنرا بخواهید. کتاب کافی جلد ۱ ص ۳۵

حدیث۳۳۶

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند : دانش جوئی بر هر مسلمانی واجب است ، همانا خدا دانش جویان را دوست دارد. اصول کافی ج ۱ ص ۳۵ روایهٔ

حدیث۳۳۷

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که حلم ندارد علم ندارد. غررالحکم ، باب حلم

حدیث۳۳۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: حلم و بردباری برای علم و دانش وزیر خوبی است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث۳۳۹

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: از شریف ترین علم ها و دانش ها آراسته شدن آن به حلم و بردباری است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث۳۴۰

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کسی که از سر چشمه و آشامیدنگاه علم و دانش سیراب شده باشد ، جامه حلم و بردباری به تن کند. غررالحکم ، باب حلم

حدیث۳۴۱

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: درخت علم و دانش به بار ننشیند ، تا آن گاه که حلم با او مقرون گردد. غررالحکم ، باب حلم

حدیث۳۴۲

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: کمال علم و دانش به بردباری است و کمال بردباری به بسیاری تحمّل و فرو بردن خشم است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث۳۴۳

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: اساس علم و دانش حلم و بردباری است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث۳۴۴

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: بردباری نیکو ، دلیل و نشانه علم بسیار است. غررالحکم ، باب حلم

حدیث۳۴۵

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: انّ اللّه یحِبُّ بُغاةَ العِلمِ خداوند جویندگان دانش را دوست دارد. (کافی، ج۱، ص ۳۰، ح۱)

حدیث۳۴۶

امام علی (علیه السلام) فرمودند: مِن عَلامَةِ اَحَدِهِم (المُتَقینَ) اَنَّک تَری لَهُ قُوَّةً فی دینٍ... وَحِرصا فی عِلمٍ وَعِلما فی حِلمٍ از نشانه های پرهیزکاران این است که می بینی در دین نیرومند ... در کسب دانش حریص و دارای علم همراه با بردباری‌اند. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳)

حدیث۳۴۷

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: رَحِمَ اللهُ عَبداً اِحیاءَ العِلمَ خدا رحمت کند بنده ای را که علم را زنده می کند. (کافی ، ج ۱ ، ص ۴۱)

حدیث۳۴۸

امام محمد باقر (علیه السلام) فرمودند: ما شیب شی ء بشی ء احسن من حلم بعلم چیزی با چیزی نیامیخته است که بهتر از حلم با علم باشد. (بحارالانوار ، دار احیاء التراث العربی ، ج ۷۵، ص ۱۷۲)

حدیث۳۴۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم)فرمودند: اَجوَدُکُم مِن بَعدی رَجُلٌ عَلِمَ عِلماً فَنَشَرَ عِلمَهُ ؛ بخشنده ترین شما پس از من کسی است که دانشی بیاموزد آنگاه دانش خود را بپراکند. (میزان الحکمه،ح۱۳۸۲۵)

حدیث۳۵۰

امام علی علیه السلام فرمودند: العلم وراثه کریمه ، و الاداب حلل مجدده ، و الفکرمرآه صافیه؛ علم میراث گرانبهائی است و ادب لباس فاخر و زینتی است و فکر آئینه ای است صاف. (نهج البلاغه)

حدیث۳۵۱

امام علی علیه السلام فرمودند: اَلعِلمُ کَنزٌ عَظیمٌ لایَفنی؛ علم گنج بزرگی است که با خرج کردن تمام نمی شود. (غرور الحکم و در الکلم)

حدیث۳۵۲

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: طلب العلم فریضهٔ علی کل مسلم، الا ان الله یحب بغاهٔ العلم طلب علم بر هر مسلمانی واجب است، همانا خدا جویندگان علم را دوست دارد. (اصول کافی ج ۱ /باب دوم/ص ۳۵)

حدیث۳۵۳

امام باقر (سلام الله علیها)می فرمایند: زکات دانش، آموختن به بندگان خداست. اصول کافی، ج۱، ص ۴۱.

حدیث۳۵۴

امام صادق (سلام الله علیها)می فرمایند: در پیشگاه کسی که از او دانش می آموزید، فروتن باشید. اصول کافی، ج۱، ص ۳۶.

حدیث۳۵۵

امام صادق (علیه السلام)می فرمایند: تواضعوا لمن طلبتم منه العلم ؛ در پیشگاه کسی که از او دانش می آموزید، فروتن باشید. اصول کافی، ج۱، ص ۳۶.

حدیث۳۵۶

امام باقر(علیه السلام)می فرمایند: زكاة العلم أن تعلمه عباد الله؛ زكات دانش، آموختن به بندگان خداست. اصول كافى، ج۱، ص ۴۱.

حدیث۳۵۷

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): تَناصَحوا فِی الْعِلْمِ ، فَاِنَّ خیانَةَ اَحَدِكُمْ فی عِلْمِهِ اَشَدُّ مِنْ خیانَتِهِ فی مالِهِ وَ اِنّ اللّه سائِلُكُمْ یَوْمَ الْقیامَةِ؛ در دانش، خیرخواه یکدیگر باشید که خیانت هر یک از شما در دانشش، سخت‌تر از خیانت او در مالش می‌باشد و خداوند روز قیامت از شما بازخواست می کند. امالی طوسی، ص ۱۲۶، ح ۱۹۸.

حدیث۳۵۸

امام علی (علیه السلام): اَلا لا تَنالُ الْعِلْمَ اِلّا بِسِتَّةٍ ؛ سَاُنبیكَ عَنْ مَجموعِها بِبَیانِ: ذَكاءٌ وَ حِرصٌ وَاصْطِبارٌ وبُلْغَةٌ ؛ و اِرشادُ اُستادٍ وَ طولُ زَمانِ؛ هرگز به دانش دست نمی‌یابی مگر با شش چیز؛ که من در این سخن، تو را از همه آنها آگاه می کنم: هوش، حرص، شکیبایی، شایستگی؛ راهنمایی استاد و درازای زمان. آداب المتعلّمین، ص ۸۲.

حدیث۳۵۹

امام علی (علیه السلام): خُذوا مِنْ كُلِّ عِلْمٍ اَحْسَنَهُ فَاِنَّ النَحلَ یَاْكُلُ مِنْ كُلِّ زَهْرٍ اَزْیَنَهُ فَیَتَوَلَّدُ مِنْهُ جَوهَرانِ نَفیسانِ: اَحَدُهُما فیهِ شِفاءٌ لِلنّاسِ وَ الْآخَرُ یُسْتَضاءُ بِهِ؛ از هر دانشی بهترینش را انتخاب کنید، زنبورِ عسل از هر گلی زیباترینش را می‌خورد. در نتیجه دو جواهر گران‌بها از آن تولیدئ می‌شود: یکی (عسل) برای مردم شفاست و دیگری (موم) که از آن روشنایی می گیرند. غرر الحکم ، ح ۵۰۸۲.

حدیث۳۶۰

رسول اکرم(صلی الله علیه و آله و سلم)می فرمایند: هر کس برای آموختن علم سر از خواب بردارد، فرشتگان سایه ی رحمت بر او می گسترانند، در زندگی او برکت به وجود می آید، و چیزی از روزی او کاسته نمی شود. بحارالانوار/ج۱/ص۱۷۷.

حدیث۳۶۱

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله –: علیكَ بالعلمِ فانّ العِلْم خلیلُ المؤمِن و الحلمَ وزیرُهُ والعقلَ دلیلُهُ و ... و الصّبر امیرُ جنودِهِ. رسول خدا – صلی الله علیه و آله – فرمودند: برتو باد به فراگیری علم، همانا که علم دوست مؤمن است و بردباری وزیر او و عقل راهنمایش و عمل سرپرست او و رفق و مدارا پدر او و ملایمت با دیگران برادر او و صبر، امیر سپاهیان او است. «نهج الفصاحه، ح ۱۹۶۱»

علما و دانشمندان

حدیث۱

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم : إنَّ الفِتنَةَ تَجیءُ فَتَنسِفُ العِبادَ نَسفا یَنجُو العالِمُ مِنها بِعِلمِهِ ؛ فتنه می‌آید و بندگان را تارومار می‌کند ، مگر عالم که به علم خویش از آن می‌رهد . مسند ابراهیم بن أدهم ، ص ۲۸ .

حدیث۲

عَن الامام الصادق - علیه السّلام - قالَ: ما مِنْ أَحَدٍ یَمُوتُ مِنَ الْمُؤْمِنینَ أَحَبّ إلی إبْلِیسَ مِنْ مُوْتِ فَقِیهٍ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: مرگ هیچ مؤمنی در نظر شیطان، محبوبتر از موت یک عالم فقیه نیست. «الکافی، ج ۱، ص ۳۸»

حدیث۳

قال الامام علی - علیه السلام - : اَلفَقِیهُ کلُ الفَقِیهِ مَن لم یَقنَطِ النَّاسَ مِن رَحمَةِ اللهِ، ولم یُؤیِسهُم مِن رَوحِ اللهِ، وَلم یُؤمِنهُم مِن مَکرِ اللهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: فقیه به تمام معنا، کسی است که مردم را از رحمت خدا نومید نگرداند و از فضل و بخشایش خدا مأیوسشان نسازد و از مکر و عذاب خدا هم، آسوده خاطرشان نکند. «نهج البلاغه، حکمت ۹۰»

حدیث۴

قال الامام علی - علیه السلام - : و مَن خَالَطَ العُلَمَا وُقِّرَ وَ مَن خَالَطَ الاَنذَالَ حُقِّرَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هر کس با علما معاشرت کند، مورد احترام قرار گیرد و هر کس با فرومایگان معاشرت نماید تحقیر شود. «نهج السعادة، ج ۱، ص ۵۲»

حدیث۵

الإمام علیّ علیه‌السلام : یَجِبُ عَلَی الإمامِ أن یَحبِسَ الفُسّاقَ مِنَ العُلَماءِ ، وَالجُهّالَ مِنَ الأَطِبّاءِ . امام علی علیه‌السلام : بر امام ، لازم است عالمان تبهکار و پزشکان ناآگاه را به زندان درافکند . تهذیب الأحکام ، جلد ۶ ، صفحه ۳۱۹ ، حدیث ۸۷۸ ، کتاب من لا یحضره الفقیه ، جلد ۳ ، صفحه ۳۱ ، حدیث ۳۲۶۶ دانش نامه احادیث پزشکی : ۱ / ۶۸

حدیث۶

قال الامام علی - علیه السلام - : العَالِمُ یَنْظُرُ بِقَلْبِهِ وَ خَاطِرِهِ، الجاهِلُ یَنْظُرُ بِعَیْنِهِ وَ نَاظِرِهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عالم با دل و اندیشه خود می‌نگرد و نادان با چشم و دیده خود. «غرر الحکم، ح ۱۲۴۱»

حدیث۷

قال الامام الرضا - علیه السّلام - : لا تُمارِیَنَ الْعُلَماءَ فَیَرْفُضُوک وَ لا تُمارِیَنَّ السُّفَهاءِ فَیَجْهَلُوک. امام رضا - علیه السّلام - فرمودند: با علماء مراء و جدل مکن که تو را از پای درمی آورند و نیز با سفیهان مراء مکن که تورا به نادانی نسبت می دهند. «منیة المرید، ص ۱۹۳»

حدیث۸

قالَ امیرُ المؤمنین - علیه السّلام - : کلُّ عالمٍ غَیْرُه مُتَعَلِمٌ. امیر مؤمنان - علیه السّلام - فرمودند: همه عالمان غیر او متعلم اند. «نهج البلاغه، خطبه ۶۵»

حدیث۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : إنّ الصَّفاةَ الزُّلالَ الذيلا تَثبُتُ علَيهِ أقدامُ العُلَماءِ الطَّمَعُ . آن تخته سنگ لغزنده‌ای که پای علما روی آن استوار نمی‌ماند ، طمع است . تنبیه الخواطر : ۱ / ۴۹ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۴۴

حدیث۱۰

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : الطَّمَعُ يُذهِبُ الحِكمَةَ مِن قُلوبِ العُلَماءِ . طمع ، حکمت را از دل دانشمندان می‌برد . کنز العمّال : ۷۵۷۶

حدیث۱۱

امام علی علیه‌السلام : لا يَتَعَلَّمُ مَن يَتَكَبَّرُ . کسی که تکبر داشتِه باشد ، عالِم نمی‌شود . غرر الحکم : ۱۰۵۸۶ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۸۲

حدیث۱۲

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : اكتُبوا العِلمَ قبلَ ذَهابِ العُلَماءِ ، وإنّما ذَهابُ العِلمِ بِمَوتِ العُلَماءِ ؛ دانش را ، پیش از درگذشت دانشمندان ، بنویسید ؛ زیرا با مرگ دانشمندان ، دانش (آنان) نیز می‌رود . کنز العمّال : ۲۸۷۳۳ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۸۲

حدیث۱۳

امام علی علیه‌السلام : عُقولُ الفُضَلاءِ فی أطرافِ أقلامِها ؛ خردهای دانشمندان ، در نوک قلم‌های آنهاست . غرر الحکم : ۶۳۳۹ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۸۲

حدیث۱۴

إمام علی علیه‌السلام: نَّما زَهَّد النّاسَ فی طَلَبِ العِلمِ كَثرَةُما يَرَونَ مِن قِلَّةِ مَن عَمِلَ بِما عَلِم ؛ آنچه مردم را به تحصیل دانش بی‌رغبت کرده ، این است که می‌بینند کمتر عالمی است که به علمش عمل کند . غرر الحکم : ۳۸۹۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۱۵

هرکس که خداوند به او علم دین عطا کرده باشد و او آن را به مردم تعلیم ندهد، پس از مرگ داوند را در حالی ملاقات می کند که بر دهانش لجام آهنین زده باشند. بحارالانوار جلد ۲ صفحه ۶۸

حدیث۱۶

امام صادق (علیه‌السلام) فرمودند: اِنَّ الشَّيْطانَ لَيَطْمَعُ فی عالِمٍ بِغَيْرِ اَدَبٍ اَكْثَرُ مِنْ طَمَعِهِ فی عالِمٍ بِاَدَبٍ ، فَتَاَدَّبوا وَ اِلاّ فَاَنْتُمْ اَعرابٌ ؛

شیطان ، در عالِم بی‌بهره از ادب بیشتر طمع می‌کند تا عالِم برخوردار از ادب . پس ادب داشته باشید وگرنه شما، بیابانی (فاقد تمدّن) هستید. کنز العمّال ، ح ۴۵۴۰۹

حدیث۱۷

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: عَلَیکَ بِمُداراةِ النّاسِ وَ اِکْرامِ الْعُلَماءِ وَ الصَّفْحِ عَنْ زَلّاتِ الْإِخْوانِ فَقَدْ اَدَّبَکَ سَیِّدُ الْاَوَّلینَ وَ الْآخِرینَ بِقَولِهِ صلی‌الله‌علیه‌وآله : اُعْفُ عَمَّنْ ظَلَمَکَ وَ صِلْ مَنْ قَطَعَکَ وَ اَعْطِ مَنْ حَرَمَکَ ؛ تو را سفارش می‌کنم به مدارای با مردم و احترام به علما و گذشت از لغزش برادران (دینی)؛ چرا که سرور اولین و آخرین، تو را چنین ادب آموخته و فرموده است : «گذشت کن از کسی که به تو ظلم کرده ، رابطه برقرار کن با کسی که با تو قطع رابطه کرده و عطا کن به کسی که از تو دریغ نموده است». اعلام الدین، ص ۹۶

حدیث۱۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند : اَلْعَدْلُ حَسَنٌ وَلکِنْ فِی الْاُمَراءِ اَحْسَنُ، وَ السَّخاءُ حَسَنٌ وَلکِنْ فِی الْاَغْنیاءِ اَحْسَنُ، اَلْوَرَعُ حَسَنٌ وَلکِنْ فِی الْعُلَماءِ اَحْسَنُ، اَلصَّبْرُ حَسَنٌ وَلکِنْ فِی الْفُقَراءِ اَحْسَنُ، اَلتَّوبَةُ حَسَنٌ وَلکِنْ فِی الشَّبابِ اَحْسَنُ، اَلْحَیاءُ حَسَنٌ وَلکِنْ فِی النِّساءِ اَحْسَنُ؛ عدالت نیکو است اما از دولتمردان نیکوتر، سخاوت نیکو است اما از ثروتمندان نیکوتر؛ تقوا نیکو است اما از علما نیکوتر؛ صبر نیکو است اما از فقرا نیکوتر، توبه نیکو است اما از جوانان نیکوتر و حیا نیکو است اما از زنان نیکوتر. (نهج الفصاحه، ح ۲۰۰۶)

حدیث۱۹

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند : یا عَلیّ إذا لَم یَکُنِ العالِمُ تَقیّا تائِبا زَلَّت مَوعِظَتُهُ عَن قُلُوبِ النّاسِ کَما تَزِلُّ القَطرَةُ عَن بَیضَةِ النِّعامَةِ وَالصَّفا؛ یا علی هرگاه عالِم با تقوا و توبه کار نباشد، موعظه اش از دل مردم می لغزد همچنان که قطره آب از روی تخم شتر مرغ و سنگ صاف می لغزد. (میراث حدیث، ج۲، ص۲۹، ح۸۱)

حدیث۲۰

امام محمدباقر (علیه السلام) فرمودند: عالِمٌ یُنتَفَعُ بِعِلمِهِ اَفضَلُ مِن سَبعینَ اَلفِ عابِدٍ؛ دانشمندی که از علمش سود برند، از هفتاد هزار عابد بهتر است . بحارالانوار، ج۷۵، ص۱۷۳

حدیث۲۱

امام علی(علیه السلام) فرمودند: ألا اُخبِرُکُم بالفَقیهِ حَقِّ الفَقیهِ؟ مَن لم‌یُرَخِّصِ الناسَ فی مَعاصِی اللّه ، ولم یُقَنِّطْهُم مِن رَحمَةِ اللّه ، ولم یُؤمِنْهُم مِن مَکرِ اللّه ، ولم یَدَعِ القرآنَ رَغبَةً عَنهُ إلی ما سِواهُ؛ آیا شما را از فقیهِ حقیقی آگاه نکنم؟ کسی که در معاصی خدا به مردم جواز ندهد و از رحمت خدا نومیدشان نکند و از مکر و عذاب خدا آسوده خاطرشان نسازد و از قرآن ، به چیز دیگر رو نکند . (تحف العقول، ص ۲۰۴)

حدیث۲۲

پیامبر اکرم(صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: اَلا اِنّ شَرَّ الشَّرِّ شِرارُ العُلَماءِ وَ اِنّ خَیرَ الخَیرِ خیارُ العُلَماءِ؛ بدانید که بدترین بدها، علمای بدند و بهترین خوبان علمای خوبند. (منیهٔ المرید، ص ۱۳۷)

حدیث۲۳

رسول اکرم(صلی الله علیه و آله وسلم) فرمودند: یا عَلیّ وَلِلعالِم ثَلاثُ عَلاماتٍ: صِدقُ الکَلِمِ وَاجتِنابُ الحَرامِ وَأن یَتَواضَعَ لِلنّاسِ کُلِّهِم؛ یا علی دانشمند سه نشانه دارد: راستگویی، حرام گریزی و فروتنی در برابر همه مردم. التوحید، ص ۱۲۷

حدیث۲۴

امام علی(علیه السلام) فرمودند: زِلَّةُ العالِم کَانکِسارِ السَّفینَةِ ، تَغرَقُ وَ تُغَرِّقُ مَعَها غَیرَها ؛ لغزش عالم ، مانند شکستن کشتی است : خود غرق می‌شود و با خود ، دیگران را غرق می کند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۵۴۷۴

حدیث۲۵

امام علی(علیه السلام) فرمودند: خَیرُ مَن شاوَرتَ ذَوُو النُّهی وَ العِلم ، وَ اُولُوا التَّجارِبِ وَ الحَزم ؛ بهترین کسان برای مشورت، خردمندان و عالمان و دارندگان تجربه و دور اندیشان‌اند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۴۹۹۰

حدیث۲۶

امام علی(علیه السلام) فرمودند: جالِسِ العُلَماءَ تَزدَد عِلما ؛ با دانشمندان همنشین باش تا دانشت افزون شود . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۴۷۲۱

حدیث۲۷

امام علی(علیه السلام) فرمودند: إذا رَأیتَ عالِما فَکُن لَهُ خادِما ؛ هرگاه دانشمندی دیدی ، به او خدمت کن . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۴۰۴۴

حدیث۲۸

امام علی(علیه السلام) فرمودند: اَلعالِمُ مَن لا یَشبَعُ مِنَ العِلمِ وَ لا یَتَشَبَّعُ بِهِ ؛ دانشمند، کسی است که از دانش، سیری نپذیرد و به سیری از آن نیز وانمود نکند . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۱۷۴۰

حدیث۲۹

امام علی علیه‌السلام : عُقولُ الفُضَلاءِ فی أطرافِ أقلامِها ؛ خردهای دانشمندان ، در نوک قلم‌های آنهاست . غرر الحکم : ۶۳۳۹

حدیث۳۰

قال : یا علی ! خمسهٔ تنور القلب : کثرهٔ قرائهٔ قل هو الله احد و قلهٔ الکلام و مجالسهٔ العلماء والصلاهٔ فی اللیل و المشی ء الی المساجد؛

یـا علی ! پنـج چیز دل را نورانی می کنـد: کثرت تلاـوت سوره ((قـل هو الله احـد))،کم گویی ، مجـالست بـا علما، نماز شب و گام برداشتن به سوی مسجد. (المواعظ العددیه ، ص ۲۵۸).

حدیث۳۱

عن علی – علیه السـلام – قال : مروۀ الحضر قراءۀ القران و مجالسۀ العلماء و النظر فی الفقه و المحافظۀ علی الصلاۀ فی الجماعات ؛ از حضرت علی(علیه السلام) نقل شده که فرمودند: جوانمردی در حضور در وطن ، قرآن خواندن ، هم نشینی با علماء، و نگریستن در احکام دین ، و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتهاست . (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۱۰)

حدیث۳۲

قال الصادق – علیه السـلام –: الصـلاۀ خلف العالم بالف رکعۀ ؛ نماز در پشت سر یک عالم برابر هزار رکعت است . (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۵)

حدیث۳۳

قال رسول الله – صلی الله علیه وآله – : من صلی خلف عالم فکانما صلی خلف رسول الله ؛ کسی که پشت سر عالم نماز به جا آورد، مانند کسی است که پشت سر پیامبر خدا نماز خوانده است . (بحارالانوار، ج ۸۸، ص ۱۱۹)

حدیث۳۴

قال رسول الله – صـلی الله علیه وآله –: من اجاب المؤ ذن و اجاب العلماء کان یوم القیامۀ تحت لوائی و یکون فی الجنۀ فی جواری و له عنـد الله ثواب ستین شـهیدا؛ هرکس به موذن و دانشـمند روی آورد روز قیـامت در زیر پرچم من و در بهشت همسـایه من خواهد بود و برای او در نزد خدا ثواب شصت شهید است . (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۴)

حدیث۳۵

امـام صـادق علیه‌السـلام : إنّ العـالِمَ إذا لم‌یَعمَـلْ بعِلمِهِ زَلَّت مَوعِظَتُهُ عنِ القُلوبِ کَمـا یَزِلُّ المَطَرُ عنِ الصَّـفا ؛ عالِم هرگاه به علم خود عمل نکند ، پند او از دل‌ها فرو غلتَد ، آن‌گونه که باران از روی تخته سنگ فرو می‌غلتد . منیه المرید : ۱۴۶

حدیث۳۶

امـام صـادق(علیه السـلام) فرمودنـد: کن عالمـا او متعلمـا او احب اهـل العلم و لاـ تکن راعبـا فتهلـک ببعضـهم؛ یـا دانشـمند بـاش یا دانشجوی یا دوست دار دانشمندان و دشمن علم و اهل آن مباش که به سبب آن هلاک می شوی. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۴.

حدیث۳۷

امام باقر(علیه السلام) فرمودند: عالم ینتفع بعلمه افضل من سبعین الف عابد؛ دانشمندی که از دانش او بهره ببرند، ار هفتاد هزار عابد برتر است. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۳.

حدیث۳۸

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : إنّ فی جَهنَّمَ رَحاءً مِن حَدیدٍ تُطحَنُ بها رُؤوسُ القُرّاءِ ، والعُلَماءِ الُمجرمینَ؛ در دوزخ آسیابی آهنی است ، که با آن سرهای قاریان و عالمان گنهکار آرد می‌شود . جامع الأخبار : ۱۳۰ / ۲۵۴ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۶۰

حدیث۳۹

امام محمد باقر (علیه السلام)فرمودند: هر که علم و دانش را جوید برای آنکه به علما فخر فروشی کند ، یا با سفهابستیزد ، و یا مردم را متوجه خود نماید ، باید آتش را جای نشستن خود گیرد . بحارالانوار ، دار احیاء الترا العربی ، ۲ ، ص ۳۸

حدیث۴۰

امام مهدی(علیه السلام) فرمودند: در رویدادهای دینی به راویان احادیث ما رجوع کنید زیرا آن‌ها حجت من بر شما و من حجت خدا بر آنانم. (کمال‌الدین۲/۴۵۴)

حدیث۴۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: وزن حبر العلماء بدم الشّهداء فرجح؛ مرکب دانشوران را با خون شهیدان هم سنگ کردند اولی سنگین تر بود. نهج الفصاحه

حدیث۴۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: نوم العالم أفضل من عباده العابد؛ خواب دانشمند از عبادت عابد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث۴۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: مثل العالم الّذی یعلّم النّاس الخیر و ینسی نفسه کمثل السّراج یضی ء للنّاس و یحرق نفسه؛ حکایت دانشمندی که مردم را تعلیم دهد و خویشتن را فراموش کند چون چراغ است که مردم را روشن کند و خویش را بسوزاند. نهج الفصاحه

حدیث۴۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ما أتی اللّه عالما علما إلّا أخذ علیه المیثاق أن لا یکتمه؛ خدا به عالمی علم نداده مگر آنکه از او پیمان گرفته که علم خویش را نهان ندارد. نهج الفصاحه

حدیث۴۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لا یشبع عالم من علمه حتّی یکون منتهاه الجنّه؛ عالم از علم خویش سیر نگردد تا سرانجام به بهشت رسد. نهج الفصاحه

حدیث۴۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: لیس منّی إلا عالم أو متعلّم؛ هیچ کس از من نیست به جز دانشمند یا دانش آموز. نهج الفصاحه

حدیث۴۷

پیـامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: کـلّ صاحب علم غرثان إلی علم؛ هر دانشـمندی گرسـنه علم دیگر است. نهج الفصاحه

حدیث۴۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فقیه واحد أشدّ علی الشّیطان من ألف عاب؛ تحمل یک فقیه برای شیطان از هزار عابد سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث۴۹

پیـامبراکرم(صـلّی الله علیه و آله و سـلم) می فرماینـد: فضـل العـالم علی العابـد سـبعین درجه مـا بین کـلّ درجتین کما بین السّـماء و الأرض؛ فضیلت عالم بر عابد هفتاد درجه است که فاصله هر دو درجه چون فاصله زمین و آسمان است. نهج الفصاحه

حدیث۵۰

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: فضل العالم علی العابد کفضل القمر لیله البدر علی سائر الکواکب؛ فضیلت عالم بر عابد چون فضیلت ماه دو هفته بر سایر ستارگان است. نهج الفصاحه

حدیث۵۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرماینـد: فضل العالم علی العابد کفضـلی علی أدناکم إنّ اللّه عزّ و جلّ و ملائکته و أهل السّـموات و الأرضـین حتّی النّمله فی جحرها و حتّی الحوت لیصلّون علی معلّم النّاس الخیر؛ فضیلت عالم بر عابد چون فضیلت من بر پست ترین شـماست، خـدای عز و جـل و فرشـتگان او و اهـل آسـمانها و زمین ها حتی مورچه در سوراخ و حتی ماهی کسـی را که نیکی به مردم آموزد، دعا می کنند. نهج الفصاحه

حدیث۵۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرماینـد: العدل حسن و لکن فی الامراء أحسن، السّـخاء حسن و لکن فی الأغنیاء أحسن، الورع حسن و لکن فی العلمـاء أحسن، الصّـبر حسن و لکن فی الفقراء أحسن، التّوبه حسن و لکن فی الشّـباب أحسن، الحیـاء حسن و لکن فی النّساء أحسن؛ عدالت نیک است ولی از زمامداران نیکوتر است، سـخاوت نیک است ولی از اغنیا نیکوتر است، تقوی نیک است ولی از علما نیکوتر است صبر نیک است ولی از فقرا نیکوتر است. توبه نیک است ولی از جوانان نیکوتر است شرم نیک است ولی از زنان نیکوتر است. نهج الفصاحه

حدیث۵۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: العالم إذا أراد بعلمه وجه اللّه تعالی هابه کلّ شی ء و إذا أراد أن یکثر به الکنوز هاب من کلّ شی ء؛ عالم اگر از علم خویش رضای خدا خواهد همه چیز از او بترسد و اگر خواهد به وسیله آن گنجها بیندوزد از همه چیز بترسد. نهج الفصاحه

حدیث۵۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: عالم ینتفع بعلمه خیر من ألف عابد؛ دانشمندی که از علم او سود برند، از هزار عابد بهتر است. نهج الفصاحه

حدیث۵۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: صنفان من النّاس إذا صلحا صلح النّاس و إذا فسدا فسد النّاس العلماء و الامراء؛ دو گروه از مردمند که اگر صالح بودند مردم به صلاح آیند و اگر فاسد بودند به فساد گرایند، دانشوران و زمامداران. نهج الفصاحه

حدیث۵۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: رکعتان من عالم أفضل من سبعین رکعه من غیر عالم؛ دو رکعت نماز دانشمند بهتر از هفتاد رکعت غیر دانشمند است. نهج الفصاحه

حدیث۵۷

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: الدّاعی و المؤمّن فی الأجر شریکان و القاری و المستمع فی الأجر شریکان و العالم و المتعلّم فی الأجر شریکان؛ آنکه دعا میکند و آنکه آمین گوید در پاداش شریکند و قاری و مستمع در پاداش شریکند و دانشمند و دانش آموز در پاداش شریکند. نهج الفصاحه

حدیث۵۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: خیار أمّتی علماؤها و خیار علمائها حلماؤها؛ بهترین امت من دانشمندانند و بهترین دانشمندان امت من بردبارانند. نهج الفصاحه

حدیث۵۹

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: جالسوا الکبراء و سائلوا العلماء و خالطوا الحکماء؛ با بزرگان مجالست کنید و از دانشمندان بپرسید و با حکیمان آمیزش کنید. نهج الفصاحه

حدیث۶۰

ثلاث من الإیمان: الإنفاق من الإقتار و بذل السّلام للعالم و الإنصاف من نفسک؛ سه چیز از لوازم ایمان است: بخشش به هنگام

تنگدستی و سلام به دانشمند و رعایت انصاف بر ضرر خویش. نهج الفصاحه

حدیث۶۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ثلاثه لا یستخفّ بحقّهم إلّا منافق ذو الشّیبه فی الإسلام و ذو العلم و إمام مقسط؛ سه کسند که هر که تحقیرشان کند منافق است آن که مویش در اسلام سپید شده باشد و دانشمند و پیشوای دادگستر. نهج الفصاحه

حدیث۶۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: تواضعوا لمن تعلّمون منه و تواضعوا لمن تعلّمونه و لا تکونوا جبابره العلماء؛ با استاد و با شاگرد خود تواضع کنید و دانشمندان سرکش مباشید. نهج الفصاحه

حدیث۶۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: بین العالم و العابد سبعون درجه؛ میان عالم و عابد هفتاد درجه است. نهج الفصاحه

حدیث۶۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ مثل العلماء فی الأرض کمثل النّجوم فی السّماء یهتدی بها فی ظلمات البرّ و البحر، فإذا انطمست النّجوم أوشک أن تضلّ الهداه؛ دانشمندان در زمین مانند ستارگان آسمانند که در ظلمات خشگی و دریا به کمک آن راه جویند و همین که ستارگان نهان شدند ممکن است ره یافتگان نیز گمراه شوند. نهج الفصاحه

حدیث۶۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ لکلّ شی ء دعامه و دعامه هذا الدّین الفقه و لفقیه واحد أشدّ علی الشّیطان من ألف عابد؛ هر چیزی اساسی دارد و اساس این دین دانش است و یک دانشمند برای شیطان از هزار عابد بدتر است. نهج الفصاحه

حدیث۶۶

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ اللّه تعالی یعافی الامّیّین یوم القیامه مالا یعافی العلماء؛ خداوند روز رستاخیز بر بی سوادان چیزهائی را می بخشد که بر دانشمندان نمی بخشد. نهج الفصاحه

حدیث۶۷

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ الفتنه تجی ء فتنسف العباد نسفا و ینجو العالم منها بعلمه؛ فتنه بیاید و بندگان را مغلوب کند و دانشمند به کمک دانش خود از آن رهائی یابد. نهج الفصاحه

حدیث۶۸

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ العلماء هم ورثه الأنبیاء ورثوا العلم فمن أخذه أخذ بحظّ وافر؛ دانشمندان وارث پیامبرانند و دانش را از آن ها میراث برده اند هر کس دانش فرا گیرد سهم فراوان از میراث پیامبران گرفته است. نهج الفصاحه

حدیث۶۹

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ الصّفا الزّلّال الّذی لا تثبت علیه أقدام العلماء الطّمع. طمع سنگ لغزانی است که پای دانشمندان بر آن استوار نمی ماند. نهج الفصاحه

حدیث۷۰

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ أشدّ النّاس عذابا یوم القیمه عالم لم ینفعه اللّه بعلمه؛ به روز رستاخیز عذاب دانشمندی که خداوند او را از دانشش منتفع نکرده از همه مردم سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث۷۱

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أکرموا العلماء فإنّهم ورثه الأنبیاء فمن أکرمهم فقد أکرم اللّه و رسوله؛ دانشمندان را گرامی دارید که آنها وارثان پیغمبرانند و هر که آنها را عزیز دارد خدا و پیغمبر را عزیز داشته است. نهج الفصاحه

حدیث۷۲

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أعلم النّاس من جمع علم النّاس إلی علمه؛ دانشمندتر از همه مردم کسی است که دانش دیگران را به دانش خود بیفزاید. نهج الفصاحه

حدیث۷۳

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أشدّ النّاس عذابا یوم القیامه عالم لم ینفعه علمه؛ روز رستاخیز عذاب دانشمندی که از دانش خود بهره نمی برد از همه مردم سخت تر است. نهج الفصاحه

حدیث۷۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: ارحموا عزیزا ذلّ و غنیّا افتقر و عالما ضاع بین جهّال؛ بر سه کس رحم کنید، عزیزی که خوار شده و ثروتمندی که فقیر گشته و دانشمندی که میان جاهلان گمنام مانده. نهج الفصاحه

حدیث۷۵

امام علی علیه‌السلام : جالِسِ العُلَماءَ یَزدَدْ علمُکَ ، ویَحسُنْ أدبُکَ ، وتَزکُ نَفْسُکَ؛ با دانشمندان بنشین تا بر دانشت افزوده گردد ، تربیت و ادبت نیکو شود و روانت پاکیزه شود . غرر الحکم : ۴۷۸۶ منتخب میزان الحکمهٔ : ۱۰۶

حدیث۷۶

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلّم فرمودند : لا تَجْلِسوا إلاّ عندَ کُلِّ عالِمٍ یَدْعوکُم مِن خَمْسٍ إلی خَمسٍ: مِن الشَّکِّ إلی الیَقینِ، ومِن الرِّیاءِ إلی الإخْلاصِ ، ومِن الرَّغْبَةِ إلی الرَّهبَةِ ، ومِن الکِبْرِ إلی التّواضُعِ ، ومِن الغِشِّ إلی النّصیحَةِ ؛ تنها در محضر دانشمندانی نشینید که شما را از پنج چیز به پنج چیز فرا می‌خوانند : از دودلی به یقین ، از ریا به اخلاص ، از دنیا خواهی به دنیا گریزی ، از تکبر به‌فروتنی‌و از فریبکاری‌به خیر خواهی. بحار الأنوار : ۷۴ / ۱۸۸ / ۱۸ منتخب میزان الحکمة : ۱۰۶

حدیث۷۷

الإمامُ الکاظمُ علیه‌السلام : عَظِّمِ العالِمَ لِعلمِهِودَعْ مُنازَعَتَهُ ، وصَغِّرِ الجاهِلَ لِجَهلِهِ ولا تَطرُدْهُ ، ولکِن قَرِّبْهُ وعَلِّمْهُ ؛ امام کاظم علیه‌السلام : دانشمند را به خاطر دانشش احترام نه و با او ستیزه مکن و نادان را به سبب نادانیش کوچک شمار ، امّا او را از خود مران ، بلکه به خود نزدیک گردان و او را علم بیاموز . تحف العقول : ۳۹۴ منتخب میزان الحکمة : ۳۸۴

حدیث۷۸

الإمامُ الصّادقُ علیه‌السلام: لَمّا سُئلَ عَنِ القِیامِ تَعظیما لِلرَّجُلِ: مَکروهٌ إلاّ لِرَجُلٍ فی الدِّینِ؛ امام صادق علیه‌السلام در پاسخ به پرسش درباره بلند شدن برای احترام نمودن کسی فرمودند: این کار ناپسند است، مگر برای شخصیّتی دینی . المحاسن : ۱ / ۳۶۴ / ۷۸۶ منتخب میزان الحکمة : ۳۸۴

حدیث۷۹

امام هادی(سلام الله علیه): إنّ العالِمَ والمُتَعَلِّمَ شَریکانِ فِی الرُّشدِ؛ دانشمند و دانشجو در هدایت شریک‌اند. علم و حکمت: ج ۱ ص ۳۰۰ ح ۸۲۸

حدیث۸۰

امام صادق(سلام الله علیه): العُلَماءُ حُکّامٌ عَلَی المُلوکِ؛ عالمان فرمانروای بر شهریاران هستند. میزان الحکمة: ح ۱۴۰۳۸

حدیث۸۱

امام باقر(سلام الله علیه): إنّ الفَقیهَ حَقَّ الفَقیهِ: الزاهِدُ فی الدنیا، الراغِبُ فی الآخِرَةِ؛ فقیه، حقیقتاً کسی است که به دنیا بی اعتنا و به آخرت مشتاق باشد. الکافی: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸

حدیث۸۲

امام کاظم(سلام الله علیه): قَلیلُ العَمَلِ مِن العالِمِ مَقبولٌ مُضاعَفٌ؛ عمل کم از دانشمند، قبول و دو چندان می‌شود. الکافی: ج ۱، ص ۱۷، ح ۱۲

حدیث۸۳

پیامبر خدا(صلی الله علیه و آله): إذا ظَهَرَتِ البِدَعُ فی اُمَّتی فَلیُظهِرِ العالِمُ عِلمَهُ ، فَمَن لَم یَفعَل فَعَلَیهِ لَعنَةُ اللّهِ؛ هرگاه بدعت‌ها در میان

امتم پدیدار شوند، بر عالم است که علم خود را آشکار سازد. هر کس چنین نکند، لعنت خدا بر او باد. الکافی: ج ۱، ص ۵۴، ح ۲

حدیث۸۴

امام باقر(سلام الله علیه): اُغدُ عالِمًا خَیرًا؛ دانشمندی نیکو باش. علم و حکمت: ج ۱ ص ۲۹۴ ح ۸۰۱

حدیث۸۵

امام باقر(سلام الله علیه): إنّ الفَقیهَ حَقِّ الفَقیهِ: الزاهِدُ فی الدنیا، الراغِبُ فی الآخِرَۀِ؛ فقیه، حقیقتاً کسی است که به دنیا بی اعتنا و به آخرت مشتاق باشد. الکافی: ج ۱، ص ۷۰، ح ۸

حدیث۸۶

امام کاظم(سلام الله علیه): إنّ المُؤمِنینَ الفُقَهاءَ حُصونُ الإسلامِ؛ مؤمنانِ فقیه دژهای اسلامند. علم و حکمت: ج ۲ ص ۵۱۶ ح ۱۴۳۷

حدیث۸۷

امام باقر(سلام الله علیه): إنّ اللّهَ لَمْ یَدَعِ الأرضَ بِغَیْرِ عالِمٍ. خداوند زمین را بدون عالم نگذاشته است. میزان الحکمۀ: ح ۸۶۷.

حدیث۸۸

امام صادق(سلام الله علیه): إنّ العُلَماءَ وَرَثَۀُ الأنبیاءِ؛ عالمان، وارثان پیامبران‌اند. الکافی: ج ۱، ص ۳۲، ح ۲

حدیث۸۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند : مومنی نیست که یک ساعت نزد عالمی نشیند جز آن که خدای عزوجل به سوی او ندا کند نزد حبیب من نشستی به عزت و جلالم سوگند تو را با او ساکن بهشت نمایم و باکی از این کار ندارم. امالی صدوق صفحه ۳۷

حدیث۹۰

النَّظَرُ فی وَجهِ العالِمِ حُبّاً لَهُ عِبادَةٌ ؛ نگاه مهرآمیز بـه چهره عالم ، عبادت است . نوادر الراوندیّ : ۱۱ منتخب میزان الحکمۀ : ۳۹۸

حدیث۹۱

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : ألا اُخبِرُکُم عَنِ الأجوَدِ الأجوَدِ ؟ اللّه الأجوَدُ الأجوَدُ ، وأنا أجوَدُوُلدِ آدَمَ ، وأجوَدُکُم مِن بَعدی رَجُلٌ عُلِّمَ عِلما فَنَشَرَ عِلمَهُ ، یُبعَثُ یَومَ القِیامَۀِ اُمَّةً وَحدَهُ ، ورَجُلٌ جادَ بِنَفسِهِ للّه عز و جل حَتّی یُقتَلَ ؛ آیا شما را از بخشنده‌ترین بخشنده خبر ندهم؟ خداوند بخشنده‌ترین بخشنده است . و من بخشنده‌ترین فرزند آدم هستم و بعد از من بخشنده‌ترین شما ، مردی است که دانش را آموزش دهد و از این راه دانش او پخش شود . او در روز قیامت به تنهایی همچون یک امّت برانگیخته می گردد و نیز مردی که در راه خداوند عز و جل جانبازی کند تا کشته شود . الترغیب والترهیب : ۱ / ۱۱۹ / ۵ منتخب میزان الحکمۀ : ۴۰۰

حدیث۹۲

امام صادق علیه‌السلام : عَلَى العالِمِ إذا عَلَّمَ أن لا يَعنُفَ ، وإذا عُلِّمَ أن لا يَأنَفَ ؛ بر دانشمند است که هرگاه آموزش دهد ، درشتی و خشونت نکند و هرگاه کسی بخواهد به او علم آموزد ، ننگش نیاید . تنبیه الخواطر : ۱ / ۸۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۹۳

امام علی علیه‌السلام : عَلَى العالِمِ أن يَعمَلَ بِما عَلِمَ ،ثُمَّ يَطلُبَ تَعَلُّمَ ما لَم يَعلَم؛ بر دانشمند است که آنچه را می‌داند به کار بندد و سپس در پی یاد گرفتن دانشی رود که نمی‌داند . غرر الحکم : ۶۱۹۶ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۹۴

امام علی علیه‌السلام : العالِمُ الّذی لايَمَلُّ مِن تَعَلُّمِ العِلمِ؛ عالم کسی است ، که از آموختن دانش خسته نشود . غرر الحکم : ۱۳۰۳ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۹۵

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : مَن قالَ : أنا عالِمٌ فَهُوَ جاهِلٌ ؛ هر که بگوید : من دانا هستم، او شخص نادانی است . منیه المرید : ۱۳۷ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۹۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : العُلَماءُ اُمَناءُ اللّه عَلى خَلقِهِ؛ عالمان، امنای خدا در میان خلق اویند . کنز العمّال : ۲۸۶۷۵ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۹۷

امام صادق علیه‌السلام : عُلَماءُ شيعَتِنامُرابِطونَ فی الثَّغرِ الّذی يَلی إبليسَ وعَفاريتَهُ ، يَمنَعونَهُم عَنِ الخُروجِ عَلى ضُعَفاءِ شيعَتِنا ، وعَن أن يَتَسَلَّطَ عَلَيهِم إبليسُ وشيعَتُهُ؛ علمای شیعه ما ، نگهبانان مرزی هستند که در آن سویش ابلیس و دیوهای او قرار دارند و جلو یورش آنها به شیعیانِ ناتوان ما و تسلّط یافتن ابلیس و پیروان او بر آنان را ، می‌گیرند . الإحتجاج : ۱ / ۱۳ / ۷ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۹۸

امام کاظم علیه‌السلام : لا عِلمَ إلّا مِن عالِمٍ رَبّانِيٍّ ، ومَعرِفَهُ العالِمِ بِالعَقلِ ؛ علم، جز از عالم ربّانی به دست نیاید (یا آن را جز از عالم ربّانی نباید فرا گرفت) و شناخت چنین عالمی به خرد است . مستدرک الوسائل : ۱۱ / ۲۵۸ / ۱۲۹۲۶ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۹۹

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : فَضلُ العالِمِ عَلَى العابِدِ بِسَبعينَ دَرَجَةً ، بَينَ كُلِّ دَرَجَتَينِ حُضْرُ الفَرَسِ سَبعينَ عاما ؛ وذلكَ أنَّ الشَّيطانَ يَضَعُ البِدعَةَ لِلنّاسِ فيُبصِرُها العالِمُ فيَنهى عَنها ، والعابِدُمُقبِلٌ عَلى عِبادَتِهِ لا يَتَوَجَّهُ لَها ولا يَعرِفُها ؛ عالم ، هفتاد درجه بر

عابـد برتری دارد کـه فاصـله هر درجـه از دیگری به انـدازه‌ای است که یـک اسب هفتـاد سـال بـدود . علّت این برتری آن است که شیطان در میان مردم بدعتی می‌گذارد و دانشـمند به آن پی می‌برد و مردم را از آن نهی می‌کند ، امّا عابد سرگرم عبادت خود است و به بدعت نه توجهی دارد و نه آن را می‌شناسد . روضه الواعظین : ۱۷ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۸

حدیث۱۰۰

پیامبر خدا صـلی الله علیه و آله و سلّم : وَالّذی نَفسُ مُحَمَّدٍ بِیَدِهِ ! لَعالِمٌ واحِدٌ أشَدُّ عَلی إبلیسَ مِن ألفِ عابِدٍ ؛لِأنَّ العابِدَ لِنَفسِهِ والعالِمَ لِغَیرِهِ ؛ سـوگند کـه بـه آن که جان محمّد در دست اوست ، هر آینه وجود یک عالِم برای ابلیس سـخت‌تر از هزار عابد است ؛ زیرا عابد در فکر خود است و عالم در اندیشه دیگران . کنز العمّال : ۲۸۹۰۸ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۸

حدیث۱۰۱

امام علی علیه‌السلام : هَلَکَ خُزّانُ الأموالِ وهُم أحیاءٌ ، والعُلَماءُ باقونَ ما بَقِیَ الدَّهرُ ، أعیانُهُم مَفقودَةٌ ، وأمثالُهُم فی القُلوبِ مَوجودَةٌ ؛ مـال انـدوزان، با آن که زنـده‌اند مـرده‌اند و اهل علم ، تا دنیا هست زنده‌اند. پیکرهایشان از میان می‌رود ، اما یادشان در دلها هسـت . نهج البلاغهٔ : الحکمهٔ ۱۴۷ منتخب میزان الحکمهٔ : ۳۹۶

حدیث۱۰۲

امیر المؤمنین علیٌّ علیه‌السـلام : لِسائـلٍ سَـألَهُ عن مُعضِـلَةٍ: سَـلْ تَفَقُّهـا ، ولا تَسْـأل تَعَنُّتـا ؛ فإنّ الجاهِلَ المُتَعَلِّمَ شَبیهٌ بالعالِمِ ، وإنَّ العالِمَ المُتَعَسِّفَ (المُتَعَنِّفَ) شَـبیهٌ بالجاهِـلِ المُتَعَنِّتِ . امـام علی علیه‌السـلام- در پاسـخ بـه مردی کـه از آن حضـرت سـؤالی مشـکل آفرین پرسید- فرمودند: به قصد یاد گرفتن بپرس ، نه برای آزردن و خطا گرفتن ؛ زیرا جاهلی که درصدد آموختن باشد همانند عالم است و عـالمی که در بیراهه قـدم نهـد همچون جاهلی است که به قصـد خطا گرفتن می‌پرسـد . نهـج البلاغـهٔ : الحکمهٔ ۳۲۰ منتخب میزان الحکمهٔ : ۲۶۰

حدیث۱۰۳

امام صادق علیه‌السـلام : لا یَنبَغی لِمَن لم یَکُن عالِما أن یُعَدَّ سَـعیدا ؛ کسـی که عالم نباشد سزاوار نیست که خوشبخت شمرده شود . تحف العقول : ۳۶۴ منتخب میزان الحکمهٔ : ۲۷۲

حدیث۱۰۴

امام علی علیه‌السـلام : از جمله حقوق شـخص دانشمند بر تو این است که (هر گاه در میان جمعی بود) بر همگان سلام کنی و به او نیز اختصاصـا سـلام گویی ، روبه‌رویش بنشـینی ، در حضور او بـا دست و چشم و ابرو اشـاره نکنی ، در مخـالفت با نظر او نگویی : «فلانی چنین گفته است» . نزد او از کسـی غیبت نکنی ، در مجلسـش درگوشی صحبت نکنی ، جامه‌اش را نگیری ، اگر خسته بود ، در سؤال کردن اصـرار نورزی . از طول مجالسـش به تنـگ نیـایی ؛ زیرا حکـایت همنشـینی بـا او حکـایت درخت خرمایی است که انتظـار می‌کشـی تـا کی از آن چیزی برای تو بیفتـد . کـذا فی المصـدر ، و لعـلّ الصـحیح «تُلِحَّ» .کنزالعمّـال : ۲۹۳۶۳ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۰

حدیث۱۰۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا علم العالم فلم یعمل کان کالمصباح یضی ء للنّاس و یحرق نفسه؛ دانشمندی که بداند و بکار نبندد، مانند چراغ است که مردم را روشن کند و خود را بسوزد. نهج الفصاحه

حدیث۱۰۶

پیامبراکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا أراد اللّه بقوم خیرا ولّی علیهم حلماءهم و قضی بینهم علمائهم و جعل المال فی سمحائهم و إذا أراد بقوم شرّا ولّی علیهم سفهائهم و قضی بینهم جهّالهم و جعل المال فی بخلائهم؛ وقتی خداوند برای قومی نیکی خواهد خردمندانشان را بر آنها فرمانروا سازد و دانشمندانشان میان آنها قضاوت کند و مال را به دست بخشندگان دهد و وقتی برای قومی بدی خواهد سفیهانشان را بر آنها فرمانروا سازد و نادانان میان آنها قضاوت کنند و مال را به دست بخیلانشان دهد. نهج الفصاحه

حدیث۱۰۷

پیامبراکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا اجتمع العالم و العابد علی الصّراط قیل للعابد أدخل الجنّه و تنعّم بعبادتک و قیل للعالم قف هنا فاشفع لمن أحببت فإنّک لا تشفع لأحد إلّا شفّعت فقام مقام الأنبیاء؛ وقتی عالم و عابد بر صراط اجتماع کنند به عابد گویند به بهشت درآی و از عبادت خویش بهرمند شو و به عالم گویند اینجا بایست و برای هر که می خواهی شفاعت کن زیرا هر که را شفاعت کنی شفاعت تو پذیرفته خواهد شد آنگاه عالم در صف پیامبران می ایستد. نهج الفصاحه

حدیث۱۰۸

پیامبراکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: أحذروا زلّه العالم فإنّ زلّته تکبکبه فی النّار؛ از لغزش عالم بپرهیزید که لغزش او در آتش نگون سارش خواهد کرد. نهج الفصاحه

حدیث۱۰۹

امام هادی(علیه السلام) می‌فرمایند: علمای پیروان ما که به دوستداران و پیروان ناتوان ما رسیدگی کنند، روز قیامت در حالی وارد می شوند که از تاج‌های آنها نورافشانی می‌شود. (بحارالانوار/۲/۷)

حدیث۱۱۰

قالَ الإمامُ الْحَسَنُ الْمُجتبی - عَلَیْهِ السَّلام - : مَنْ أکْثَرَ مُجالِسَهُ الْعُلَماءِ أطْلَقَ عِقالَ لِسانِهِ، وَ فَتَقَ مَراتِقَ ذِهْنِهِ، وَ سَرَّ ما وَجَدَ مِنَ الزِّیادَهِ فی نَفْسِهِ، وَکانَتْ لَهُ وَلایَهٌ لِما یَعْلَمُ، وَ إفادَهٌ لِما تَعَلَّمَ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: هر که با علماء بسیار مجالست نماید، سخنش و بیانش در بیان حقایق آزاد و روشن خواهد شد، و ذهن و اندیشه اش باز و توسعه می یابد و بر معلوماتش افزوده می گردد و به سادگی می تواند دیگران را هدایت نماید. احقاق الحقّ، ج ۱۱، ص ۲۳۸

حدیث۱۱۱

قالَ الْامامُ علی – علیه السلام – : إنَّ الْعالِمَ الْکاتِمَ عِلْمَهُ یُبْعَثُ أنْتَنَ أهْلِ الْقِیامَهِ، تَلْعَنُهُ کُلَّ دابَّهَ مِنْ دَوابِّ الْاَرْضِ الصِّغارِ ؛ امام علی – علیه السلام – فرمودند: آن عالم و دانشمندی که علم خود را ـ در بیان حقایق ـ برای دیگران کتمان کند، روز قیامت با بدترین بوها محشور می شود و مورد نفرت و نفرین تمام موجودات قرار می گیرد. وسائل الشّیعهٔ، ج ۱۶، ص ۲۷۰، ح ۲۱۵۳۹

حدیث۱۱۲

امام علی – علیه السلام – فرمودند: یک ساعت در محضر علماء نشستن ـ که انسان را به مبدأ و معاد آشنا سازند ـ از هزار سال عبادت نزد خداوند محبوب تر خواهد بود. توجّه و نگاه به عالِم از إعتکاف و یک سال عبادت ـ مستحبّی ـ در خانه خدا بهتر است. زیارت و دیدار علماء، نزد خداوند از هفتاد مرتبه طواف اطراف کعبه محبوب تر خواهد بود، و نیز افضل از هفتاد حجّ و عمره قبول شده می باشد. همچنین خداوند او را هفتاد مرحله ترفیع درجه می دهد و رحمت و برکت خود را بر او نازل می گرداند، و ملائکه شهادت می دهند به این که او اهل بهشت است. بحارالأنوار، ج ۱، ص ۲۰۵، ح ۳۳

حدیث۱۱۳

قال رَسُولُ اللّهِ – صلی الله علیه وآله – : اَلْعالِمُ بَیْنَ الْجُهّالِ کَالْحَی بَیْنَ الْاَمْواتِ، وَ إنَّ طالِبَ الْعِلْمِ یَسْتَغْفِرُلَهُ کُلُّ شَیء حَتّی حیتانِ الْبَحْرِ، وَ هَوامُّهُ، وَ سِباعُ الْبَرِّ وَ أنْعامُهُ، فَاطْلُبُوا الْعِلْمَ، فَإنَّهُ السَّبَبُ بَیْنَکُمْ وَ بَیْنَ اللّهِ عَزَّوَجَلَّ، وَ إنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ فَریضَهٌ عَلی کُلِ مُسْلِم؛ رسول خدا – صلی الله علیه و آله – فرمودند: دانشمندی که بین گروهی نادان قرار گیرد همانند انسان زنده ای است بین مردگان، و کسی که در حال تحصیل علم باشد تمام موجودات برایش طلب مغفرت و آمرزش می کنند، پس علم را فرا گیرید چون علم وسیله قرب و نزدیکی شما به خداوند است، و فراگیری علم، بر هر فرد مسلمانی فریضه است. بحارالأنوار، ج ۱، ص ۱۷۲، ح ۲۵

حدیث۱۱۴

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: الصلاهٔ خلف العالم بالف رکعهٔ؛ نماز در پشت سر یک عالم برابر هزار رکعت است . (بحار الانوار، ج ,۸۸ ص ۵)

حدیث۱۱۵

قال رسول اللّه ـ صلّی الله علیه و آله و سلّم ـ : النّظر الی العالم عبادهٔ، و النّظر الی الامام المقسط عبادهٔ، و النّظر الی الوالدین برأفهٔ و رحمهٔ عبادهٔ، و النّظر الی أخ تَوَدُه فی اللّه عزّوجّل عبادهَ؛ نگریستن به دانشمند عبادت است، نگریستن به پیشوای دادگر عبادت است، نگاه دلسوزانه و مهرآمیز به پدر و مادر عبادت است و نگریستن به برادری که برای خدای عزوجل دوستش داری عبادت است. أمالی الطوسّی: ۴۵۴ / ۱۰۱۵.

حدیث۱۱۶

امام جعفر صادق (علیه السلام) : اذا أراد الله بعبد خیرا فقهه فی الدین؛ چون خدا خیر بنده ای خواهد، او را در دین دانشمند کند . اصول کافی ، ج ۱ ، ص ۳۹

حدیث۱۱۷

حضرت رسوا اکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: زمانی بر امّت من خواهد آمد که مردم از علماء گریزان شوند، همان طوری که گوسفند از گرگ گریزان است، خداوند چنین جامعه‌ای را به سه نوع عذاب مبتلا می گرداند: ۱ ـ برکت و رحمت خود را از اموال ایشان برمی‌دارد. ۲ ـ حکمفرمائی ظالم و بی مروّت را بر آن ها مسلّط می گرداند. ۳ ـ هنگام مرگ و جان دادن، بی‌ایمان از این دنیا خواهند رفت. مستدرک الوسائل: ج ۱۱، ص ۳۷۶، ح ۱۳۳۰۱

حدیث۱۱۸

امام صادق علیه‌السلام می فرمایند: مردم هر شهری به سه چیز نیازمندند که در امور دنیا و آخرت خود به آنها رجوع کنند و اگر آن سه را نداشته باشند گرفتار سرگردانی می‌شوند: دین‌شناسِ داناي پرهیزکار، حاکم نیکوکاری که مردم از او اطاعت کنند و پزشک دانای مورد اعتماد. تحف العقول، ص ۳۲۱.

حدیث۱۱۹

پیامبراکرم صلی‌اللهعلیه‌وآله وسلم می فرمایند: صِنْفانِ مِنْ اُمَّتی اذا صَلُحا صَلُحَتْ اُمَّتی وَ اذا فَسَدا، فَسَدَتْ اُمَّتی، قیلَ یا رَسولَ اللّهِ وَ مَنْ هُما؟ قالَ: اَلْفُقَهاءُ وَ الْاُمَراءُ؛ دو گروه از امّت من اگر صالح شوند، امّتم صالح می‌شوند و اگر فاسد شوند، امّتم فاسد می‌شوند. عرض شد ای رسول خدا آن دو گروه کدامند؟ فرمودند: عالمان و حاکمان. خصال، ص ۳۷.

حدیث۱۲۰

امام صادق علیه‌السلام : یُهلِکُ اللّه سِتّا بِسِتٍّ : الاُمَراءَ بالجَورِ ، والعَربَ بالعَصَبیَّةِ ، والدَّهاقِینَ بالکِبرِ ، والتُّجّارَ بالخِیانَةِ ، وأهلَ الرُّستاقِ بالجَهلِ ، والفُقَهاءَ بالحَسَدِ ؛ خداوند شش گروه را به سبب شش خصلت نابود می کند : فرمانروایان را به سبب ستمگری ، عرب‌ها را به سبب تعصّب ، ملاّکان را به سبب کبر ، بازرگانان را به سبب خیانت ، روستاییان را به سبب نادانی و فقیهان را به سبب حسادت . بحار الأنوار : ۷۸ / ۲۰۷ / ۶۷

حدیث۱۲۱

امام علی علیه‌السلام : أبغَضُ العِبادِ إلی اللّه سبحانه العالِمُ المُتَجَبِّرُ ؛ منفورترین بندگان نزد خدای سبحان دانشمند زورگو است . غرر الحکم : ۳۱۶۴ منتخب میزان الحکمة : ۷۶

حدیث۱۲۲

امام عسکری علیه‌السلام: فی صِفَةِ عُلَماءِ السُّوءِ: وهُم أضَرُّ عَلی ضُعَفاءِ شیعَتِنا مِن جَیشِ یَزیدَ عَلی الحُسَینِ بنِ عَلِیٍّ علیهما السلام و أصحابِهِ ، فإنَّهُم یَسلُبونَهُمُ الأرواحَ والأموالَ ، وهؤلاءِ عُلَماءُ السُّوءِ ... یُدخِلونَ الشَّکَّ والشُّبهَةَ عَلی ضُعَفاءِ شیعَتِنا فیُضِلّونَهُم ؛ امام عسکری علیه‌السلام در وصف علمای بدکردار فرمودند: زیان آنها برای شیعیان ناتوان (و آسیب‌پذیر) ما بیشتر از زیان سپاه یزید برای حسین بن علی علیهماالسلام و یاران اوست ؛ زیرا آنها جان و مال ایشان را گرفتند و این علمای بدکردار ... در دل شیعیان ناتوان ما شکّ و شبهه می‌اندازند و گمراهشان می‌کنند . الإحتجاج : ۲ / ۵۱۲ / ۳۳۷

حدیث۱۲۳

امـام صادق علیه‌السـلام : مَلعونٌ مَلعونٌ عالِمٌ یَؤمُّ سُلطانا جائرا ، مُعینا لَهُ عَلی جَورِهِ ؛ ملعون است، ملعون است، آن عالمی که پیشوای سلطانی ستمگر باشد و او را در ستمگریش یاری دهد. بحار الأنوار : ۷۵ /۳۸۱ /۴۵

حدیث۱۲۴

پیـامبر خـدا صـلی الله علیـه و آلـه و سـلّم : مَنِ ازدادَ عِلمـا ولَم یَزدَدْ هُـدیً ، لَم یَزدَدْ مِنَ اللّه إلاّ بُعـدا ؛ هر که علمش فزونی گیرد و هدایتش افزون نشود ، جز بر دوری او از خدا افزوده نگردد . تنبیه الخواطر : ۲ / ۲۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۴

حدیث۱۲۵

امـام علی علیه‌السـلام : قَصَمَ ظَهری عـالِمٌ مُتَهَتِّکٌ، وجاهِـلٌ مُتَنَسِّکٌ، فالجاهِـلُ یَغُشُّ النّاسَ بِتَنَسُّکِهِ،والعالِمُ یُنَفِّرُهُم بِتَهَتُّکِهِ ؛ دانـشـمند پـرده‌در و عابد نـادان ، پشـت مـرا شکستند؛ زیرا نادان با عبادت خود مردم را فریب می‌دهد و دانشمند با تباهکاریهای خود آنان را فراری می‌دهد . منیه المرید : ۱۸۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۰۲

حدیث۱۲۶

امام صادق علیه‌السلام : أشَدُّ النّاسِ عَذاباعالِمٌ لا یُنتَفَعُ مِن عِلمِهِ بِشَیءٍ ؛ در میان مردمان (گنهکار) سخت‌ترین عذاب را عالمی دارد که از علم خود کمترین سودی نبرد . بحار الأنوار : ۲ / ۳۷ / ۵۳

حدیث۱۲۷

امام صادق علیه‌السلام : مامِن أحَدٍ یَموتُ مِن المؤمنینَ أحَبَّ إلی إبلیسَ مِن مَوتِ فَقیهٍ؛ برای شیطان ، مرگ هیچ مؤمنی خوشایندتر از مرگ یک فقیه نیست. الکافی : ۱ / ۳۸ / ۱ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۵۴

حدیث۱۲۸

امـام رضـا علیه‌السـلام : من علامـاتِ الفِقهِ الحِلمُ والعِلمُ والصَّمتُ؛ از نشانه‌هـای فقـاهت (و دین فهمی)، بردباری و دانش و خاموشـی است. الاختصاص : ۲۳۲ منتخب میزان الحکمهٔ : ۴۵۴

حدیث۱۲۹

امـام علی علیه‌السـلام : ألا اُخبِرُکُم بالفَقیهِ حَقِّ الفَقیهِ؟ مَن لم یُرَخِّصِ الناسَ فی مَعاصِی اللّه ، ولم یُقَنِّطْهُم مِن رَحمَـةِ اللّه ، ولم یُؤمِنْهُم مِن مَکرِ اللّه ، ولم یَدَعِ القرآنَ رَغبَةً عَنهُ إلی ما سِواهُ ؛ آیا شما را از فقیهِ حقیقی آگاه نکنم ؟ کسی که در معاصی خدا به مردم جواز ندهـد و از رحمت خـدا نومیـدشان نکنـد و از مکر و عـذاب خـدا آسوده خاطرشان نسازد و از قرآن ، به چیز دیگر رو نکند . تحف العقول : ۲۰۴

حدیث۱۳۰

امام کاظم علیه‌السـلام : فَضلُ الفَقیهِ عَلَی العابِدِ کَفَضلِ الشَّمسِ عَلَی الکواکِبِ ، ومَن لم یَتَفَقَّهْ فی دِینِهِ لم یَرضَ اللّه‌لَهُ عَمَلاً ؛ برتری فقیه بر عابد ، همچون برتری خورشـید است بر سـتارگان و هر که در دین خود دانا نشود ، خداوند هیچ عملی از او را نپسندد . بحار

الأنوار : ۷۸ / ۳۲۱ / ۱۹

حدیث۱۳۱

رسولُ اللّه صـلی الله علیه و آله و سـلّم : فَقیهٌ واحِدٌ أشَدُّ علی إبلیسَ مِن ألفِ عابِدٍ ؛ وجود یک فقیه برای ابلیس ، سخت‌تر از هزار عابد است . بحار الأنوار : ۱ / ۱۷۷ / ۴۸

حدیث۱۳۲

امام علی علیه‌السلام فرمودند: إذا رَأیتَ عالِما فَکُن لَهُ خادِما ؛ هر گاه دانشمندی را دیدی، به او خدمت کن . غرر الحکم : ۴۰۲

حدیث۱۳۳

رسولُ اللّه صـلی الله علیه و آله و سلّم : مَنِ استَقبَلَ العُلَماءَ فقَدِ استَقبَلَنی ، ومَن زارَ العُلَماءَ فقَد زارَنی ،ومَن جالَسَ العُلَماءَ فقَد جالَسَنی ، ومَن جالَسَنی فَکأنَّما جالَسَ رَبّی ؛ هر که به استقبال دانشمندان رود ، مرا استقبال کرده است و هرکه به دیدار دانشمندان رود ، مرا دیـدار کرده است و هرکه بـا دانشـمندان نشـیند ، با من نشسـته است و هر که با من نشـیند ، چنان است که با پرودگار من همنشـینی کرده باشد . کنز العمّال : ۲۸۸۸۳

حدیث۱۳۴

امام علی علیه‌السلام : مَن وَقَّرَ عالِما فقَد وَقَّرَ رَبَّهُ ؛ هر که دانشمندی را احترام نهد خدا را احترام کرده است . غرر الحکم : ۸۷۰۴

حدیث۱۳۵

لَنْ تَبْقَی الاَرْضُ اِلّا وَ فیها عالِمٌ یَعْرِفُ الْحَقَّ مِنَ الباطِلِ؛ هرگز زمین باقی نمی‌مانـد مگر آن که در آن دانشـمندی وجود دارد که حق را از باطل می‌شناسد. محاسن، ج ۱، ص ۲۳۴

حدیث۱۳۶

رسول اکرم صـلی الله علیه و آله و سـلم می فرماینـد: اِنَّ شَرَّ النّاسِ عِنْدَ اللّهِ تَعالی یَوْمَ القیامَـهِ عالِمٌ لا یَنْتَفِعُ بِعِلْمِهِ؛ بـدترین مردم نزد خداوند در روز قیامت عالمی است که از علم خود بهره نگیرد. امالی، الطوسی، ص ۵۲۷.

حدیث۱۳۷

پیامبراکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله : اَ لْمُفْتونَ سادَةُ الْعُلَماءِ وَ الْفُقَهاءُ قادَةٌ اُخِذَ عَلَیْهِمْ اَداءُ مَواثیقِ الْعِلْمِ وَ الْجُلوسُ اِلَیْهِمْ بَرَکَةٌ وَ النَّظَرُ اِلَیْهِم نورٌ؛ فتوا دهندگان بزرگانِ دانشمندان‌اند و فقیهان پیشوایانی که از آنان بر ادای پیمان علم تعهد گرفته شده است، نشستن نزد آنان برکت است و نگاه به آنان روشنی است. تاریخ بغداد، ج ۴، ص ۱۵۹

حدیث۱۳۸

امام باقر علیه السلام می فرمایند: اَلْحِلْمُ لِباسُ الْعالِمِ فَلا تَعْرَیَنَّ مِنْهُ؛ بردباری لباس عالم است، پس تو خود را از آن عریان مدار. کافی، ج ۸، ص ۵۵ .

حدیث۱۳۹

رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند : آفت دین سه چیز است : دانای بدکار، پیشوای ستم کار و مجتهد نادان. (نهج الفصاحه ، ح ۴)

حدیث۱۴۰

امام صادق علیه السلام فرمودند : مردم به سه دسته شوند : دانشمند و دانشجو و خاشاك روی آب ، ما دانشمندانیم و شیعیان ما دانشجویان و مردم دیگر خاشاك روی آب. اصول كافی جلد ۱ ص ۴۱

حدیث۱۴۱

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: با دانشمندان هم نشین شو تا نیکبخت شوی. غررالحکم ، باب همنشینی

حدیث۱۴۲

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: کسی مانند نادانان ، به دشمنی دانشمندان بر نخواسته است. غررالحکم ، باب جهل

حدیث۱۴۳

امام علی(علیه السلام) می فرمایند: جاهل ، درستی نظر و اندیشه اش همانند لغزش عالم و داناست. غررالحکم ، باب جهل

حدیث۱۴۴

پیامبراکرم صلی‌الله علیه و آله و سلم می فرمایند: اَلا اِنَّ شَرَّ الشَّرِّ شِرارُ الْعُلَماءِ وَ اِنَّ خَیْرَ الخَیْرِ خیارُ الْعُلَماءِ؛ بدانید که بدترین بدها، علمای بدند و بهترین خوبان علمای خوبند. منیهٔ المرید، ص ۱۳۷.

حدیث۱۴۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند: لا یَنْبَغی لِمَنْ لا یَتَّقی مَلامَةَ الْعُلَماءِ وَ ذَمِّهِمْ اَنْ یُرْجی لَهُ خَیْرُ الدُّنْیا وَ الْآخِرَةِ؛ کسی که از سرزنش و نکوهش علما پروا نمی کند، نمی‌توان به خیر دنیا و آخرت او امید داشت. تحف العقول، ص ۳۶۴ .

حدیث۱۴۶

امام علی (علیه السلام): لَولا... ما اَخَذَ اللّه عَلَی الْعُلَماءِ اَلّا یُقارّوا عَلی کِظَّةِ ظالِم وَ لا سَغَبِ مَظْلوم لَاَلْقَیْتُ حَبْلَها عَلی غارِبِها؛ اگر خداوند از علما پیمان نگرفته بود که با پرخوری ظالم و گرسنگی مظلوم آرام نگیرند، زمام خلافت را به حال خود رها می کردم. نهج البلاغه، از خطبه ۳.

حدیث۱۴۷

امام علی (علیه السلام): زَلَّةُ الْعالِمِ كَانْكِسارِ السَّفينَةِ تَغْرَقُ و تُغْرِقُ مَعَها غَيْرَها؛ لغزش عالم، مانند شکستن کشتی است. خود، غرق می‌شود و دیگران را هم با خود غرق می‌کند. غرر الحکم ، ح ۵۴۷۴.

حدیث۱۴۸

پیامبر اکرم (صلی الله و علیه و آله): ما مِنْ عالِمٍ اَو مُتَعَلِّمٍ يَمُرُّ بِقَرْيَةٍ مِنْ قُرَى الْمُسْلِمينَ اَو بَلْدَةٍ مِنْ بِلادِ الْمُسْلِمينَ وَ لَمْ يَأْكُلْ مِنْ طَعامِهِمْ وَ لَمْ يَشْرَبْ مِنْ شَرابِهِمْ وَ دَخَلَ مِنْ جانِبٍ وَ خَرَجَ مِنْ جانِبٍ اِلاّ رَفَعَ اللّه تَعالى عَذابَ قُبورِهِمْ اَرْبَعينَ يَوْما؛ هیچ دانشمند و یا دانش‌اندوزی از روستایی از روستاها و یا شهری از شهرهای مسلمانان نمی‌گذرد و از خوراک آنان نمی‌خورد و از نوشیدنی آنان نمی‌نوشد و از یک طرف وارد نمی‌شود و از طرف دیگر خارج نمی‌گردد، جز آنکه خدای متعال عذاب قبرهایشان را تا چهل روز بر می‌دارد. جامع الأخبار ، ص ۵۰۷، ح ۱۴۰۵.

حدیث۱۴۹

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): لا تَجْلِسوا مَعَ كُلِّ عالِمٍ، اِلاّ عالِماً يَدْعوكُمْ مِنْ الخَمْسِ اِلى الْخَمْسِ : مِنَ الشَّكِّ اِلَى الْيَقينِ، وَ مِنَ الْعَداوَةِ اِلَى النَّصيحَةِ وَ مِنَ الْكِبْرِ اِلَى التَّواضُعِ وَ مِنَ الرِّياءِ اِلَى الاِْخْلاصِ وَ مِنَ الرَّغْبَةِ اِلَى الزُّهْدِ؛ با هر عالمی ننشینید، مگر عالمی که شما را از پنج چیز به پنج چیز دعوت کند: از شکّ به یقین، از دشمنی به خیرخواهی، از تکبر به تواضع، از ریا به اخلاص و از علاقه به دنیا به بی‌اعتنایی به آن. تاریخ بغداد ، ج ۵، ص ۷۰، ح ۲۴۲۱.

حدیث۱۵۰

جالِسِ الْعُلَماءَ يَزْدَدْ عِلْمُكَ وَ يَحْسُنْ اَدَبُكَ وَ تَزْكُ نَفْسُكَ؛ با علما هم‌نشین باش، تا علمت زیاد و ادبت نیکو و جانت پاک گردد. غرر الحکم ، ح ۴۷۸۶.

حدیث۱۵۱

امام باقر (علیه السلام): اَلْعُلَماءُ فى اَنْفُسِهِمْ خانَةٌ اِنْ كَتَمُوا النَّصيحَةَ اِنْ رَاَوْا تائِها ضالاًّ لا يَهْدونَهُ اَوْ مَيِّتا لا يُحْيونَهُ فَبِئْسَ ما يَصْنَعونَ لِاَنَّ اللّه تَبارَكَ وَ تَعالى اَخَذَ عَلَيْهِمُ الْميثاقَ فِى الْكِتابِ اَنْ يَاْمُروا بِالْمَعْروفِ وَ بِما اُمِروا بِهِ وَ اَنْ يَنْهَوْا عَمّا نُهوا عَنْهُ وَ اَنْ يَتَعاوَنوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوى وَ لا يَتَعاوَنوا عَلَى الاِْثْمِ وَ الْعُدْوانِ؛ اگر دانشمندان نصیحت را پنهان دارند، خیانت کرده‌اند. اگر سرگشته گمراهی را دیدند و او راراهنمایی نکردند و یا (دل) مرده‌ای را زنده ننمودند، وه که چه کار زشتی کرده‌اند! چون خداوند تبارک و تعالی در کتاب از ایشان پیمان گرفته که به معروف و آنچه فرمان یافته‌اند فرمان دهند و از آنچه نهی شده‌اند نهی کنند و بر نیکوکاری و پرهیزکاری، یکدیگر را یاری کنند و در گناه و ستم یکدیگر را یاری نکنند. کافی ، ج ۸، ص ۵۴، ح ۱۶.

حدیث۱۵۲

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): اِنَّ لُقْمانَ قالَ لاِبْنِهِ : يا بُنَىَّ عَلَيْكَ بِمَجالِسِ الْعُلَماءِ وَ اسْتَمِعْ كَلامَ الْحُكَماءِ فَاِنَّ اللّه يُحْيِى الْقَلْبَ الْمَيِّتَ بِنورِ الْحِكْمَةِ كَما يُحْيِى الاَْرْضَ الْمَيتَةَ بِوابِلِ الْمَطَرِ؛ لقمان به پسرش گفت: فرزندم! همواره در مجلس دانشمندان باش و

سخنان حکیمان را بشنو، که خداوند، دل مرده را به نور حکمت زنده می‌کند؛ همان گونه که زمین مرده را با باران سیل‌آسا، زنده می‌گرداند. معجم الکبیر ، ج ۸، ص ۱۹۹

حدیث ۱۵۳

امام علی علیه‌السلام می فرمایند: تِسْعَةُ اَشْیاءَ قَبیحةٌ وَ هِیَ مِنْ تِسْعَةٍ اَنْفُسٍ اَقبَحُ مِنها مِنْ غَیْرِهِمْ: ضیقُ الذَّرْعِ مِنَ الْمُلوکِ وَ الْبُخْلُ مِنَ الْاَغْنیاءِ وَ سُرْعَةُ الْغَضَبِ مِنَ الْعُلَماءِ وَ الصِّبا مِنَ الْکُهولِ وَ الْقَطیعَةُ مِنَ الرُّؤوسِ وَ الْکِذْبُ مِنَ الْقُضاةِ وَ الزَّمانَةُ مِنَ الْاَطِبّاءِ وَ الْبَذاءُ مِنَ النِّساءِ وَ الطَّیشُ مِن ذَوِی السُّلْطانِ؛ نُه چیز زشت است، اما از نه گروه زشت‌تر: درماندگی و ناتوانی از دولتمردان؛ بخل از ثروتمندان؛ زود خشمی از دانشمندان؛ حرکات بچگانه از میانسالان؛ جدایی حاکمان از مردم؛ دروغ از قاضیان؛ بیماری کهنه از پزشکان؛ بدزبانی از زنان و سختگیری و ستمگری از سلاطین. دعائم الإسلام، ج ۱، ص ۸۳

حدیث ۱۵۴

امام صادق علیه‌السلام می فرمایند : لَسْتُ اُحِبُّ اَنْ اَرَی الشّابَّ مِنْکُمْ اِلّا غادیاً فی حالَیْنِ : اِمّا عالِماً اَوْ مُتَعَلِّما ، فَاِنْ لَمْ یَفْعَلْ فَرَّطَ ، فَاِنْ فَرَّطَ ضَیَّعَ ، وَ اِنْ ضَیَّعَ اَثِمَ ، وَ اِنْ اَثِمَ سَکَنَ النّارَ وَ الَّذی بَعَثَ مُحَمَّدا بِالْحَقِّ ؛ دوست ندارم جوانانِ شما را جز در دو حالت ببینم : دانشمند یا دانش‌اندوز . اگر جوانی چنین نکند ، کوتاهی کرده و اگر کوتاهی کرد ، تباه ساخته و اگر تباه ساخت ، گناه کرده است و اگر گناه کند ، سوگند به آن کس که محمّد صلی‌الله‌علیه‌وآله را به حق برانگیخت ، دوزخ‌نشین خواهد شد . امالی طوسی ، ص ۳۰۳، ح ۶۰۴ .

حدیث ۱۵۵

امام صادق علیه السلام می فرمایند: إنَّ العالِمَ إذا لَم یَعمَل بِعِلمِهِ زَلَّت مَوعِظَتُهُ عَنِ القُلوبِ کَما یَزِلُّ المَطَرُ عَنِ الصَّفا؛ هرگاه عالم به علمش عمل نکند. [اثر]موعظه‌اش از دل‌ها زایل می‌شود ؛ آن چنان که باران از روی سنگ صاف می‌لغزد. الکافی : ج ۱ ، ص ۴۴

حدیث ۱۵۶

رسول اکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إذا ظَهَرتِ البِدَعُ فی اُمّتی فلْیُظهِرِ العالِمُ علمَهُ ، فمَن لَم یَفعل فعَلَیهِ لَعنةُ اللّه؛ هرگاه بدعت‌ها در میان امت من آشکار شد، بر عالم است که علمش را آشکار کند و هر کس نکند، لعنت خدا بر او. الکافی : ج ۱ ، ص ۵۴ ، ح ۲

حدیث ۱۵۷

امام علی (علیه السلام) فرمودند: اَلعالِمُ مَن لا یَشبَعُ مِنَ العِلمِ وَ لا یَتَشَبَّعُ بِهِ؛ دانشمند، کسی است که از دانش، سیری نپذیرد و به سیری از آن نیز وانمود نکند. غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۷۴۰

حدیث ۱۵۸

امام علی (علیه السلام) می فرمایند: جالِسِ العُلَماءَ یَزدَد عِلمُکَ وَ یَحسُن اَدَبُکَ وتَزکُ نَفسُکَ با علما معاشرت کن تا علمت زیاد، ادبت نیکو و جانت پاک شود. اعلام الدین، ص ۹۶

حدیث۱۵۹

امام علی (علیه السلام) فرمودند: جالِس العُلَماءَ یزدَد عِلمُک وَ یحسُن اَدَبُک وتَزک نَفسُک؛ با علما معاشرت کن تا علمت زیاد، ادبت نیکو و جانت پاک شود. مطالب السؤول، ص ۴۹

حدیث۱۶۰

امام صادق (علیه السلام) فرمودند: لا ینبَغی لِمَن لا یتَّقی مَلامَةَ العُلَماءِ وَ ذَمِّهِم اَن یرجی لَهُ خَیرُ الدُّنیا وَ الآخِرَةِ کسی که از سرزنش و نکوهش علما پروا نمی‌کند، نمی‌توان به خیر دنیا و آخرت او امید داشت. (تحف العقول، ص ۳۶۴)

حدیث۱۶۱

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: اَلحِلمُ لِباسُ العالِمِ فَلا تَعرَینَّ مِنهُ بردباری لباس عالم است، پس تو خود را از آن عریان مدار. (کافی، ج ۸، ص ۵۵)

حدیث۱۶۲

امام حسین علیه السلام فرمودند: من دلائل العالم إنتقادهُ لحدیثه و علمه بحقائق فنون النظر. از نشانه های عالم ، نقد سخن و اندیشه خود و آگاهی از نظرات مختلف است . (بحارالانوار،ج۷۸،ص۱۱۹)

حدیث۱۶۳

امام محمدباقر علیه السلام فرمودند: عالم ینتفع بعلمه افضل من سبعین الف عابد دانشمندی که از علمش سود برند ، از هفتاد هزار عابد بهتر است . (بحارالانوار،ج۷۵ ،ص۱۷۳)

حدیث۱۶۴

امام علی علیه السلام فرمودند: رُبَّ عالِمٍ قَدْ قَتَلَهُ جَهْلُهُ ، وَ عِلْمُهُ مَعَهُ لا ینْفَعُهُ. چه بسیارند دانشمندانی که جهلشان آنها را کشته در حالی که علمشان با آنهاست، اما به حالشان سودی نمی دهد. (ارشاد ص۱۴۴)

حدیث۱۶۵

امام علی (علیه السلام): ... زَلَّةُ الْعالِمِ کَانْکِسارِ السَّفینَةِ تَغْرَقُ و تُغْرِقُ مَعَها غَیرَها؛ لغزش عالم، مانند شکستن کشتی است. خود، غرق می‌شود و دیگران را هم با خود غرق می‌کند. غرر الحکم ، ح ۵۴۷۴.

حدیث۱۶۶

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله): لا تَجْلِسوا مَعَ کُلِّ عالِمٍ، اِلاّ عالِماً یدْعوکُمْ مِنْ الخَمْسِ اِلی الْخَمْسِ : مِنَ الشَّکِّ اِلَی الْیقینِ، وَ مِنَ الْعَداوَةِ اِلَی النَّصیحَةِ وَ مِنَ الْکِبْرِ اِلَی التَّواضُعِ وَ مِنَ الرّیاءِ اِلَی الْاِخْلاصِ وَ مِنَ الرَّغْبَةِ اِلَی الزُّهْدِ؛ با هر عالمی ننشینید، مگر عالمی که

شما را از پنج چیز به پنج چیز دعوت کند: از شکّ به یقین، از دشمنی به خیرخواهی، از تکبر به تواضع، از ریا به اخلاص و از علاقه به دنیا به بی‌اعتنایی به آن. تاریخ بغداد ، ج ۵، ص ۷۰، ح ۲۴۲۱.

حدیث۱۶۷

امام علی (علیه السلام): جالِسِ الْعُلَماءَ یَزْدَدْ عِلْمُکَ وَ یَحْسُنْ اَدَبُکَ وَ تَزْکُ نَفْسُکَ؛ با علما هم‌نشین باش، تا علمت زیاد و ادبت نیکو و جانت پاک گردد. غرر الحکم ، ح ۴۷۸۶.

حدیث۱۶۸

امام رضا (علیه السلام): رَحِمَ اللّه‌عَبْدا اَحیا اَمْرَنا ... یَتَعَلَّمُ عُلومَنا وَ یُعَلِّمُهَا النّاسَ ، فَاِنَّ النّاسَ لَوْ عَلِموا مَحاسِنَ کَلامِنا لاَتَّبَعونا؛ رحمت خدا بر بنده‌ای را که امر ما را زنده کند. دانش‌های ما را فرا گیرد و به مردم بیاموزد. اگر مردم زیبایی‌های سخنان ما را می‌دانستند، از ما پیروی می‌کردند. معانی الأخبار ، ص ۱۸۰، ح ۱.

حدیث۱۶۹

امام سجاد (علیه السلام): لَوْ یَعْلَمُ النّاسُ ما فی طَلَبِ الْعِلْمِ لَطَلَبوهُ وَ لَو بِسَفْکِ الْمُهَجِ وَ خَوضِ اللُّجَجِ اِنّ اللّه‌ تَبارَکَ وَ تَعالی اَوحی اِلی دانیالَ : اِنّ اَمْقَتَ عَبیدی اِلَیّ الْجاهِلُ الْمُسْتَخِفُّ بِحَقِّ اَهْلِ الْعِلْمِ ، التّارِکُ لِلاِْقْتِداءِ بِهِمْ وَ اِنّ اَحَبَّ عَبیدی اِلَیّ التَّقیُّ الطّالِبُ لِلثَّوابِ الْجَزیلِ اَللاّزِمُ لِلْعُلَماءِ التّابِعُ لِلْحُلَماءِ القابِلُ عَنِ الْحُکَماءِ؛ اگر مردم می‌دانستند که در جستجوی دانش چه چیزی [نهفته] است، بی‌گمان در پی آن می‌رفتند، حتّی اگر با ریخته شدن خون و فرو رفتن در اعماق دریا باشد. خدای تبارک و تعالی به دانیال وحی کرد: منفورترین بندگانم نزد من، نادانی است که حق اهل علم را سبک بشمارد و پیروی از ایشان را رها کند و محبوب‌ترین بندگانم نزد من، تقوا پیشه‌ای است که جویای پاداش فراوان، همراه دانشمندان، پیرو بردباران و پذیرای حکیمان باشد. کافی ، ج ۱، ص ۳۵، ح ۵.

حدیث۱۷۰

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله): اِنّ لُقْمانَ قالَ لاِبْنِهِ : یا بُنَیِّ عَلَیْکَ بِمَجالِسِ الْعُلَماءِ وَ اسْتَمِعْ کَلامَ الْحُکَماءِ فَاِنَّ اللّه‌ یُحْیِی الْقَلْبَ الْمَیِّتَ بِنورِ الْحِکْمَةِ کَما یُحْیِی الاَْرْضَ الْمَیتَةَ بِوابِلِ الْمَطَرِ؛ لقمان به پسرش گفت: فرزندم! همواره در مجلس دانشمندان باش و سخنان حکیمان را بشنو، که خداوند، دل مرده را به نور حکمت زنده می‌کند؛ همان گونه که زمین مرده را با باران سیل‌آسا، زنده می‌گرداند. معجم الکبیر ، ج ۸، ص ۱۹۹، ح ۷۸۱۰.

حدیث۱۷۱

امام هادی(علیه السلام) می فرمایند: اگر بعد از غیبت قائم ما نبود وجود علمایی که به سوی او (مردم را فرا) می خوانند و به وجود او رهنمون می شوند و با حجتهای الهی از دین او دفاع می کنند و بندگان ناتوان خدا را از دام ابلیس و پیروان او می رهانند، بی گمان همه ی مردم از دین خدا بر می گشتند. بحارالانوار/ج۲/ص۶.

حدیث۱۷۲

امام علی (علیه السلام)می فرمایند: العالم حی و إن کان میتا، الجاهل میت و ان حیا. عالم زنده است، گرچه مرده باشد؛ نادان مرده است، گرچه زنده باشد. غررالحکم/ ح۱۱۲۵.

حدیث۱۷۳

رسول اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: موت العالم ثلمهٔ فی الإسلام لا تسد ما اختلف الیل و النهار. در گذشت عالم، رخنه ای است در اسلام که، تا شب و روز در گردش است، هیچ چیز آن را جبران نمی کند. کنز العمال/ح ۲۸۷۶.

حدیث۱۷۴

حضرت امام صادق (علیه السلام) فرمودند: اذ کان یوم القیامه بعث الله عزوجل العالم و العابد، فاذا وقف بین یدی الله عزوجل قیل للعابد: انطلق الی الجنه، و قیل للعالم: فق، تشفع للناس بحسن تا دیبک لهم. چون روز قیامت شود، خدای عزوجل عالم و عابد را برانگیزد. چون آن دو در پیشگاه خدای عزوجل بایستند، به عابد گفته شود: به بهشت برو و به عالم گفته شود: بایست و بسبب آن که مردم را نیکو تربیت کردی، شفاعتشان کن. علل الشرایع/ ۳۹۴.

حدیث۱۷۵

حضرت امام باقر (علیه السلام) فرمودند: عالم ینفع بعلمه، افضل من سبعین الف عابد. دانشمندی که از علمش بهره ببرند، برتر از هفتاد هزار عابد است. میزان الحکمه/ ج۸/ص ۳۹۴۲.

حدیث۱۷۶

حضرت علی (علیه السلام) فرمودند: العلماء باقون ما بقی اللیل و النهار. تا گردش شب و روز هست، علما هستند. غررالحکم/ ج ۱۴۸۱.

حدیث۱۷۷

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: موت العالم ثلمه فی الاسلام لا تسد ما اختلف اللیل و النهار در گذشت عالم، رخنه ای است در اسلام که تا شب و روز در گردش است، هیچ چیز آن را جبران نمی کند. کنزالعمال/ ج ۲۸۷۶۰.

حدیث۱۷۸

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: العلماء مصابیح الارض، و خلفاء الانبیاء، و ورتنی و ورثه الانبیاء. علما چراغهای زمینند و جانشینان پیامبران و وارثان من و پیامبران هستند. کنز العمال/ ۲۸۶۷۷.

حدیث۱۷۹

قال الإمام الصادق (علیه السلام) : العالم لا یتکلم بالفضول. امام صادق (علیه السلام) فرمودند: دانا (و عالم)، زیاده گویی نمی کند. «مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۳۳، ح ۱۰۱۲۷»

کتاب و کتابخوانی

حدیث۱

امام علی(علیه السلام) فرمودند: مَن تَسَلّی بِالکُتُبِ لَم تَفُتهُ سَلوةٌ ؛ هرکه با کتاب آرامش یابد ، هیچ آرامشْ‌بخشی را از دست نداده است . غرر الحکم و درر الکلم، حدیث۸۱۲۶

شعر،خط و نوشتار

حدیث۱

پیامبر خدا(صلی الله علیه و آله): مَن ماتَ ومیراثُهُ الدَّفاتِرُ وَالْمَحابِرُ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ؛ هر که بمیرد و میراث او دفترها و دوات باشد، بهشت بر او واجب است. ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۷۲

حدیث۲

امام صادق(سلام الله علیه): اکتُبوا؛ فإنّکُم لا تَحفَظُونَ حتّی تَکتُبوا؛ بنویسید؛ تا ننویسید، حفظتان نمی‌شود. الکافی: ج ۱، ص ۵۲، ح ۹

حدیث۳

قال الصّادق علیه السّلام : مَنْ قالَ فینا بَیْتَ شِعْرٍ بَنَی اللّهُ لَهُ بَیْتاً فِی الْجَنَّةِ؛ امام صادق علیه السّلام فرمودند: هرکس در راه ما و برای ما یک بیت شعر بسراید، خداوند برای او خانه ای در بهشت ، بنا می کند. وسائل الشیعه ، ج ۱۰، ص ۴۶۷

حدیث۴

امام صادق علیه‌السلام : ما قالَ فِینا قائلٌ بَیتا مِن الشِّعرِ حتّی یُؤَیِّدَ بِرُوحِ القُدُسِ؛ هیچ سراینده‌ای درباره ما بیت شعری نگفت، جز آن که روح القدس کمکش کرد . عیون أخبار الرِّضا علیه‌السلام : ۱ / ۷ / ۲

حدیث۵

امام صادق علیه‌السلام : مَن قالَ فِینا بَیتَ شِعرٍ بَنَی اللّه تعالی لَهُ بَیتا فی الجَنَّةِ؛ هرکه درباره ما یک بیت شعر بگوید ، خداوند متعال در بهشت یک خانه برایش بسازد . عیون أخبار الرِّضا علیه‌السلام : ۱ / ۷ / ۱

حدیث۶

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم : إنّ مِنَ الشِّعرِ لَحِکَما ، وإنّ مِنَ البَیانِ لَسِحرا ؛ برخی شعرها حکمت‌آمیز است و برخی بیانها افسونگر . أمالی الصدوق : ۴۹۵ / ۶

حدیث۷

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم: لَمّا سُئلَ عنِ الشُّعَراءِ: إنّ المُؤمِنَ مُجاهِدٌ بِسَیفِهِ ولِسانِهِ ، والذی نَفسی بیدِهِ لَکأنّما یَنضِحُونَهم

بِالنَّبلِ؛ - در پاسخ بــه سؤال از شاعران- : همانا مؤمن با شمشیر و زبان خود جهاد می کند ؛ سوگند به آن که جانم در دست اوست ، سخنان شاعران (مؤمن) چون تیری است که به دشمن می‌زنند . نور الثقلین : ۴/۷۰/۱۰۵

حدیث۸

امام علی (علیه‌السلام): افْتَحْ بَرْيَةَ قَلَمِکَ ، وأَسْمِکْ شَحْمَتَهُ ، وأَيْمِنْ قِطّتَکَ يَجُدْ خَطُّکَ؛ نوک قلمت را بشکاف و پره آن را ستبر گردان و آن را از راست برش بزن تا خطّت خوش شود . غرر الحکم : ۲۴۶۵

حدیث۹

امام علی (علیه‌السلام): فیما قالَ لِکاتِبِهِ عُبَیدِ اللّه بنِ أبی رافِعٍ-أَلِقْ دَواتَکَ ، وأطِلْ جِلْفَةَ قَلَمِکَ ، وَفَرِّجْ بَینَ السُّطورِ ، وقَرْمِطْ بَینَ الحُروفِ ، فإنَّ ذلکَ أجْدَرُ بصَباحَةِ الخَطِّ؛ - خطاب به کاتب خود عبیداللّه بن ابی رافع - :در دوات خود لیقه بگذار و نوک قلمت را دراز بتراش و میان خطها فاصله بگذار و حرفها را نزدیک هم بنویس ؛ زیرا این کار باعث زیبایی خط می‌شود . نهج البلاغه، حکمت ۳۱۵

حدیث۱۰

امام علی (علیه‌السلام) فرمودند: الخَطُّ لِسانُ اليَدِ ؛ خطّ ، زبانِ دست است . غرر الحکم : ۷۰۶

حدیث۱۱

سُئلَ رسولُ اللّه صلی الله علیه و آله و سلّم عنِ الخَطِّ ، فقالَ : عَلّمَهُ نَبیٌّ ، ومَن کانَ وافَقَهُ عَلِم؛ از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلّم درباره خطّ سؤال شد ، فرمود ند: پیامبری آن را تعلیم داد و همراهانش آموختند . الدرّ المنثور : ۷ / ۴۳۴

حدیث۱۲

امام صادق (علیه‌السلام) می فرمایند : لا تَدَعْ بسمِ اللّهالرّحمنِ الرّحیمِ وإن کانَ بعدَهُ شِعرٌ؛ بسم اللّه الرحمن الرحیم را فرو مگذار اگر چه قبل از (نوشتن) یک شعر باشد . الکافی : ۲ / ۶۷۲ / ۱

حدیث۱۳

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلّم) می فرمایند : بِسمِ اللّه الرّحمنِ الرّحیمِ مِفتاحُ کلِّ کِتابٍ ؛ بسم اللّه الرحمن الرحیم ، سر آغاز هر نوشته‌ای است . الدرّ المنثور : ۱ / ۲۷

حدیث۱۴

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلّم) می فرمایند: مَن کَتَبَ عَنّی عِلما أو حَدیثالم یَزَلْ یُکتَبْ لَهُ الأجرُ ما بَقِیَ ذلکَ العِلمُ والحَدیثُ؛ هر کس دانشی یا حدیثی از من بنویسد تا آن دانش و حدیث باقی است ، برایش اجر نوشته شود . کنز العمّال : ۲۸۹۵۱

حدیث۱۵

اكتُبوا ؛ فإنّكُم لا تَحفَظُونَ‌حتّى تَكتُبوا؛ بنويسيد ؛ زيرا تا ننويسيد ، حفظ نمى‌كنيد . الكافى : ۱ / ۵۲ / ۹

حديث۱۶

پيامبر خـدا (صـلى الله عليه و آله و سـلّم) فرمودند: اكتُبُوا العِلمَ قبلَ ذَهابِ العُلَماءِ ، وإنّما ذَهابُ العِلمِ بِمَوتِ العُلَماءِ؛ دانـش را ، پـيش از درگـذشت دانشمندان ، بنويسيد ؛ زيرا با مرگ دانشمندان ، دانش (آنان) نيز مى‌رود . كنز العمّال : ۲۸۷۳۳

حديث۱۷

پيامبر خدا صلى الله عليه و آله و سلّم : قَيِّدُوا العِلمَ بالكِتابِ؛ علم را ، با نوشتن در بند كشيد . كنز العمّال : ۲۹۳۳۲

حديث۱۸

امام على عليه‌السلام : عُقولُ الفُضَلاءِ فى أطرافِ أقلامِها ؛ خردهاى دانشمندان ، در نوک قلم‌هاى آنهاست . غرر الحكم : ۶۳۳۹

حديث۱۹

امام على عليه‌السـلام : كِتابُ الرجُلِ عُنوانُ عَقلِهِوبُرهانُ فَضلِهِ ؛ نوشته (و نامه) انسان ، نشانِ خِرد او و دليل فضل اوست . غرر الحكم : ۷۲۶۰ منتخب ميزان الحكمۀ : ۴۸۲

حديث۲۰

امام على عليه‌السلام : رَسولُكَ تَرجُمانُ عَقلِكَ ، وكِتابُكَ أبلَغُ ما يَنطِقُ عَنكَ؛ فرستاده تو ، ترجمان خرد توست ونوشته‌ات ، رساترين سخنگوى تو . نهج البلاغه، حكمت ۳۰۱

حديث۲۱

پيامبراكرم(صلّى الله عليه و آله و سلم) مى فرمايند: كرم الكتاب ختمه؛ اعتبار نامه به مهر است. نهج الفصاحه

حديث۲۲

پيامبراكرم(صـلّى الله عليه و آله و سـلم) مى فرمايند: الشّعر بمنزله الكلام فحسـنه حسن الكلام و قبيحه قبيح الكلام؛ شـعر چون سخن است شعر نيک سخن نيک است و شعر بد سخن بد است. نهج الفصاحه

حديث۲۳

پيامبراكرم(صـلّى الله عليه و آله و سـلم) مى فرماينـد: الخطّ الحسن يزيـد الحقّ وضـحا؛ خط نيكو وضوح حق را افزون مى كنـد. نهج الفصاحه

حديث۲۴

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: حقّ الولد علی والده أن یحسّن اسمه و یزوّجه إذا أدرک و یعلّمه الکتاب؛ حق پسر بر پدر آن ست که نام او را نیک کند و همین که به بلوغ رسید زنش دهد و خط نوشتن بدو بیاموزد. نهج الفصاحه

حدیث۲۵

پیامبراکرم(صلّی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: إنّ لجواب الکتاب حقّا کردّ السّلام؛ جواب نامه مانند جواب سلام لازم است. نهج الفصاحه

حدیث۲۶

قالَ الإمامُ الْحَسَنُ الْمُجتبی - عَلَیْهِ السَّلام - : تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ، فَإنْ لَمْ تَسْتَطیعُوا حِفْظَهُ فَاکْتُبُوهُ وَ ضَعُوهُ فی بُیُوتِکُمْ؛ امام حسن مجتبی - علیه السلام - فرمودند: علم و دانش را ـ از هر طریقی ـ فرا گیرید، و چنانچه نتوانستید آن را در حافظه خود نگه دارید، ثبت کنید و بنویسید و در منازل خود در جای مطمئن قرار دهید. احقاق الحقّ، ج ۱۱، ص ۲۳۵

حدیث۲۷

پیامبراکرم صلی الله علیه وآله وسلم می فرمایند: اِسْتَنْزِلُوا الرِّزْقَ بِالصَّدقَةِ وَ الْبُکورُ مُبارَکٌ یَزیدُ فی جَمیعِ النِّعَمِ خُصوصاً فِی الرِّزْقِ وَ حُسْنُ الْخَطِّ مِنْ مَفاتیحِ الرِّزْقِ وَ طیبُ الْکَلامِ یَزیدُ فِی الرِّزْقِ؛ با صدقه دادن روزی را فرود آورید، سحرخیزی با برکت است و همه نعمت‌ها، مخصوصاً روزی را زیاد می کند، خط زیبا از درهای رزق است و خوش‌زبانی [هم] روزی را زیاد می کند. بحارالأنوار، ج ۷۶، ص ۳۱۸.

حدیث۲۸

پیامبراکرم صلی‌اللهعلیه‌وآله می فرمایند: بِسمِ اللّهِ الرَّحمنِ الرَّحیمِ مِفتاحُ کُلِّ کِتابٍ؛ بسم اللّه الرحمن الرحیم، کلید هر نوشته‌ای است. الجامع الصغیر، ج ۱، ص ۴۸۱ .

حدیث۲۹

پیامبراکرم صلی‌اللهعلیه‌وآله می فرمایند: مَن کَتَبَ بِسمِ اللّهِ الرَّحمنِ الرَّحیمِ فَجَوَّدَهُ تَعظیما لِلّهِ غَفَرَ اللّهُ لَهُ؛ هر کس بسم اللّه الرحمن الرحیم را برای بزرگداشت خداوند زیبا بنویسد، خداوند او را می‌بخشد. بحارالأنوار، ج ۹۲، ص ۳۵ .

حدیث۳۰

امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: من انشد فی الحسین بیتا من شعر فبکی و ابکی عشره فله لهم الجنه. هر کسی درباره حسین (علیه السلام) بیتی شعر بسراید و خود بگیرد و ده نفر را بگریاند، برای او و آن ده نفر بهشت باشد. ثواب الاعمال/ ج ۱۱۰.

حدیث۳۱

امام علی علیه‌السلام : عُقولُ الفُضَلاءِ فی أطرافِ أقلامِها ؛ خردهای دانشمندان ، در نوک قلم‌های آنهاست . غرر الحکم : ۶۳۳۹ منتخب میزان الحکمة : ۴۸۲

جدل و مراء

حدیث۱

قالَ أمِیرِ الْمُؤْمِنینَ – علیه السّلام – : إیّاکمْ وَ الْجِدالَ فَإنَّهُ یُورِثُ الشَّک فِی دِینِ الله. أمیرالمؤمنین – علیه السّلام – فرمودند: بپرهیز از جدل، زیرا جدل موجب شک و تردید در دین خدا می شود. بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۹

حدیث۲

عَنْ أمِیرِ الْمُؤْمِنینَ – علیه السّلام – قالَ: یا کمَیْل إیّاک وَ الْمِراءَ فَإنَّک تُغْرِی بِنَفْسِک السُّفَهاءَ إذا فَعَلْتَ وَ تُفْسِدُ الْإخاءَ. أمیرالمؤمنین – علیه السّلام – فرمودند: ای کمیل! بپرهیز از جدل، زیرا با دست خود سفیهان را بر آن داشتی تا آزارت کنند و نیز (جدل) اخوت و دوستی را از میان می برد. «بحار الأنوار، ج۲، ص ۱۳۹»

حدیث۳

عَن الامام الرضا – علیه السّلام – قالَ: الْمِراءُ فِی کتابِ اللهِ کفْرٌ. امام رضا – علیه السّلام – فرمودند: مراء (جدال لفظی بر اساس هوای نفس) از دیدگاه قرآن «کفر» است. «وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۱۵۰»

حدیث۴

قال الامام الرضا – علیه السّلام – : لا تُمارِیَنَ الْعُلَماءَ فَیَرْفُضُوک وَ لا تُمارِیَنَّ السُّفَهاءِ فَیَجْهَلُوک. امام رضا – علیه السّلام – فرمودند: با علماء مراء و جدل مکن که تو را از پای درمی آورند و نیز با سفیهان مراء مکن که تورا به نادانی نسبت می دهند. «منیۀ المرید، ص ۱۹۳»

حدیث۵

عَنْ أبِی عَبْدِاللهِ – علیه السّلام – : طَلَبَةُ الْعِلْمِ ثَلاثَةٌ فَاعْرِفْهُمْ بِأعْیانِهِمْ وَصِفاتِهِمْ: صِنْفٌ یَطْلُبُهُ لِلْجَدَلِ وَالْمِراءِ، وَ صِنْفٌ یَطْلُبُهُ لِلإسْتِطالَةِ و الخَتلِ وَصِنْفٌ یَطْلَبُهُ لِلْفِقْهِ وَالْعَقْلِ فَصاحِبُ الْجِدَلِ وَالْمِراءِ ... . امام صادق – علیه السّلام – فرمودند: جویندگان علم بر سه دسته اند پس آنان را با هویت واقعی شان بشناس: دسته ای از آنها دانش را به جهت جدل و مراء فرا می گیرند و دسته ای آن را جهت تفاخر و بزرگ نمائی می آموزند و دسته ای نیز آن را جهت فهمیدن و تعقل یاد می گیرند. پس اهل جدل و مراء آدم مردم آزار است، او در هنگام مناظره مانع از گفتار دیگران می شود و در میدان سخن مجالی برای دیگران قائل نیست و در عین حال خود را حلیم پارسا می نمایاند و حال آنکه باطن وی از خشوع و ورع تهی است و سرانجام خداوند نیز دماغ وی را به خاک می مالد. «معالم الاصول و ملاذ المجتهدین، ص ۱۵»

حدیث۶

عن النبی – صلَی الله علیه و آله – قال: المراء یفسد الصداقۀ القدیمۀ. پیامبر اکرم – صلَی الله علیه و آله – فرمودند: مراء و جدل (حتی) دوستی قدیمی را از بین می برد. «احقاق الحق، ج ۱۹، ص ۳۵۶»

حدیث۷

عَنِ النَّبِيِّ - صلَی الله علیه و آله - قالَ: أنَا زَعِيمُ بَيْتٍ فِى رَبْضِ الْجَنَّةِ و بَيْتٍ فِى وَسَطِ الْجَنَّةِ وَبَيْتٍ فِى أعْلَى الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَک الْمِراءَ وَ إنْ کانَ مُحِقّاً وَ تَرَک الْکذْبَ وَ إنْ کانَ هازِلاً وَ لِمَنْ حَسُنَ خُلْقُهُ. پیامبر اکرم - صلَی الله علیه و آله - فرمودند: من مسئولیت خانه هایی در آغاز و بالا و وسط بهشت را عهده دار هستم و این ها را به کسانی خواهم داد که جدل را ترک کنند، گرچه حق با آنان باشد و نیز دروغگویی را ترک گویند گرچه بعنوان شوخی باشد و نیز به کسانی که دارای حُسن خلق باشند. «بحار الأنوار، ج ۲ ، ص ۱۳۷»

حدیث۸

عَنِ رَسُولِ اللهِ - صلَی الله علیه و آله - : قالَ إيّاکمْ وَ الْمِراءَ وَ الْخُصُومَةَ فَإنَّهُما يُمْرِضانِ الْقُلُوبَ عَلَى الأخْوانِ وَ يُنْبِتُ عَلَيْها النِّفاقَ. پیامبر اکرم - صلَی الله علیه و آله - فرمودند: از جدل و خصومت بپرهیزید زیرا این دو باعث دلمردگی و بیماری دل و عامل رشد نفاق اند. «بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۳۹۹»

حدیث۹

أنَّ رَجُلاً قالَ لِلْحُسَيْنِ بنِ عَلِيٍّ - علیه السّلام - : اِجْلِس حَتّى نَتَناظَرَ فِى الدِّينِ فَقالَ: يا هذا اَنَا بَصِيرٌ بِدِينِى مَکشُوفٌ عَلى هُدایَ فَإنْ کنْتَ جاهِلاً بِدِينِک فَاذْهَبْ وَاطْلُبْهُ، مالِي وَ لِلْمُماراةِ ... . مردی به امام حسین - علیه السّلام - گفت: بنشینید تا با یکدیگر پیرامون مسائل دینی مناظره کنیم! امام فرمودند: من به مسائل دینی بصیر و آگاهم و راه هدایت برایم روشن است و اگر تو جاهل و ناآگاهی برو و یاد بگیر. من کجا و جدل؟ و سپس افزود: شیطان است که آدمی را وسوسه می کند و می گوید، با مردم مباحثه و مناظره راه بینداز تا دیگران نپندارند که تو نادان و ضعیف هستی. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۵»

حدیث۱۰

عَنِ النَّبِيِّ - صلَی الله علیه و آله - قالَ: مَنْ تَرَک الْمِراءَ وَ هُوَ مُحِقٌّ بُنِیَ لَهُ بَيْتٌ فِى أعْلى الْجَنَّةِ وَ مَنْ تَرَک الْمِراءَ وَهُوَ مُبْطِلٌ يُبْنى لَهَ بَيْتٌ فِى رَبْضِ الْجَنَّةِ. پیامبر اکرم - صلَی الله علیه و آله - فرمودند: کسی که جدل را ترک کند گرچه حق با او باشد در برترین جای بهشت،قصری برای وی ساخته می شود و کسی که مراء را ترک کند در حالی که حق با او نباشد، در آغاز بهشت قصربرایش بنا می گردد. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث۱۱

عَنِ النَّبِيِّ - صلَی الله علیه و آله - قالَ: ذَرُوا الْمِراءَ فَإنَّهُ لا تُفْهَمُ حِکمَتُهُ وَ لا تُؤْمَنُ فِتْنَتُهُ ... . پیامبر اکرم - صلَی الله علیه و آله - فرمودند: جدل را کنار بگذارید که از فتنه و سرانجام آن کسی ایمن نیست. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث۱۲

قال الامام الحسین - علیه السّلام - : سَئَلْتُ أَبِى عَنْ مَخْرَج رَسُولِ اللهِ - صلَی الله علیه و آله - فَقالَ: کانَ رَسُولَ اللهِ - صلَی الله علیه و آله - يَخْزَنُ لِسانَهُ إلاّ عَمّا يَعْنِيهِ قَدْ تَرَک نَفْسَهُ مِنْ ثَلاثٍ، الْمِراءِ وَ الْإکثارِ ... . امام حسین - علیه السّلام - فرمودند: از پدرم، دربارهٔ

سیرهٔ پیامبر - صلَی الله علیه و آله - پرسیدم، پاسخ دادند: رسول الله، زبان خود را همیشه از گفتار بی معنی حفظ می کرد و خود را از سه چیز دور می داشت: مراء، پرحرفی، سخن پوچ و بی معنی، و نیز سه مسئله را ترک می کرد: هیچکس را مذمت نمی کرد، از کسی عیبجویی نمی نمود و در پی جمع آوری لغزش های این و آن نبود. «مسند الامام الرضا، ج ۲، ص ۸۵»

حدیث۱۳

قالَ رَسُولُ اللهِ - صلَی الله علیه و آله - : یا عَلِیُّ رَأیْتُ عَلی بابِ الْجَنَّةِ مَکتُوباً أنتِ مُحَرَّمَّةٌ عَلی کلِّ بَخِیلٍ وَ مُراءٍ وَ عاقٍ وَ نَمّام. پیامبر اکرم - صلَی الله علیه و آله - فرمودند: یا علی! بر درب بهشت نوشته شده است: تو (بهشت) بر بخیل و اهل مراء و عاق والدین و نمام (سخن چین) حرام می باشی. «جامع الأخبار، ص ۹۸»

حدیث۱۴

عَنْ أَبِی الدَّرْدَاء قال: خَرَجَ عَلَیْنا رَسُولُ اللهِ - صلَی الله علیه و آله - یَوْماً وَ نَحْنُ نَتَماری فِی شَیْءٍ فِی اَمْرِ الدِّینِ فَغَضِبَ عَلَیْنا غَضَباً شَدِیداً لم یَغْضِبْ مِثْلَهُ ثُمَّ قالَ: إِنَّما هَلَک مَنْ کانَ قَبلَکمْ بِهذا ذَرُوا الْمِراءَ ... . ابی الدرداء می گوید: روزی ما پیرامون یکی از مسائل دینی مشغول مراء و جدل بودیم، پیامبر اکرم وارد شدند و با دیدن این حالت در میان ما آنچنان غضبناک شدند که سابقه نداشت و فرمودند: مردم قبل از شما بر اثر مراء به هلاکت رسیدند و افزود: مراء و جدل را کنار بگذارید، زیرا اهل مراء زیانکارند، جدل را کنار بگذارید زیرا اهل جدل را در قیامت شفاعت نخواهند کرد، جدل را کنار بگذارید، زیرا من مسئول خانه هائی در بالا و آغاز و وسط بهشت هستم و کسی که مراء را ترک گوید گر چه حق با او باشد اسکان خواهم داد، مراء را کنار بگذارید، زیرا این عمل پس از نهی از بت پرستی اولین چیزی است که خداوند مرا از آن نهی کرده است. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۸»

حدیث۱۵

عَنِ النَّبِیِّ - صلَی الله علیه و آله - قالَ: لا یَسْتَکمِلُ عَبْدٌ حَقِیقَةَ الْإیمانِ حَتّی یَدَعَ الْمِراءَ و إنْ کانَ مُحِقّاً. پیامبر اکرم - صلَی الله علیه و آله - فرمودند: ایمان کسی کامل نمی گردد مگر آنکه مراء و جدل را ترک کند، گرچه حق با او باشد. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۷»

حدیث۱۶

عَنِ النَّبِیِّ - صلَی الله علیه و آله - قالَ: ذَرُوا الْمِراءَ فَإنَّ اوّل ما نَهانِی عنه رَبّی بَعْدَ عِبادَةِ الْأوْثانِ الْمِراءُ. پیامبر اکرم - صلَی الله علیه و آله - فرمودند: مراء را کنار بگذارید، زیرا اولین چیزی که بعد از بت پرستی پروردگارم مرامورد نهی قرار داد، مراء و جدل بود. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۸»

حدیث۱۷

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : المؤمنُ یداری و لا یماری. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: مؤمن مدارا می کند و جدال نمی کند. «أعلام الدین، ص ۳۰۳»

حدیث۱۸

عَنْ أبِی عَبْدِاللهِ - علیه السّلام - قالَ: مَنْ یضْمِنْ لِی أرْبَعَةً بِأَرْبَعَةِ أبْیاتٍ فِی الْجَنَّةِ؟ مَنْ أنْفَقَ وَلَمْ یَخَفْ فَقْراً وَأنْصَفَالنَّاسَ مِنْ نَفْسِهِ وَ أفشی السَّلامَ فِی الْعالِمِ وَتَرَک الْمِراءَ وَ إنْ کانَ مُحِقّاً. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: کسی که انجام چهار چیز را برایم ضمانت کند، من نیز چهار خانه در بهشت برای او ضمانت می کنم: کسی که انفاق کند و از فقر نترسد، کسی که درباره دیگران انصاف روا دارد و کسی که در برابر عالم آشکارا سلام و اداء احترام کند و کسی که جدل را گرچه حق با او باشد ترک گوید. «الخصال، ج ۱، ص ۲۲۳»

حدیث۱۹

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : الجهل فی الثلاث ... شدة المراء ... . امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: جهل در سه چیز است: (یکی از آنها) شدت مراء است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۲۸»

حدیث۲۰

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : سبعةٌ یفسدون اعمالهم، (سابعهم) الذی لا یزال یجادل اخاه مخاصما له. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: هفت نفر، اعمال خود را خراب می کنند، (هفتمین نفر)، کسی است که با برادر دینی خود جدل خصمانه می کند. «الخصال، ج ۲، ص ۳۴۸»

حدیث۲۱

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : لا یُماری فِی أیِّ حالٍ کانَ إلاّ مَنْ کانَ جاهِلاً بِنَفْسِهِ وَ بِغَیْرِهِ مَحرُوماً مِنْ حَقائِقِ الدِّینِ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: به جدل نخواهد پرداخت مگر کسی که نسبت به خود و دیگران جاهل باشد و (اهل جدل) از درک حقایق دینی محروم خواهد ماند. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۴»

حدیث۲۲

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : الْمِراءُ داءٌ رَدِیٌّ وَ لَیْسَ لِلْإِنْسانِ خَصْلَةٌ شَرٌّ مِنْهُ وَ هُوَ خُلُقُ إبْلِیسَ وَ نَسَبَتُهُ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: مراء بیماری پستی است و برای آدمی خصلتی بدتر از آن نیست و آن از اخلاق شیطان و پیروان او است. «بحار الأنوار، ج ۲، ص ۱۳۴»

حدیث۲۳

عَنِ الامام علی - علیه السّلام - قالَ: سَبَبُ الشَّحْناءِ کَثْرَةُ الْمِراءِ. أمیرالمؤمنین - علیه السّلام - فرمودند: کثرت جدل و مراء، باعث بغض و کینه است. «غرر الحکم، ح ۱۰۶۴۶»

جهل و عقل

حدیث۱

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : کَمالُ الْاَدبِ وَ الْمُرؤَةِ فی سَبع خِصالٍ اَلعَقلُ وَ الحِلمُ وَ الصَّبرُ وَ الرِّفقُ وَ الصّمت وَ حُسنُ الخُلقِ وَ

المُداراةِ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: کمال ادب ومروّت در هفت خصلت است: عقل و برد باری و صبر و نرم خوئی و سکوتو حسن خلق و مدارا کردن. «مستدرک الوسائل، ج ۹، ص ۳۸»

حدیث۲

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : الرِّیحُ الطَّیِّبَةُ تَشُدُّ اَلعَقلَ ... . امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: بوی خوش سبب زیاد شدن عقل می شود. «مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۱۹»

حدیث۳

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : خَمسٌ مَن لم یَکُن فیه لم یکن فیه کثیرٌ مَستمِتَعٌ قُلتُ وَ ما هِیَ قالَ اَلعقلُ وَ الاَدَبُ وَ الدِّینُ وَ الجُودُ وَ حُسنُ الخُلُقِ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: پنج چیز است که اگر کسی نداشته باشد بهره‌ی زیادی نمی برد. (راوی) گفت: آن پنجچیز است؟ امام فرمودند: عقل و ادب و دین و بخشش و حسن خلق. «وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۲۰۸»

حدیث۴

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : اِنَّ الثَوابَ عَلَی قَدرِ العقلِ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: ثواب دادن به اندازه عقل (آدمی) است. «وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۰»

حدیث۵

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : لَیسَ بَینَ الایمان وَ الکُفرِ الاَّ قِلَّةِ العقلِ امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: (فاصله ای) بین ایمان و کفر نیست مگر کمی عقل. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۸»

حدیث۶

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : ... اعْرِفوُ اَلعَقلَ و جُندَهُ وَ الجَهلَ و جُندَهُ تَهتَدُوا ... . امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: عقل و لشکرش و (نیز) جهل و لشکرش را بشناسید تا هدایت شوید. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۱»

حدیث۷

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : العقلُ دَلیلُ المُؤمِنِ. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: عقل دلیل (و نشانه) مؤمن است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵»

حدیث۸

قال الامام الصادق - علیه السّلام - : حُجَّةُ اللهِ عَلَی العِباد النَّبی و الحُجَّةُ فیما بینَ العِبادِ و بینَ اللهِ العقل. امام صادق - علیه السّلام - فرمودند: پیامبر حجت خدا بر بندگانش است و عقل حجت بین بندگان و خداوند است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵»

حدیث۹

قال الامام الصادق – علیه السّلام – : (العقل) ما عُبِدَ بِهِ الرّحمن و اکتُسِبَ بِهِ الجَنان ... . امام صادق – علیه السلام – فرمودند: (عقل) چیزی است که به وسیله‌ی آن خدای بخشنده بندگی می شود و بهشت به واسطه‌ی آن بدست می آید. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۱»

حدیث۱۰

قال الامام الباقر – علیه السّلام – : اَوحیَ اللهُ اِلیَ مُوسی علی نبینا و اله و علیه السّلام اَنا اُؤاخِذُ عِبادیِ عَلَی قَدرِ ما اعطیتم مِنَ العَقلِ. امام باقر – علیه السّلام – فرمودند: خداوند به موسی – علیه السّلام – وحی کرد که من بندگانم را به اندازه آن چه از عقل عطا کردم مؤاخذه می کنم. «وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۱»

حدیث۱۱

قال الامام الباقر – علیه السّلام – : لَمّا خَلَقَ اللهُ العَقْلَ قالَ لَهُ اَقْبِلْ فَاَقبَلَ ثُمَّ قالَ لَهُ اَدبر فَاَدبَرَ فَقالَ وَ عِزَّتیِ وَ جَلالی ما خَلَقتُ خلقاً اَحسَنَ مِنکَ اِیّاکَ آمُرُ وَ ایّاکَ اَنهَی وَ ایّاکَ اُثِیبُ وَ ایّاکَ اُعاقِبُ. امام باقر – علیه السّلام – فرمودند: هنگامی که خداوند عقل را خلق کرد به او گفت: بیا جلو، (پس) جلو آمد؛ سپس گفت: برگرد، برگشت. سپس فرمودند: به عزّت و جلالم قسم مخلوقی بهتر از تو خلق نکردم، به خاطر تو امر می کنم و به خاطر تو نهی می کنم و به خاطر تو ثواب می دهم و به خاطر تو عقاب می کنم. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۶»

حدیث۱۲

قال الامام الکاظم – علیه السّلام – : ... اِنَّ لِکُلِّ شَیٍ دَلیلًا وَ دلیلُ العَقلِ التَّفَکُرُ وَ دلیلُ التَّفَکُّرِ الصّمت و لِکُلِّ شیٍ مطیَّةً وَ مَطیَّةَ العَقلِ التَّواضُع ... . امام کاظم – علیه السّلام – فرمودند: ... برای هر چیزی دلیل (و نشانه ای) وجود دارد و دلیل عقل تفکر است و دلیل تفکرسکوت است و برای هر چیزی مرکبی است و مرکب عقل تواضع است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۵»

حدیث۱۳

قال الامام علی – علیه السّلام – : حَبَطَ جَبرَئیلَ عَلَی آدَم علی نبینا و اله و علیه السّلام فَقالَ یا آدَمُ اِنّی اُمرتُ اَنْ اُخَیِّرَکَ واحِدَةً مِنْ ثلاثٍ فَاختِر واحِدَةٍ وَدَع اِثنتینِ، فَقَالَ لَهُ و ما تلک الثلاث، قالَ العَقلُ وَ الحیاء و الدینُ ... . امام علی – علیه السّلام – فرمودند: جبرئیل بر آدم – علیه السّلام – وارد شد و گفت: ای آدم من مامور شدم تو را بین سه چیز مخیر کنم؛ پس یکی از این سه را اختیار کن و دو تا را واگذار. آدم – علیه السّلام – گفت: آن سه چیز چیست؟ جبرئیل گفت: عقل، حیاء و دین است. آدم – علیه السّلام – گفت من عقل را اختیار می کنم. جبرئیل گفت: از حیاء و دین منصرف شده و رها کردی؟ حیاء و دین گفتند: ما مامور شدیم هر جا عقل باشد ما نیز با او باشیم. جبرئیل گفت: شأن شما همین است و عروج کرد. «من لا یحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۱۷»

حدیث۱۴

قال الامام علی – علیه السّلام – : لا عُدَّةَ اَنفَعُ مِنَ العَقلِ وَ لا عَدُوٌّ اَضَرُّ مِنَ الجَهلِ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: وسیله و ابزاری پر سودتر از عقل نیست و دشمنی پر ضررتر از جهل نیست. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۶»

حدیث۱۵

قال الامام علی – علیه السّلام – : اَلْجَمَالُ فی اللِّسانِ وَ الکَمَالُ فی اَلعَقلِ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: جمال و زیبایی در زبان و کمال در عقل است. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۶»

حدیث۱۶

قال الامام علی – علیه السّلام – : اَلْحِلمُ غَطاءٌ ساتِر وَ العَقلُ حِسامٌ باتِرٍ فَاسْتِر خَلَل خُلقِکَ بِحِلمکَ و قاتِل هَواکَ بِعقلِکَ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: بردباری پرده‌ی پوشیده ای است و عقل شمشیر برنده ای است. پس لغزش هایاخلاقی خود را به واسطه‌ی حلم و برد باریت بپوشان و به وسیله‌ی عقلت، هوا و هوست را از بین ببر. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۹۵»

حدیث۱۷

قال الامام علی – علیه السّلام – : هِمَّةُ العَقلِ تَرکُ الذُّنُوبِ وَ اصلاحُ العُیُوبِ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: همت عقل ترک گناهان و اصلاح عیب ها است. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۱۶۱»

حدیث۱۸

قال الامام علی النقی – علیه السّلام – : حُسنُ الصُّورَةِ جَمالُ ظاهرٍ وَ حُسنُ العَقلِ جَمالُ باطِنٍ. امام علی النقی – علیه السّلام – فرمودند: صورت نیکو جمال (و زیبایی) ظاهر و عقل نیک جمال باطن است. «اعلام الدین، ص ۳۱»

حدیث۱۹

قال الامام الرضا – علیه السّلام – : ... العَقلُ تُعرَفُ بِهِ الصّادِقِ عَلَی اللهِ فَتصَدِّقُهُ وَ الکاذِبُ عَلَی اللهِ فَتکَذِّبُهُ . امام رضا – علیه السّلام – فرمودند: ... به سبب عقل آن کس که بر خداوند صداقت دارد شناخته می شود و در نتیجه عقل تصدیقش می کند و نیز به واسطه‌ی عقل غیر صادق بر خداوند شناخته می شود و در نتیجه عقل تکذیبش می کند. «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۲»

حدیث۲۰

قال رسول الله – صلّی الله علیه و آله – : اَلعقلُ نُورٌ فی القَلبِ یفرقُ بِهِ بَینَ الحَقِّ وَ الباطِلِ. پیامبر اکرم – صلّی الله علیه و آله – فرمودند: عقل نوری در قلب است که به سبب آن بین حق و باطل فرق گذاشته می شود. «ارشاد القلوب، ج ۱، ص ۱۹۸»

حدیث۲۱

قال رسول الله – صلّی الله علیه و آله – : اَوَّلُ ما خَلَقَ الله اَلعَقلَ. پیامبر اکرم – صلّی الله علیه و آله – فرمودند: اول چیزی که خداوند خلق کرد عقل است. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۹۷»

حدیث۲۲

قال رسول الله – صلّی الله علیه و آله – : سَیِّدُ الاَعمَالِ فِی الدّارینِ العَقلُ وَ لِکُلِّ شَیءٍ دِعامَةُ وَ دِعامَةُ المُؤمِنِ عَقلُهُ فَبِقَدرِ عَقْلُهُ تَکُونُ عِبادَتِهِ لِرَبِّهِ. رسول خدا – صلّی الله علیه و آله – فرمودند: آقای اعمال در دنیا و آخرت عقل است و برای هر چیزی پشتیبانی است و

پشتیبان مؤمن عقل او است. پس انسان به اندازه‌ی عقلش، عبادت و بندگی پروردگارش را می کند. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۹۶»

حدیث۲۳

قال رسول الله – صلّی الله علیه و آله – : لِکُلِّ شیءٍ آلَةٌ وَ عُدَّةٌ وَ آلَةُ المؤمِنِ وَ عُدَّتُهُ العَقلُ ... . پیامبر اکرم – صلّی الله علیه و آله – فرمودند: برای هر چیزی وسیله و ابزاری است و وسیله و ابزار مؤمن عقل است ... . «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۶»

حدیث۲۴

قال رسول الله – صلّی الله علیه و آله – : رأسُ العَقلِ بَعدَ الدِّینِ التَّوَدُّدِ النّاسِ وَ اصطِناعِ الخَیرِ اِلی کُلِّ بَرٍّ وَ فاجِرٍ ... پیامبر اکرم – صلّی الله علیه و آله – فرمودند: اساس عقل بعد از دین، دوستی با مردم و امر به خیر و نیکی به هر انسانخوب و بد است. «مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۳۵۳»

حدیث۲۵

قال رسول الله – صلّی الله علیه و آله – : اِنَّ اللهَ یُحِبُ البَصَرِ النَّافِذِ عِندِ مَجیءِ الشَّهواتِ وِ العقلِ الکامِلِ عِندَ نُزُولِ الشُّبهَاتِ ... رسول خدا – صلّی الله علیه و آله – فرمودند: خداوند تیز بینی و تیز هوشی را به هنگام ظهور شهوات دوست می دارد و نیزعقل کامل را به هنگام نازل شدن شبهات دوست می دارد ... . «مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۲۹۷»

حدیث۲۶

قال رسول الله – صلّی الله علیه و آله – : قَوامُ المَرءِ عَقلُهُ وَ لا دینَ لِمَن لا عَقلَ لَهُ. پیامبر اکرم – صلّی الله علیه و آله – فرمودند: پایداری انسان به عقل او است و کسی که عقل ندارد دینی برای او نیست،(دین ندارد). «مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۲۰۸»

حدیث۲۷

قال رسول الله – صلّی الله علیه و آله – : اِذا اَتَّم العَقلُ نَقَصَ الکَلامِ. پیامبر اکرم – صلّی الله علیه و آله – فرمودند: وقتی عقل کامل شود، سخن گفتن کم می شود. «وسائل الشیعه، ج۱۲، ص۱۹۲»

حدیث۲۸

قال رسول الله – صلّی الله علیه و آله – : اَلتَّوَدُّدُ اِلی النّاسِ نِصفُ العَقلِ. پیامبر اکرم – صلّی الله علیه و آله – فرمودند: دوستی با مردم نصف عقل است. «اصول کافی، ج ۲، ص ۶۴۳»

حدیث۲۹

قال رسول الله – صلّی الله علیه و آله – : یا عَلِیَّ لا فَقْرَ اَشَدُّ مِنَ الجَهلِ و لا مالَ اَعودُ مِنَ العقل. پیامبر اکرم – صلّی الله علیه و آله – فرمودند: ای علی هیچ فقری بدتر از جهل و هیچ مالی پر سودتر از عقل نیست. «اصول کافی، ج ۱، ص ۲۵»

حدیث۳۰

پیامبر خدا - صلّی الله علیه و آله - فرمودند: خداوند قسم نخورده است برای بندگانش به چیزی که برتر از عقل باشد. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۲»

حدیث۳۱

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله - : (اَلعَقلُ) اَلعَمَلُ بِطاعَةِ اللهِ وَ اِنَّ العُمَّالَ بِطاعَةِ اللهِ هُمُ اَلعُقلاء. پیامبر اکرم - صلّی الله علیه و آله - فرمودند: (عقل) عمل به طاعت (و دستورات) خداوند است و عمل کنندگان به طاعت خداوند، همان عقلاء هستند. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۱۳۱»

حدیث۳۲

قال رسول الله - صلّی الله علیه و آله - : قُسِّمَ العَقلُ عَلی ثَلاثَةِ اَجزاء فَمَن کانَت فیه کَمُلَ عَقلُهُ وَ مَن لم تَکُن فیهِ فَلا عَقلَ لَهُ: حُسنُ المَعرِفَةِ بِاللهِ عَزَّوَجلَّ وَ حُسنُ الطّاعَةِ لَهُ وَ حُسنُ الصَّبرِ عَلی اَمرِهِ. رسول خدا - صلّی الله علیه و آله - فرمودند: عقل بر سه قسم تقسیم شده است، هر کسی آن سه را دارا باشد عقل او کامل است و هر کس آن سه را نداشته باشد عقل ندارد: ۱. شناخت خوب نسبت به خداوند عزّوجل. ۲. خوب اطاعت کردن از خداوند. ۳. خوب صبر کردن بر امرش. «بحارالانوار، ج ۱، ص ۱۰۶»

حدیث۳۳

قال الامام العسکری - علیه السلام - : الجهْلُ خَصْمٌ. امام حسن عسکری - علیه السلام - فرمودند: نادانی دشمن (انسان) است. «الدرة الباهرة، ص ۴۴»

حدیث۳۴

قال الامام الکاظم - علیه السلام - : تَعَجُّبُ الجاهِلِ مِنَ الْعَاقِلِ أَكْثَرُ مِنْ تَعَجُّبِ الْعَاقِلِ مِنَ الجاهِلِ. امام کاظم - علیه السلام - فرمودند: شگفتی نادان از خردمند، بیشتر از شگفتی خردمند از نادان است. «بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۳۲۶»

حدیث۳۵

قال الامام الهادی - علیه السلام - : الجاهِلُ أسِیرُ لِسَانِهِ. امام هادی - علیه السلام - فرمودند: نادان، اسیر زبان خود است. «غرر الحکم، ح ۴۱»

حدیث۳۶

قال الامام علی - علیه السلام - : لِلْجَاهِلِ فی کُلِّ حَالَةٍ خُسْرَانٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان در همه حال بازنده و زیانکار است. «غرر الحکم، ح ۷۳۲۹»

حدیث۳۷

قال الامام علی - علیه السلام - : طَاعَةُ الجَهُولِ تَدُلُّ عَلَی الجَهْلِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: فرمان بردن از نادان، نشانگر

نادانی است. «غرر الحکم، ح ۵۹۸۸»

حدیث۳۸

قال الامام علی - علیه السلام - : لا تَرَی الجاهِلَ إلا مُفْرِطاً أَوْ مُفَرَّطاً. امام علی - علیه السلام - فرمودند: هرگز نادانی را نمی‌یابی جز آن که در کارهایش یا افراط می‌کند یا تفریط. «نهج البلاغة، حکمت ۷۰»

حدیث۳۹

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهِلُ یَمِیْلُ إلی شِکْلِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان، به همتای خود گرایش دارد. «غرر الحکم، ح ۳۲۷»

حدیث۴۰

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهِلُ مَنْ اِنْخَدَعَ لِهَوَاهُ وَ غُرُورِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان کسی است که فریب هوی و هوس و غرور خود را بخورد. «غرر الحکم، ح ۱۲۸۵»

حدیث۴۱

قال الامام علی - علیه السلام - : العَالِمُ یَنْظُرُ بِقَلْبِهِ وَ خَاطِرِهِ، الجاهِلُ یَنْظُرُ بِعَیْنِهِ وَ نَاظِرِهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عالم با دل و اندیشه خود می‌نگرد و نادان با چشم و دیده خود. «غرر الحکم، ح ۱۲۴۱»

حدیث۴۲

قال الامام علی - علیه السلام - : العَاقِلُ یَعْتَمِدُ عَلَی عَمَلِهِ، الجاهِلُ یَعْتَمِدُ عَلَی أَمَلِهِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: خردمند به عمل خود تکیه می‌کند و نادان به آرزوی خود. «غرر الحکم، ح ۱۲۴۰»

حدیث۴۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهِلُ یَسْتَوْحِشُ مِمَّا یَأنِسُ بِهِ الحَکِیمُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آدم نادان از آنچه آدم دانا و حکیم با آن انس می‌گیرد، می‌گریزد. «غرر الحکم، ح ۱۷۷۲»

حدیث۴۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهِلُ صَخْرَةٌ لا یَنْفَجِرُ مَاؤُهَا و شَجَرَةٌ لا یَخْضَرُ عَوْدُهَا، وَ أَرْضٌ لا یَظْهَرُ عُشْبُهَا. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان صخره‌ای است که چشمه‌ای از آن نمی‌جوشد، درختی است که شاخه‌اش سبز نمی‌شود و زمینی است که سبزه‌اش نمی‌روید. «غرر الحکم، ح ۲۰۸۱»

حدیث۴۵

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهِلُ کَزَلَّةِ الْعالِمِ صَوَابُهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کار درست آدم نادان، مانند لغزش عالم است. «غرر الحکم، ح ۱۱۶۲»

حدیث۴۶

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهِلُ لا یَرْتَدِعُ و بِالمَوْعِظَةِ لا یَنْتَفِعُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: آدم نادان، نصیحت بردار نیست و پند و اندرز در او کارگر نمی‌افتد. «غرر الحکم، ح ۱۷۲۹»

حدیث۴۷

قال الامام علی - علیه السلام - : الجاهِلُ لا یَعْرِفُ تَقْصِیرَهُ و لا یَقْبَلُ مَنِ النَّصِیحِ لَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادان به عیب و تقصیر خود آگاه نیست و نصیحت خیر خواه خود را (هم) نمی‌پذیرد. «غرر الحکم، ح ۱۸۰۹»

حدیث۴۸

قال الامام الباقر - علیه السلام - : لَوْ أَنَّ العِبَادَ إِذَا جَهِلُوا وَقَفُوا، لم یَجْحَدُوا و لم یَکْفرُوا. امام باقر - علیه السلام - فرمودند: اگر بندگان آن گاه که نمی‌دانستند، توقف می کردند، گرفتار انکار و کفر نمی‌شدند. «المحاسن، ج ۱، ص ۳۴۰، ح ۷۰۰»

حدیث۴۹

قال الامام علی - علیه السلام - : إِنَّ الزُّهْدَ فی الجَهْلِ بِقَدرِ الرَّغْبَةِ فی العَقْلِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: همانا بی رغبتی به نادانی، به اندازه رغبت به دانایی است. «غرر الحکم، ح ۳۴۴۴»

حدیث۵۰

قال الامام علی - علیه السلام - : عَمَلُ الجاهِلِ وَبَالٌ وَ عِلْمُهُ ضَلالٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: کار نادان ورز و وبال است و دانش او مایه گمراهی. «غرر الحکم، ح ۶۳۲۷»

حدیث۵۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الجهْلُ مَعْدِنُ الشَّرِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، معدن و جایگاه بدی است. «غرر الحکم، ح ۶۵۸»

حدیث۵۲

قال الامام علی - علیه السلام - : الجهْلُ أَصْلُ کُلِّ شَرٍّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، ریشه همه بدیهاست. «غرر الحکم، ح ۸۱۹»

حدیث۵۳

قال الامام علی - علیه السلام - : الجهلُ فَسَادُ کُلِّ اَمْرٍ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، مایه تباهی همه چیز است. «غرر الحکم، ح ۹۳۰»

حدیث۵۴

قال الامام علی - علیه السلام - : الجهْلُ یُفْسِدُ المَعَادَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، آخرت را تباه می‌کند. «غرر الحکم، ح ۸۴۸»

حدیث۵۵

قال الامام علی - علیه السلام - : الجهلُ مُمِیتُ الأَحْیَاءِ و مُخَلِّدُ الشَقَاءِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی مایه مرگ زندگان و جاودانی بدبختی است. «غرر الحکم، ح ۱۴۶۴»

حدیث۵۶

قال الامام علی - علیه السلام - : الجهلُ یُزِلّ ُ الْقَدَمَ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، گام را می لغزاند. «غرر الحکم، ح ۴۸۵»

حدیث۵۷

قال الامام علی - علیه السلام - : الجهْلُ مَطِیَّةٌ شَمُوسٌ، مَنْ رَکِبَهَا زَلَّ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی مرکبی چموش است که هر که سوارش شود به زمینش می زند. «غرر الحکم، ح ۱۹۶۹»

حدیث۵۸

قال الامام علی - علیه السلام - : الجَهْلُ دَاءٌ وَ عَیَاءٌ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی، درد و ناتوانی است. «غرر الحکم، ح ۶۸۹»

حدیث۵۹

قال الامام علی - علیه السلام - : الجَهْلُ فی الإِنْسَانِ أَضَرُّ مِن الآکِلَةِ فی الْبَدَنِ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: نادانی برای انسان، زیانبارتر است از خوره برای بدن. «غرر الحکم، ح ۱۸۳۰»

حدیث۶۰

امام علی - علیه السلام - فرمودند: - نادانی، بدترین درد است. «غرر الحکم، ح ۸۲۰»

حدیث۶۱

قال الامام علی - علیه السلام - : الْعَالِمُ مَنْ عَرَفَ قَدْرَهُ، الجَاهِلُ مَنْ جَهِلَ أمْرَهُ. امام علی - علیه السلام - فرمودند: عالم کسی است

که قدر و اندازه خویش را بشناسد و نادان کسی است که شأن و منزلت خود را نشناسد. «غرر الحکم، ح ۲۴۷ و ۱۰۸۷»

حدیث۶۲

قال الامام علی – علیه السلام – : الجاهِلُ مَیِّتٌ وَ إِنْ کانَ حَیّاً. امام علی – علیه السلام – فرمودند: نادان مرده است، هر چند به ظاهر زنده باشد. «غرر الحکم، ح ۱۱۲۵»

حدیث۶۳

قال الامام علی – علیه السلام – : الْجَهْلُ مَوْتٌ. امام علی – علیه السلام – فرمودند: نادانی مرگ است. «غرر الحکم، ح ۱۱۶۲»

حدیث۶۴

قال الامام الرضا – علیه السّلام – : ... اِنَّ الخَلَّ یَشُدُّ الذِّهنَ وَ یَزیدُ فی العَقلِ. امام رضا – علیه السّلام – فرمودند: ... سرکه، ذهن(انسان) را بیشتر و عقل را زیاد می کند. «اصول کافی، ج ۶، ص ۲۲۹»

تفکر

حدیث۱

قال الامام الصادق – علیه السّلام – : أفضَلُ الْعِبادةِ اِدْمانُ التَّفَکُّرِ فی اللهِ وَ قُدرَتِهِ. امام صادق – علیه السّلام – فرمودند: برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست. «الکافی، ج ۲، ص ۵۵»

حدیث۲

قال الامام الصادق – علیه السّلام – : کانَ أَکْثَرُ عِبادَةِ أَبی ذَر أَلتَّفَکُرَ و الْأِعتِبارَ. امام صادق – علیه السّلام – فرمودند: بیشترین عبادت ابوذر(ره) اندیشیدن و پند گرفتن بود. «بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۲۳»

حدیث۳

قال الامام الحسن – علیه السّلام – : علیکم بالتَّفَکُّرِ فإنه حَیاةُ قَلْبِ البَصیرِ و مفاتیح أبواب الحکمه. امام حسن – علیه السّلام – فرمودند: بر شما باد اندیشیدن پس به درستی که آن مایه زندگی دل (و حیات قلب) شخص بابینش و کلید درهای حکمت است. «بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۱۱۵»

حدیث۴

قال الامام الکاظم – علیه السّلام – : ... اِنَّ لِکُلِّ شَیٍ دَلیلاً وَ دلیلُ العَقلِ التَّفَکُرُ وَ دلیلُ التَّفَکُّرِ الصّمت و لِکُلِّ شیٍ مطیَّةً وَ مَطیَّةَ العَقلِ التَّواضُعِ ... . امام کاظم – علیه السّلام – فرمودند: ... برای هر چیزی دلیل (و نشانه ای) وجود دارد و دلیل عقل تفکر است و دلیل تفکرسکوت است و برای هر چیزی مرکبی است و مرکب عقل تواضع است. «اصول کافی، ج ۱، ص ۱۵»

حدیث۵

قال الامام علی – علیه السّلام – : أَلتَّفكُّر فی مَلكوتِ السَّماواتِ وَ الأَرضِ عِبادةُ الْمُخلَصینَ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: اندیشیدن درباره ملکوت آسمان ها و زمین، عبادت مخلصان است. «غررالحکم، ح ۱۷۹۲»

حدیث۶

قال الامام علی – علیه السّلام – : مَنْ تَفكَّرَ فی عَظَمَةِ اللهِ أَبْلَسَ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: هرکه در عظمت خدا بیندیشد، متحیّر شود. «غررالحکم، ح ۹۲۰۷»

حدیث۷

قال الامام علی – علیه السّلام – : مَنْ كَثُرَ فِكرُهُ فی اللَّذّاتِ غَلَبَتْ عَلَیْهِ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: هر که زیاد دربارهٔ لذتها بیندیشد، آن لذتها بر او چیره شوند. «غررالحکم، ح ۸۵۶۴»

حدیث۸

قال الامام علی – علیه السّلام – : مَنْ كَثُرَ فِكْرُهُ فی الْمَعاصی دَعَتْهُ إِلَیْها. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: کسی که زیاد دربارهٔ گناهان بیندیشد، گناهان او را به سوی خود بکشانند. «غررالحکم، ح ۸۵۶۱»

حدیث۹

قال الامام علی – علیه السّلام – : أَلْفِكرُ فی غَیرِ الْحِكْمَةِ هَوَسٌ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: اندیشیدن در غیر حکمت، هوس (بیهودگی و سبک مغزی) است. «غررالحکم، ح ۱۲۷۸»

حدیث۱۰

قال الامام علی – علیه السّلام – : كَیْفَ تَصْفُو فِكْرَةُ مَنْ یَسْتَدیمُ الشِّبَعَ ؟ امام علی – علیه السّلام – فرمودند: چگونه صاف و زلال گردد، اندیشه کسی که پیوسته شکمش سیر است؟ «غررالحکم، ح ۶۹۷۵»

حدیث۱۱

قال الامام علی – علیه السّلام – : مَنْ قلَّ أَكْلُهُ صَفا فِكْرُهُ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: هر که کم بخورد اندیشه‌اش صاف (و نیک) گردد. «غررالحکم، ح ۸۴۶۲»

حدیث۱۲

قال الامام علی – علیه السّلام – : أَلتَّفَكُّرُ یَدعُوا إلی الْبِرِّ وَ الْعَمَلِ بِهِ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: اندیشیدن، (انسان را) به نیکی و عمل به آن فرا می‌خواند. «الکافی، ج ۲، ص ۵۵»

حدیث۱۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : ما ذَلَّ مَنْ أحْسَنَ الْفِکَرَ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: کسی که اندیشه‌اش نیکو باشد، خوار نگردد. «غررالحکم، ح ۹۴۵۸»

حدیث۱۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ طالَتْ فِکرَتُهُ حَسُنَتْ بَصیرَتُهُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هر که مدت طولانی بیندیشد، بینشش نیکو شود. «غررالحکم، ح ۸۳۱۹»

حدیث۱۵

امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشه کردن موجب عبرت گرفتن می شود و از لغزش ایمن می‌گرداند و احتیاط و هوشیاری به بار می‌آورد. «غررالحکم، ح ۲۱۲۴»

حدیث۱۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : بِالْفِکْرِ تَنْجَلی غَیاهِبُ الْاُمُورِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: با اندیشه است که تاریکیهای امور روشن می‌شود. «غررالحکم، ح ۴۳۲۲»

حدیث۱۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلفِکْرُ فی الْعَواقِبِ یُنْجی مِنَ الْمَعاطِبِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشه در عواقب امور (انسان را) از افتادن در مهلکه‌ها نجات می‌دهد. «غررالحکم، ح ۱۴۶۰»

حدیث۱۸

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلْفِکرُ فی الخَیْرِ یَدْعُوا إلی الْعَمَلِ بِهِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشه کردن در خوبیها انگیزه به کار بستن آنها می‌شود. «غررالحکم، ح ۱۳۹۵»

حدیث۱۹

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ أَسْهَرَ عَیْنَ فِکرَتِهِ بَلَغَ کُنْهَ هِمَّتِهِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هرکه دیدهٔ اندیشه خود را شب ها بیدار نگه دارد به کنه خواست خویش دست یابد. «غررالحکم، ح ۸۷۸۴»

حدیث۲۰

قال الامام علی - علیه السّلام - : مَنْ أَکْثَرَ الْفِکرَ فِیما تَعَلَّمَ أتْقَنَ عِلْمَهُ وَ فَهِمَ ما لَمْ یَکُنْ یَفْهَمُ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هرکه در آنچه آموخته است بسیار اندیشه کند، دانش خود را استوار گرداند و آنچه را نمی‌فهمیده است، بفهمد. «غررالحکم، ح ۸۹۱۷»

حدیث۲۱

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلفِکْرُ یُفیدُ الْحِکْمَةَ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشه حکمت به بار می‌آورد. «غررالحکم، ح ۸۷۸»

حدیث۲۲

قال الامام علی - علیه السّلام - : فَضْلُ فِکْرٍ وَ تَفَهُّمٍ أَنْجَعُ مِنْ فَضْلِ تِکْرارٍ وَ دراسَةٍ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: زیاد اندیشیدن و فهمیدن سودمندتر از زیاد تکرار کردن و خواندن است. «غررالحکم، ح ۴۷۰۸»

حدیث۲۳

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلْفِکْرُ یُنیرُ اللُّبَّ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشه دل و خرد را روشن می گرداند. «غررالحکم، ح ۳۶۹»

حدیث۲۴

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلْفِکرُ رُشْدٌ، أَلْغفلَةُ فَقْدٌ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشه مایهٔ رشد و کمال است و غفلت موجب گمراهی. «غررالحکم، ح ۸۵»

حدیث۲۵

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلفِکْرُ جَلاءُ الْعُقُولِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشه صیقل دهندهٔ خردهاست. «غررالحکم، ح ۹۳۵»

حدیث۲۶

قال الامام علی - علیه السّلام - : لا عِلْمَ کَالتَّفکُّرِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: هیچ دانشی چون اندیشیدن نیست. «نهج البلاغه، حکمت ۱۱۳»

حدیث۲۷

قال الامام علی - علیه السّلام - : فِکْرُ ساعَةٍ قَصیرَةٍ خَیرٌ مِنْ عِبادَةٍ طَویلَةٍ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: ساعتی کوتاه اندیشیدن، بهتر از عبادت طولانی است. «غررالحکم، ح ۶۵۳۷»

حدیث۲۸

قال الامام علی - علیه السّلام - : أَلتَّفکُّرُ فی آلاءِ اللهِ نِعمَ الْعِبادَةِ. امام علی - علیه السّلام - فرمودند: اندیشیدن دربارهٔ نعمتهای خدا، نیکو عبادتی است. «غررالحکم، ح ۱۷۹۲»

حدیث۲۹

قال الامام علی – علیه السّلام – : فِکرُ الْمَرءِ مِرآةٌ تُریهِ حُسْنَ عَمَلِهِ مِنْ قُبْحِهِ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: اندیشه آدمی آینه‌ای است که کردار نیک و بدش را به او نشان می‌دهد. «غررالحکم، ح ۶۵۴۶»

حدیث۳۰

قال الامام علی – علیه السّلام – : اَصْلُ العقلِ الفِکرُ وَ ثَمَرتُهُ السَّلَامَةُ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: ریشهٔ عقل، اندیشه است و ثمره اش سالم ماندن. (از خطا، لغزش و گناه یا عذاب آخرت) «غررالحکم، ح ۳۰۹۳»

حدیث۳۱

قال الامام علی – علیه السّلام – : تَمییزُ الباقی مِنَ الْفانی مِنْ أَشْرَفِ النَّظَرِ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: تمییز دادن و تشخیص امور ماندنی از امور فانی و رفتنی، از برترین اندیشه هاست. «غررالحکم، ح ۴۴۹۴»

حدیث۳۲

قال الامام علی – علیه السّلام – : لا عِبادَةَ کَالتَّفکُّرِ فی صَنْعَةِ اللهِ عزّوَجلّ. امام علی – علیه السّلام – فرمودند: هیچ عبادتی مانند اندیشیدن در صنع (خلق) خدای عزوجل نیست. «امالی طوسی، ص ۱۴۶»

حدیث۳۳

قال رسول الله – صلی الله علیه و آله – : فِکْرَةُ ساعَةٍ خَیرٌ مِنْ عبادَةِ سنَةٍ. رسول خدا – صلی الله علیه و آله – فرمودند: ساعتی اندیشه کردن بهتر از یک سال عبادت است. «بحارالانوار، ج ۷۱، ص ۳۲۶»

حدیث۳۴

قال الامام المجتبی – علیه السّلام – : اُوصیکُم بِتَقْوَی اللهِ وَ إدامَةِ التَّفکُّرِ، فَإِنَّ التَّفکُّرَ أَبُو کُلَّ خَیْرٍ وَ اُمَّهُ. امام حسن – علیه السّلام – فرمودند: شما را به تقوای الهی و اندیشیدن مدام سفارش می‌کنم، زیرا که اندیشیدن پدر و مادر همهٔ خوبیهاست. «مجموعه ورام، ج ۱، ص ۵۲»

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحیم جاهِدُوا بِأَمْوالِکُمْ وَ أَنْفُسِکُمْ فی سَبیلِ اللَّهِ ذلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ إِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱) با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السّلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند بنادر البحار-ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹ بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهلبیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ

وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند. مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است. اهداف :دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت علیهم السّلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن منابع لازم جهت سهولت رفع ابهام و شبهات منتشره در جامعه عدالت اجتماعی: با استفاده از ابزار نو می توان بصورت تصاعدی در نشر و پخش آن همت گمارد و از طرفی عدالت اجتماعی در تزریق امکانات را در سطح کشور و باز از جهتی نشر فرهنگ اسلامی ایرانی را در سطح جهان سرعت بخشید. از جمله فعالیتهای گسترده مرکز : الف)چاپ و نشر ده ها عنوان کتاب، جزوه و ماهنامه همراه با برگزاری مسابقه کتابخوانی ب)تولید صدها نرم افزار تحقیقاتی و کتابخانه ای قابل اجرا در رایانه و گوشی تلفن سهمراه ج)تولید نمایشگاه های سه بعدی، پانوراما ، انیمیشن ، بازیهای رایانه ای و ... اماکن مذهبی، گردشگری و... د)ایجاد سایت اینترنتی قائمیه www.ghaemiyeh.com جهت دانلود رایگان نرم افزار های تلفن همراه و چندین سایت مذهبی دیگر ه)تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ... جهت نمایش در شبکه های ماهواره ای و)راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی (خط ۲۳۵۰۵۲۴) ز)طراحی سیستم های حسابداری ، رسانه ساز ، موبایل ساز ، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک ، SMS و... ح)همکاری افتخاری با دهها مرکز حقیقی و حقوقی از جمله بیوت آیات عظام، حوزه های علمیه، دانشگاهها، اماکن مذهبی مانند مسجد جمکران و ... ط)برگزاری همایش ها، و اجرای طرح مهد، ویژه کودکان و نوجوانان شرکت کننده در جلسه ی)برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم و دوره های تربیت مربی (حضوری و مجازی) در طول سال دفتر مرکزی: اصفهان/خ مسجد سید/ حد فاصل خیابان پنج رمضان و چهارراه وفائی / مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان تاریخ تأسیس: ۱۳۸۵ شماره ثبت : ۲۳۷۳ شناسه ملی : ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶ وب سایت: www.ghaemiyeh.com ایمیل: Info@ghaemiyeh.com فروشگاه اینترنتی: www.eslamshop.com تلفن ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۳۱۱) فکس ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱) دفتر تهران ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱) بازرگانی و فروش ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹ امور کاربران ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱) نکته قابل توجه اینکه بودجه این مرکز؛ مردمی ، غیر دولتی و غیر انتفاعی با همت عده ای خیر اندیش اداره و تامین گردیده و لی جوابگوی حجم رو به رشد و وسیع فعالیت مذهبی و علمی حاضر و طرح های توسعه ای فرهنگی نیست، از اینرو این مرکز به فضل و کرم صاحب اصلی این خانه (قائمیه) امید داشته و امیدواریم حضرت بقیه الله الاعظم عجل الله تعالی فرجه الشریف توفیق روزافزونی را شامل همگان بنماید تا در صورت امکان در این امر مهم ما را یاری نمایندانشاالله. شماره حساب ۶۲۱۰۶۰۹۵۳ ، شماره کارت :۶۲۷۳-۵۳۳۱-۳۰۴۵-۱۹۷۳و شماره حساب شبا : IR۹۰-۰۱۸۰-۰۰۰۰-۰۰۰۰-۰۶۲۱-۰۶۰۹-۵۳به نام مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان نزد بانک تجارت شعبه اصفهان – خیابان مسجد سید ارزش کار فکری و عقیدتی الاحتجاج - به سندش، از امام حسین علیه السلام -: هر کس عهده دار یتیمی از ما شود که محنتِ غیبت ما، او را از ما جدا کرده است و از علوم ما که به دستش رسیده، به او سهمی دهد تا ارشاد و هدایتش کند، خداوند به او می‌فرماید: «ای بنده بزرگوار شریک کننده برادرش! من در کَرَم کردن، از تو سزاوارترم. فرشتگان من! برای او در بهشت، به عدد هر حرفی که یاد داده است، هزار هزار، کاخ قرار دهید و از دیگر نعمت‌ها، آنچه را که لایق اوست، به آنها ضمیمه کنید». التفسیر المنسوب إلی الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست‌تر می‌داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می‌رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه

کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، امّا تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بدان، نگاه می‌دارد و با حجّت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می‌سازد و او را می‌شکند؟». [سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می‌فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد». مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».